

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

ANALIZE
E
TREGUT
ME SHUMICE TE AKSESIT BROADBAND NE INTERNET:

- 1) Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e plote dhe te perbashket-LLU) nga vendodhje fikse;
- 2) Tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream);

Konsultim Publik

KORRIK 2013

(MIRATUAR ME VKD NR.2341 DATE 31.07.2013)

INDEKSI I PERMBAJTJES

I. PERMBLEDHJE	4
II. HYRJE	15
II.1 PANORAME E PERGJITHSHME E ZHVILLIMIT TE AKSESIT BROADBAND NE SHQIPERI	15
II.2. PERCAKTIMI I SIPERMARRESVE ME FUQI TE NDJESHME NE TREG	18
I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator.....	18
II.Procesi i Konsultimit	19
III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences.....	19
IV. Struktura e Dokumentit	20
V. Perkufizimi i tregut perkates.....	20
VI. Fuqia e Ndjeshme ne Treg dhe masat rregulluese	21
II.3 PERFUNDIMET KRYESORE TE ANALIZES 2011 PER LLU DHE WBA (BROADBAND AKSES ME SHUMICE)	24
II.3.1. PERFUNDIMET KRYESORE TE ANALIZES 2011 PER LLU	24
II.3.2. PERFUNDIMET KRYESORE TE ANALIZES 2011 PER WBA	28
III. TREGU I PAKICES TE AKSESIT BROADBAND DHE PERSHKRIMI I TIJ.....	30
III.1 PERSHKRIMI DHE PERKUFIZIMI I TREGUT ME PAKICE TE AKSESIT BROADBAND NE INTERNET	31
III.2 ANALIZE E TREGUT TE PAKICES TE AKSESIT BROADBAND NE INTRENET	41
IV. ANALIZE E TREGUT ME SHUMICE TE AKSESIT NE BROADBAND.....	52
IV.1.PERKUFIZIMI I TREGUT DHE PERSHKRIMI I AKSESIT BROOADBAND ME SHUMICE (BITSTREAM)	59
IV.2 ANALIZA PER FUQI TE NDJESHME NE TREGUN ME SHUMICE TE BROADBAND	59
I. Pjeset e tregut	59
II.Vleresimi per barrierat ne hyrje dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e aksesit ne broadband.....	61
III.Fuqia kundervepruese e bleresve.....	61
IV.Analize e traifimit te akseist ne broadband internet.....	63
V. Krahاسimi me rajonin.....	63
VI. Pritshmerite per te ardhmen ne tregun eWBA	64
VII. Konkluzion mbi FNT per tregun e shumices te aksesit ne broadband	64
V. TREGU I AKSESIT FIZIK NE INFRASTRUKTUREN E RRJETEVE NGA NJE VENDODHJE FIKSE (PERFSHIRE AKSESIN E NDARE DHE TE PLOTE)	64
V.I. PERKUFIZIMI I TREGUT	65
V.2 ANALIZA PER FNT: TREGU ME SHUMICE NE AKSESIN FIZIK LLU	66
I. Pjeset e tregut	66
II.Vleresimi per faktoret ekonomike dhe fuqia kundervepruese	67
III. Tarifimi i LLU ne vendet e BE	67
IV. Krahاسimi me rajonin.....	67
V. Pritshmerite per te ardhmen ne tregun e LLU.....	69
VI. Perfundim per FNT.....	69
VII. VLERESIM PER MASAT RREGULLUESE PER TREGJET E ANALIZUARA.....	70
VII.1 MASAT RREGULLATORE PER FNT TE ALBTELECOM PER LLU	74
VII.2 MASAT RREGULLUESE PER FNT TE ALBTELECOM PER BITSTREAM AKSES.....	74
VIII. ANEKS 1: PYETJE PER KONSULTIM PUBLIK	76

INDEKSI I FIGURAVE DHE TABELAVE

FIGURE II .1	ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË INTERNETIT 2011-2012	5
FIGURE II .2.	KRAHASIMI I TARIFAVE TE AKSESIT BROADBAND 2 MBPS DERI 4 MBPS: SHQIPERI V RAJON 2012.....	5
FIGURE II.3.	KRAHASIMI I SHQIPERI-BE: TELEFONI FIKSE, CELULARE DHE AKSES BROADBAND.....	6
FIGURE II .4.	ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE (LINJAVE) TË TELEFONISË FIKSE 2000-2012	7
FIGURE III.1	PJESET E TREGUT PER AKSES NE BROADBAND INTERNET 2011-2012.....	42
FIGURE III.3	KLASIFIKIMI I PAJTIMTAREVE SIPAS SHPEJTESISE (2012).....	44
FIGURE III.4	STRUKTURIMI SIPAS SHPEJTESISE PER ALBTELECOM DHE OA	44
FIGURE III.5	KRAHASIMI I TARIFIMIT NDERMJET INCUMBENT DHE OA SIPAS CI.....	45
FIGURE III.6	ECURIA E PAKETAVE BUNDLES NE RRJETET FIKSE 2011-2012	47
FIGURE III.7	ECURIA E AKSESIT NE BROADBAND INTERNET 3G 2011-2012	47
FIGURE III.8	ECURIA E AKSESIT NE BROADBAND (FIKS DHE 3G) 2011-2012	48
FIGURE V.1	KRAHASIMI I TARIFIMIT PER LLU (FULL DHE SHARED AKSES) SIPAS CI	68
TABELA III.1	PJESET E TREGUT (NE %) SIPAS TE ARDHURAVE NE TREGUN E PAKICES 2011-2012	43
TABELA IV.2.	PJESET E TREGUT (NE %) SIPAS TE ARDHURAVE NE TREGUN E SHUMICES 2011-2012.....	60
SKEMA IV.1	HIREARKIA E AKSESIT NE RRJET PER BITSTREAM	54
SKEMA IV.2.	(RRJETI NGA) ARKITEKTURA DHE ELEMENTET E RRJETIT	55
SKEMA IV.3	(RRJETI NGA) UNBUNDLING OPSIONE TE AKSESIT	55

I. PERMBLEDHJE

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" (i ndryshuar) ketu e me pas Ligji 9918 (i ndryshuar), ne nenin 1 te tij, percakton se:

Qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë efëcente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Ky dokument permban analizen e tregjeve me shumice te aksesit ne broadband si dhe te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjeteve te hapura, dhe konkretisht:

- 1) Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendodhje fikse.
- 2) Tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream).

Periudha e konsultimit publik do te jete 60 dite nga dita e publikimit zyrtar te ketij dokumenti ne faqen e internetit te AKEP, dhe procesi i konsultimit do te kryhet per statusin e FNT dhe per detyrimet e propozuara per FNT.

AKEP mirepret komentet e paleve te interesuara brenda afatit te konsultimit publik, per perfundimet ne lidhje me FNT dhe gjetjet e analizes sipas ketij dokumenti ne konsultim publik.

Komentet e paleve te interesuara do te publikohen nga AKEP, se bashku me dokumentin final te analizes se tregut dhe vendimet perkatse. Ne cdo seksion ka pyetje per komente nga palet e intersuara, te cilat jane permbledhur edhe ne Aneks 1 por palet e interesuara mund te japin komente per cdo pjese te ketij dokumenti.

Komentet e derguara nga palet e intersuara , duhet te vijne ne AKEP, ne dy versionet:

- te printuara;
- ne adrese elektronike, info@akep.al;

Ne perfundim te procesit te kesaj analize te nisur, AKEP bazuar ne perfundimet e dokumentit final te analizes se tregut (pas konsultimit publik), do te marr vendime ne reference me gjetjet e analizes si dhe pas shqyrtimit te komenteve perkatese nga palet e interesuara mbi dokumentin ne konsultim publik.

Ne baze te parashikimeve ligjore dhe te Rregullores, analiza e nxjerre per konsultim publik permban:

- perkufizimin e tregjeve perkatese si dhe pershkrimin e produkteve perkatese;
- shqyrtimin e secilit treg perkates;
- analize e konkurrences ne tregjet qe plotesojne kriteret per t'u analizuar per FNT si vleresimin perkates nese ka operatore me fuqi te ndjeshme ne treg, duke perdorur kriteret e percaktuara ne nenin 33 te Ligjit 9918 (i ndryshuar) si dhe udhezimin e KE;

Ky dokument analize per tregjet e shumices, te aksesit fizik ne rrjetin lokal LLU si dhe tregut te shumices te aksesit broadband zhvillohet per here te dyte ne Shqiperi, pasi per here te pare keto tregje jane analizuar ne 2011.

Struktura e ketij dokumenti eshte:

Duke qene se kjo analize per te dy tregjet e shumices zhvillohet per here te dyte, atehere ne nje permbledhje te shkurter jane evidentuar

- Perfundimet kryesore te arrituar ne analize 2011 ne lidhje me tregun me shumice te aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendodhje fikse.
- Perfundimet kryesore te arrituar ne analize 2011, ne lidhje me tregun me shumice te aksesit ne broadband (bitstream).
- Pershkrimi i tregut te pakices te aksesit ne broadband internet si dhe analize e konkurrences ne kete treg;
- Pershkrimi i tregut te shumices te aksesit ne broadband internet si dhe analize e konkurrences ne kete treg;
- Pershkrimi i tregut te shumices te aksesit aksessit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendodhje fikse;
- Vleresim per masat rregullatore ne te dy tregjet e nivelit te shumices, pas analizave te kryera, gjetjeve te tyre si dhe marrja ne konsiderate te rekomandimeve te KE si dhe studimeve te kryera sipas te cilave udhezohen rregullatoret e fushes mbi kujdesin qe duhet treguar ne vendosjen e masave rregullatore ne tregjet e shumices qe kane lidhje me aksesin ne broadband internet;

Nga analiza e tregut me pakice te aksesit ne broadband internet, rezulton:

Pas nje analize te detajuar per tregun e pakices te aksesit ne broadband, nje veshtrim te hollesishem te ndryshimeve te ndodhura pas analize 2011 ne kete treg, zhvillimin e kerkeses konsumatore si dhe shkallen e elasticitetit te kerkeses dhe ofertave, analize te faktorit te zevendesueshmerise se kerkeses apo zevendesueshmerise se ofertes ne kete treg.

Fokusi kryesor ne procesin e analizes ne tregun e pakices te aksesit ne broadband internet u perqendrua ne arsyetimin dhe analizimin e faktoreve te renditur si me poshte:

- Rritje e kerkeses per akses ne broadband, per rrjedhoje ka rritje te penetrimit te aksesit ne broadband;
- Krahass rritjes se kerkeses per akses ne broadband, konstatohet pozicionimi i kerkeses konsumatore per akses ne broadband me shpejtesi te larte, duke rezultuar ne kete menyre pothuajse ne eliminimin e aksesit ne brez te ngushte, pasi kjo vjen si pasoje e pozicionimit te kerkeses konsumatore per aplikacione qe kerkojne shpejtesi te larte dhe kapacitet me te madh, (per download), per aplikacione te ndryshme, per filma, muzike, lojra te ndryshme, sherbime te ndryshme te kushtezuara per kapacitet te larte;
- Zhvillimi sasior por edhe cilesor i kerkeses konsumatore per akses ne broadband, ka ndikuar edhe ne zhvillimin e ofertes ne te gjitha karakteristikat e saj, por edhe orientimin drejt teknologjise qe ploteson sa me mire kerkesen konsumatore, pasi rritja dhe zhvillimi ne paralel e kerkeses dhe ofertes, ben te detyrueshme edhe per

ofertuesin hedhjen e veshtrimit drejt teknologjise qe maksimizon plotesimin karakteristikeve te kerkeses si dhe optimizimin e elementeve te ofertes, gjykuar ne koston e ofrimit te sherbimit te aksesit ne broadband;

- Konstatohet nje rritje e shtrirjes gjeografike te sherbimit te aksesit broadband;
- Konstatohen zhvillime pozitive te games se teknogjise nepermjet se ciles mundesohet aksesit ne broadband, por edhe zhvillime te rendesishme te nje grupi ofruesish (operatoret alternative), te cilet kane nje rritje te ndjeshme ne penetrimin me sherbimin e aksesit ne broadband;
- Konstatohet nje zhvillim gjithnje e ne rritje nga sherbimet broadband celulare mbi 3G;
- Zhvillime te rendesishme te paketave “bundle”, ofertave qe plotesojne kerkesen konsumatore per telefoni dhe internet kryesisht, por edhe pakete tre-play, ku pershihet edhe paketa TV;

Pas shqyrtimit te faktoreve te cituar me siper, qe ne menyre te permbledhur mund te thuhet qe u pershkruan dhe u arsyetua ne lidhje me:

- Produktet ne kete treg;
- Teknologjite qe mundesojne aksesin ne broadband;
- Ofruesit e aksesit ne broadband ne tregun e pakices;
- Analizen mbi zhvillimin e konkurrences ne kete treg si dhe reduktimin e tarifave te aksesit ne broadband internet ne tregun e pakices.

Dhe ne perfundim ne lidhje me tregun e pakices te aksesit ne broadband internet u arrit ne konkluzionin se:

Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet, bazuar ne vleresimet e te dhenave te tregut, ka tregues te qarte te rritjes te konkurrences (sidomos ne dy vitet e fundit), gje per te cilen mund te thuhet se tregu i pakices te broadband internet, ndodhet ne kushte e nje konkurrence gjithnje e ne rritje si ne rrjetet fikse (si ofrues kryesore) te aksesit ne broadband internet ne tregun e pakices, por edhe ne rrjetet mobile bazuar ne teknologjine 3G.

Si rezultat i konkurrences ne rritje nder te tjera vihet re dhe rritja e ofertes ne treg, llojshmeria e ofertes e cila evidentohet ne nje larmi paketash te ofruara ne treg nga ofruesit e internetit pavaresisht rrjetit mbi te cilin ofrohet akses ne broadband internet (fiks apo mobile 3G), gje cila ka bere te mundur rene te cmimeve si dhe rritje te games se sherbimeve te konsumuara per te njejtin cmim per perdoruesin, gje qe do te konkludohet ne menyre te permbledhur se:

- ***Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet ka ritme te mira zhvillimi te konkurrences, eshte dinamik dhe ka premisa te forta per nje konkurrence gjithnje e ne rritje.***

Nga analiza e tregut me shumice te aksesit ne broadband internet, rezulton:

Ne aspektin e strukturimit te tregut te shumices te aksesit ne broadband internet, do te gjeni:

- Perkufizimin mbi tregun e shumices te aksesit ne broadband;
- Dimensionin e produkteve dhe/ose sherbimeve ne kete treg;

- Kerkese/oferta ne kete treg dhe aspekti i zevendesueshmerise;
- Bitstream akses nga vendodhje fikse dhe produktet e mundshme ne varesi te nivelit te aksesit per kete sherbim;

Pas perkufizimit te ketij tregu, ne termat e percaktimit te produkteve dhe sherbimeve te tij, si dhe ne aspektin e shtrirjes gjeografike te ketyre produkteve dhe sherbimeve qe gjenden ne kete treg, AKEP ka zhvilluar me tej analizen per FNT, konkurrencen e mundshme ne kete treg si dhe ecuria e zhvillimit te tij se bashku me prespektiven e mundshme te zhvillimit te ketij tregu ne nje periudhe afatmesme, duke identifikuar ne se ka apo jo operator dominues ne kete treg qe mund te demtojne zhvillimin e konkurrences efektive.

Per identifikimin e fazes se zhvillimit te konkurrences, AKEP mori ne konsiderate nje grup faktoresh, ku nder me kryesoret vleresohen si: madhesia e tregut (pjeset e tregut sipas te ardhurave ne wholesale), pengesat e mundshme per te hyre ne kete treg dhe analize e barrierave te natyres strukturore, fuqine kundervepruese te bleresve, analize e tarifimit si dhe krahasimi me rajonin dhe BE-ne;

Por pavaresisht faktoreve te cituar me siper, nje rendesi te vecante kishte aspekti tek zhvillime te reja te ndodhura ne kete treg, ku nder me kryesoret jane:

- investimet ne rritje ne infrastrukturat individuale te rrjeteve te operatoreve alternative;
- rritja e mundesive per akses ne broadband nepermjet teknologjive te tjera (perfshire edhe 3G);

Konkluzion ne analizen e tregut te shumices te aksesit ne broadband

Referuar analizes se bere per faktoret e marre ne konsiderate ne lidhje me fuqine e ndjeshme ne treg, rezulton se:

- Albtelecom vazhdon te zoteron pjese tregu ne nivele mbi 50% te aksesit ne broadband ne nivel shumice.
- Zhvillime te rendesishme te ndodhura ne rrjetin e Albetelecom (kalim ne NGN) duhet konsideruar si nje avantazh dominues ndaj rrjeteve te operatoreve alternative;
- Operatori Albtelecom si operatori i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), pavaresisht zbehjes se disa prej faktoreve avantazhues qe lidhen me ekonomine (ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg), edhe pse flitet qarte per renie te dominaces ne kete treg, por duke gjykuar ne prespektiven e zhvillimit te metejshem te tregjeve te aksesit ne broadband internet, lejon te gjykohet per nje peshe te vecante te Albtelecom ne raport me OA.
- Pavaresisht te trajtimit te tregut te shumices per aksesin broadband internet, faktoret e konsideruar ne menyre te kombinuar me faktoret e madhesise se tregut, ne prespektiven e zhvillimit te tregjeve broadband ne Shqiperi jane kryesisht per sherbimin bitstream akses, kjo edhe ne fazen ne te cilen aktualisht ndohet zhvillimi i rrjetit te Albtelecom, krahasuar me OA.

Per rrjedhoje AKEP konsideron se:

Albtelecom permbush kriteret per fuqi te ndjeshme ne tregun perkates me shumice te aksesit ne broadband duke e propozuar sipas kesaj analize si OFNT.

Nga analiza e tregut me shumice te aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendndodhje fikse, rezulton:

Ne aspektin e strukturimit te tregut te shumices te aksesit infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendndodhje fikse, do te gjeni:

- Perkufizimin mbi tregun e shumices te aksesit infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendndodhje fikse;
- Dimensionin e produkteve dhe/ose sherbimeve ne kete treg;
- Kerkese/oferta ne kete treg dhe aspekti i zevendesueshmerise;
- Analize e konkurrences ne tregun e cituar;

Per aksesin ne infrastrukturen fizike (LLU) si sherbime me shumice, nje vend te rendesishem ze arsyetimi ne lidhje me produktet e mundshme zevendesuese, te identifikuara si:

- Ndertimi i rrjetit te aksesit nga operatori ne vend te blerjes se LLU;
- Blerja e aksesit LLU ne rrjetin e nje operatori tjeter (eshte akses LLU i operatoreve te ndryshem ne te njejtin treg)
- Blerja e aksesit broadband me shumice (bitstream)
- Vetefurnizimi;

Ne lidhje me perkufizimi e tregut dhe dimensionin e produkteve dhe sherbimeve, u konkludua qe:

- Tregu me shumice aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU);
- Dimensionin gjeografik i tregut eshte kombetar;

dhe percaktimi i ketij tregu per produktet dhe sherbimet, konstatohet qe perfshin:

- Te gjitha sherbimet te cilat mundesohen nga aksesin (shared + full akses), produkte dhe sherbime te cilat mbeshteten ne teknologjite qe mundeson rrjeti mbi bakër, fiber etj;

Per analizen e tregut me shumice ne aksesin fizik LLU, mbeshtetur edhe ne analizen pararendese referuar statistikave te depozituara ne AKEP, pavaresisht percaktimit te Albtelecom si operator me FNT si dhe vendosjes se masave rregullatore perkatese, te cilat me kryesoret jane percaktimi i cmimeve per te dy tipet aksesit si dhe miratimi i RUO-s, vihet re se nuk ka ndonje zhvillim te ri ne kete treg, pasi nuk rezulton te kete ndonje kerkese te paraqitur prane operatorit Albtelecom, keshtu qe per faktoret e trajtuar ne analize si: madhesia e tregut (pjeset e tregut), fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i ketij tregu ne Shqiperi, pengesat e mundshme per te hyre ne kete treg dhe analize e barrierave te natyres strukturore, fuqine kundervepruese te blesesve, analize e tarifimit si dhe krahasimi me rajonin dhe BE-ne;

arrihet ne konkluzionin se:

Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele te larta (100% ne vleresimin hipotetik) ose ne vleresimin sipas linjave te aksesit ne nivele mbi 70% te tregut te shumices te aksesit fizik ne rrjetin e hapur lokal (LLU).

AKEP ka prezantuar ne kete dokument edhe pritshmerite per tregun e LLU-se ne te ardhmen, sipas te cilit:

Tregu i aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit LLU, konsiderohet si nje shtyese ne zhvillimin e tregjeve per akses broadband.

Keshtu qe:

- ne varesi te rrethanave kombetare te zhvillimit te ketij tregu;
- te mundesive per zevendesueshmeri te teknologjive te tjera qe mundesojne akses ne broadband, duke zbehur nevojën e perdorimit te LLU;
- zhvillimit te infrastrukturave paralele dhe dublimi i tyre per zona gjeografike te njejta;
- prespektives per mbyllje te mundshme te centraleve lokale, duke u orientuar ne rrjete me me pak pika interkonektimi, bazuar kryesisht ne IP;

Per arsyet e mesiperme, AKEP ka pritshmeri per renien e interesit te paleve te konsideruara si te interesuara per LLU, pasi zhvillojne kerketat e tyre per akses ne broadband kryesisht ne rrjetet e tyre, ose mbeshketen ne teknologji me kosto me te ulet per ofrimin e sherbimit per pajtimtaret e tyre.

Vleresim per masat rregullatore per tregjet e analizuara

Per tregjet e nivelit te shumices (tregjet e broadband), ka studime te kryera per llogari te KE, opinione profesionale dhe qendrimesh te KE-se duke i adresuar tek autoritetet rregullatore me qellim rritjen e kujdesit dhe vemendjes se tyre per nderhyrje te kujdeshme ne keto tregje, me qellim stimulimin e investimeve si dhe krijimin e hapësirave te nevojshme per pjekurine e ketyre tregjeve.

Pesha kryesore ne qendrimin apo vemendjen rregullatore ne tregjet e nivelit te shumices, duhet te kete si zanafille fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i konkurrences ne tregjet e shtrira vertikalisht, pra tregjet ne nivelin e pakices ose e thene ndryshe ne tregjet ne te cilet mundesohet akses i perdoruesin fundor.

Ne kete aspekt jane tregjet 4 dhe 5 te percaktuara ne rekomandimin e 2007, si dhe ne studimet e mevonshme te kryera jane konsideruar si tregje te lidhura ngushtesisht me njeri-tjetrin te cilat kane ne themel te tyre zhvillimin e infrastruktures baze mbi te cilat mbeshketen platformat broadband internet. E perbashketa e te gjitha studimeve dhe qendrimeve ne keto dy tregje ka te beje me faktin qe kerkohet qe autoritetet rregullatore kryesisht ne nderhyrjet ex-ante te jene te perqendruara ne detyrimin rregullator per mos-diskrimin dhe dhenie akses, dhe shume me pak ne aspektin e orientimit te tarifave drejt koston.

Rekomandimet e KE per Strukturat Rregullatore

KE nepermjet rekomandimit “European Commission (2010) Section 1 of Annex 1 to Commission Recommendation of 20.9.2010 on regulated access to Next Generation Access Networks (NGA)” si dhe dokumentit te punes shoqerues, nder te tjera i ka kushtuar nje rendesi te posacme kerkeses per gjetjen e menyrave per inkurajimin e investimeve eficente,

nga strukturat rregullatore kombetare si dhe mbrojtjen e konsumatoreve ne tregjet ku identifikohen operatore dominues ne produktet dhe sherbimet qe ofrojne ne keto tregje. Ne se identifikohen operatore dominues, nje rendesi te vecante duhet kushtuar ne identifikimin e problemeve qe shkaktojne mungesen e konkurrences, apo pozicionojne operatore dominant ne treg. Vendosja e masave rregullatore duhet te ruaje proporcionalitetin me masen e problemit te identifikuar.

Ne kete aspekt KE, ka konsideruar dy tregje ne nivelin e shumices te lidhura ngushtesisht me njeri-tjetrin dhe qe kane per baze zhvillimin apo investimet ne infrastrukturen e NGA.

Dy tregjet e konsideruara nga KE, jane pikerisht dy tregjet e analizuara ne kete dokument analize dhe konkretisht:

- Akses ne infrastrukturen fizike te rrjeteve ne tregun e shumices;
- Akses ne broadband ne tregun e shumices;

Dy tregjet e mesiperme ne nivelin e shumices, edhe mund te trajtoheshin ne menyre te pandare nga njeri-tjetri, pasi konsiderohen si baza furnizuese me produkte dhe sherbime per tregjet e pakices. Ndaj rritja e kapacitetit te infrastruktures fizike te rrjeteve ku mbeshketen aksesit ne broadband, sjell ne finale rritje te shpejtesise dhe cilesise se produkteve dhe sherbimeve, per rrjedhoje sherbejne edhe si shtyese apo nxitje ne zhvillimin e konkurrences ndermjet ofruesve te ndryshme, jo vetem ne gamen e produkteve por edhe ne cilesine e tyre. Ne vijim eshte konsideruar e rendesishme qe te vleresohen me fokus te vecante detyrimi i mos-diskriminimit qe mund te vendoset nga rregullatoret dhe per kete qellim eshte ne fazen finale te pergatitjes rekomandimi per metodologjine e kostove qe kane per reference specifikisht tregjet e broadband dhe masat rregullatore ne kete drejtim.

KE, mbi rrishtun e investimit ne rrjetet broadband

Rregullatoret duhet te vleresojne rrishtun e investimit, duke marre ne konsiderate faktoret e pasigurise si:

- pasiguri qe lidhet me kerkesat qe vijne ne tregjet e pakices;
- pasiguri qe vijne nga shperndarja e kostove, (pune civile,inxhinjerike dhe menaxheriale);
- pasiguri qe lidhen me progresin e shpejte te teknologjise;
- pasiguri qe lidhen me dinamiken e tregjeve dhe zhvillimin e situates se konkurrences, ne raport me infrastrukturen baze, kabllore etj;
- pasiguri qe lidhen me ndryshimet ne termat makro-ekonomik;

Faktoret e renditur me siper mund te jene relative me kalimin e kohes dhe mund te ndryshojne, pasi gjithcka do te varet kryesisht nga kerkesat e zhvilluar ne dy nivelet e tregjeve, pakice dhe shumice per produkte dhe/ose sherbime ne tregjet broadband.

Kontrolli tarifes per aksesin broadband ne tregun e shumices

Ne se tregu i shumices te broadband, ploteson tre kriteret test dhe gjate zhvillimit te analizes per kete treg identifikohen ofrues me fuqi te ndjeshme ne treg, atehere ne raport me problemin e identifikuar do te percaktohet edhe niveli i nderhyrjes rregullatore me qellim zgjidhjen e problemit te identifikuar si pengese per zhvillimin e konkurrences.

Masat rregullatore te vendosura per kete qellim mund te jene te ndryshme, por patjeter nje nder masat qe ne te gjitha rrethanat do te jete prezente, eshte detyrimi per te dhene akses ne infrastrukturen e rrjetit te tij.

Kur diskutohet per infrastrukturen e nje operatori ne tregun e broadband, duhet te marrim ne konsiderate qe mund te jete e ndare ne dy pjese, infrastrukture aktive dhe pasive. Ne infrastrukturen pasive (si kulla, kanale, antena, “website” te ndryshme, furnizues elektrike, dark fiber etj);

Ndersa me infrastrukture aktive ne teresine e tyre referohen elementet elektronike te infrastruktures (nyje aksesit, switch-e, sisteme menaxhimi, light fiber , akses si dhe sherbimet e komutimit te aksesit ne broadband etj.).

Detyrimi qe vihet per operatorin me FNT, ne teresine e tyre perfshijne te dy elementet e infrastruktures (aktive dhe pasive)

Rregullimi i tarifave per elementet e infrastruktures aktive, gjithmone duhet te ruajne parimin e koston ekonomike te ndertimit, duke qene gjithnje me te larta, me qellim qe te shmangim tarifa nen koston ekonomike per sherbime, gje e cila do te dekurajone investimet si dhe do te ishte ne disfavor edhe te konkurrences efektive.

Ne aspektin e rregullimit te cmimeve, rregullatorët duhen te tregohen te kujdesshme ndermjet percaktimit te cmimeve per dy tipet e infrastruktures (aktive dhe pasive), pasi duhet marre ne konsiderate rrishten per koston (koston e kapitalit te punesuar, madhesia e tregut, lojtarët e tregut, si dhe shkalla e investimit);

Ne percaktimin e kostove baze te cilat do te perdoren per detyrimin e orientimit te tarifave ne kosto, per tregjet broadband duhen konsideruar nga rregullatorët dublikimet e infrastruktures per (akses ne NGA dhe NGN), me qellim primar te fizibilitetit dhe eficenses ekonomike.

Diferenca e arsyeshme per tarifat e tregut te pakices dhe bitstream akses

Percaktimi i tarifave per aksesin e sherbimeve ne tregun e shumices, marrjen ne konsiderate te faktoreve shtese per ofrimin e ketyre sherbimeve ne tregune pakices, perbejne ne vetevete nje percaktim kompleks, referuar edhe faktoreve te mundshem qe lidhen me faktoret e pasigurise te konsideruar si rrishten per investimin.

Relativiteti i faktoreve qe mundesojne edhe percaktimin e e baze se koston per sherbimet ne tregun e shumices, krijojne edhe hapesirat e mundshme per rishitjen e produkteve apo sherbimeve ne tregun e pakices.

Ne kete aspekt, rregullatorët duhet te jene te kujdesshem ne perpjekjet e tyre per percaktimin e tarifave per infrastrukturen aktive, duke patur nje vezhgim te hollesishem te sjelljes konsumatore apo te mundesive te zhvillimit te kerkesave ne tregun e pakices. Kjo do varet shume edhe nga:

- zhvillimi i konkurrences dhe faktoret themelor qe e pengojne kete zhvillim;
- problemet kryesore te identifikuara nga analiza dhe proporcionaliteti i masave te propozuara per zgjidhjen e tyre;

- faza e rëndësishme në zinxhirin e furnizimit broadband;
- tregu broadband dhe burimet ose alternativat në dispozicion për rregullatorin;
- alternativë e mundshme për nderhyrje ex-ante, duke aplikuar testin “margin squeeze”, kryesisht për operatorët e integruar vertikalisht;

Pasojat e rregullimi të çmimeve broadband gjatë periudhave të tranzicionit teknologjik

Vitet e fundit (kryesisht) vihet re një zhvendosje nga narrowband në broadband, pasi kërkesat për shërbime në kapacitet dhe shpejtësi të lartë kanë bërë të domosdoshme zhvendosjen e këtyre platformave mbi të cilat mundësohen këto shërbime. Kjo ka bërë të domosdoshme edhe faktin që si “driver kryesor”, është duke u pozicionuar ai i të dhenave, në ndryshim nga historiku që kishte si driver kryesor “zerin”. Rregullatorët do të duhet të marrin në konsideratë se si - dhe kur – është momenti që plotëson kushtet e “zëvendësueshmërisë së plote”, për të njohin zërin mbi broadband si një zëvendësim për shërbimet tradicionale të telefonisë fikse, dhe do të ketë nevojë të rishohë praktikën tradicionale të rregullimit të çmimeve të shitjes me pakicë të telefonisë.

Konkluzioni kryesor i studimeve të kryera

Studimet e kryer (kryesisht për tregjet e shumices të broadband), theksojnë kryesorisht se kanë vendosur tek aspekti i tolerancës rregullatore, kryesisht në përcaktimin e tarifave në tregjet broadband, të paktën për atë kohë sa ato tregjet të mbetet në një fazë të rritjes.

Por pavarësisht kësaj, mund të lejohen dhe janë të mundshme disa forma të rregullimit të tarifave, kryesisht nëse është e nevojshme për të adresuar dështimet specifike të tregut, të cilat identifikohen përmes një procesi të analizës së tregut.

Ndërhyrje të tilla, duhet të jenë kryesisht në zinxhirin e furnizimit broadband, dhe keshillohet që këto ndërhyrje të kufizohen vetëm në nivelin me shumicë.

Ndaj, studimet kanë lënë të hapur dhe pa përgjigje pyetjet e shumta që vijnë nga rregullatorët dhe që pak a shumë janë:

A duhet të rregullohen çmimet apo jo? Dhe nëse po, si?

Përgjigjet ndaj këtyre pyetjeve duhet të bazohen në një shqyrtim të hollësishëm të rrethanave kombëtare të veçanta të tregut përkatës, por pa përcaktuar përgjigjet që janë në përgjithësi të zbatueshme.

Megjithatë, për të ndihmuar rregullatorët për t’iu përgjigjur këtyre pyetjeve, studimet e kryera konkludojnë në disa parime baze të konsideruara si të arsyeshme për zhvillimin e tregjeve broadband, por esenciale gjykohen pikërisht parimet e referuara për rregullimin e çmimeve në tregjet e aksesit në nivelin e shumices dhe konkretisht duke referuar që metodologjia e hartuar në këtë drejtim duhet që:

Metodologjia për përcaktimin e çmimeve aksesit në broadband në tregun e shumices (përfshirë bitstream akses), duhet të marrë në konsideratë:

- Vështirësitë në vendosjen e kostove të besueshme dhe të dobishme për shërbime të tilla, qoftë nëpërmjet modelimit të kostos ose standartizimit duke përdorur reference benchmark;

- Vështirësitë në vendosjen e tarifave duke aplikuar zbritje apo vlerësime të njohura si praktika (retail minus), të cilat mund të shërbejnë si zanafille për percaktimin e çmimeve në nivelin me shumicë;
- Objektivat e politikës, nëse ato ekzistojnë, që mund të favorizojnë zhvillimin e konkurrencës për shërbimet broadband;
- Nëse furnizuesi i aksesit në broadband në tregun e shumicës është një operator integruar vertikalisht, duke transferuar efektet e nderhyrjes në nivelin e shumicës tek tregu me pakicë.

Një nga sugjerimet kryesore të studimeve të kryera është që rregullatorët duhet të shmangin termat dhe kushtet në funksion të rregullimit apo nderhyrjeve ex-ante, duke përfshirë çmimet për aksesin në broadband me shpejtësi të lartë si dhe të aplikimit të shërbimeve që bazohen në broadband. Në qoftë se rregullimi është i nevojshëm, ajo kryesisht duhet të jetë për nderhyrje ex-post dhe e orientuar për sjelljet anti-konkurruese të identifikuara në treg.

Masat rregullatore për LLU

Bazuar në rezultatet e analizës së tregut për LLU, si dhe duke patur në konsideratë faktin që në tregun e aksesit në infrastrukturën fizike të rrjeteve, edhe pas percaktimit të masave rregullatore për Albtelecom, rezulton të mos ketë asnjë kerkese në këtë treg, si dhe nisur nga fakti që në këtë dokument analizë, AKEP ka pritshmeri për renien e interesit të paleve të konsideruara si të interesuara për LLU, pasi zhvillojnë kërkesat e tyre për akses në broadband kryesisht në rrjetet e tyre, ose mbeshteten në teknologji me kosto më të ulët për ofrimin e shërbimit për pajtimtarët e tyre, atëherë AKEP propozon:

Vazhdimin e detyrimeve rregullatore të vendosura në analizë 2011 ndaj Albtelecom në lidhje me aksesin në infrastrukturën fizike të Albtelecom përfshirë facilitetet e tjera ndihmëse, etj;

- Detyrimi për Aksesin (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi për mos-diskriminim (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi për transparencë (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi për ndarjen e llogarive dhe detyrimi për kontroll të tarifave dhe sistemin e mbajtjes së llogarive (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);

Masat rregullatore për Bitstream Akses

Bazuar në rezultatet e analizës së tregut me shumicë të aksesit në broadband internet dhe duke patur në konsideratë faktin që në këtë treg edhe pas vendosjes së detyrimeve rregullatore sipas analizës pararendëse për Albtelecom, rezulton të mos ketë asnjë kerkese në këtë treg, si dhe nisur nga fakti që në këtë dokument analizë, AKEP ka identifikuar se shërbimet alternative të bitstream akses duhen konsideruar me zëvendësueshmeri të plote në zonat gjeografike në të cilat kemi dublime infrastrukture për ofrimin e shërbimit të aksesit broadband internet, dhe se ngelet për të konsideruar shërbimin “bitstream akses”, të nevojshëm për nderhyrje ex-ante në zonat gjeografike në të cilat nuk mundësohet dublimi i infrastruktures që mundëson akses në broadband internet, pasi zhvillojnë kërkesat e tyre për akses në broadband kryesisht në rrjetet e tyre, ose mbeshteten në teknologji me kosto më të ulët për ofrimin e shërbimit për pajtimtarët e tyre, atëherë AKEP propozon:

Vazhdimin e detyrimeve rregullatore te vendosura ne analize 2011 ndaj Albtelecom ne lidhje me tregun e shumices te aksesit ne broadband internet (bitstream akses nga vendodhje fikse) dhe konkretisht:

- Detyrimi per Aksesin (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per mos-diskriminim (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per transparence (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);

II. HYRJE

II.1. Panorame e përgjithshme e zhvillimit të aksesit broadband në Shqipëri

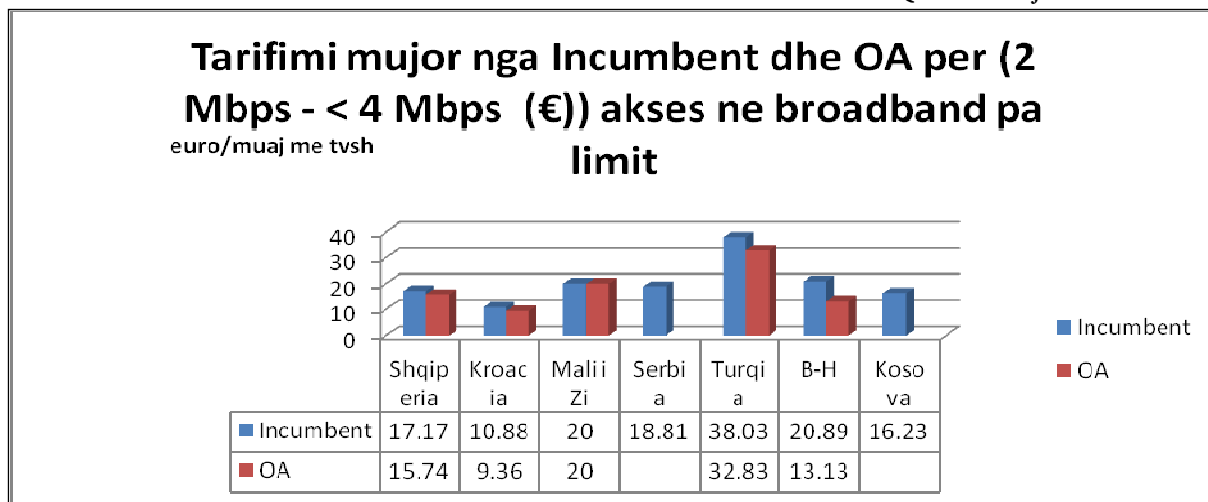
Numri pajtimtareve me akses broadband fiks dhe celular (3G me karta USB/modem) në fund të vitit 2012 arriti në rreth 215 mijë që përben një rritje me rreth 24% në krahasim me vitin 2011. Numri i pajtimtareve me akses broadband me rrjete fikse pati një rritje prej 15%, ku shumica e operatorëve kanë pasur rritje të numrit të pajtimtareve, përfshirë edhe Albtelecom që pati një rënie në 2011. Albtelecom në 2012, pati rritje me 11% të numrit të pajtimtarëve broadband. Nder operatorët alternativë fiks ABCom vazhdon të jetë operatori me numrin më të madh të lidhjeve broadband me rreth 36 mijë në fund të vitit 2012, që përbën një rritje prej 22% nga viti 2011. Rritje të madhe kanë pasur edhe Abissnet dhe ASC si dy operatorët e tjerë alternativë me të medhenj me 16% secili.

Numri i pajtimtareve me akses broadband celular (3G me karta USB/modem për përdorim me kompjuter) në fund të 2012, arriti në 55 mijë nga 34 mijë në fund të 2011, që përben një rritje me 61%. Te dy operatorët celularë Vodafone dhe AMC, kanë pasur rritje të ndjeshme me 47% dhe 98% respektivisht. Rritje të madhe me 139% pati edhe numri i përdoruesve me akses broadband 3G nga aparatet celulare, duke arritur në fund të 2012, në 594 mijë nga 248 mijë në fund të 2011.

Figura II.1 Ecuria e numrit të pajtimtarëve të internetit 2011-2012

Vitet	Albtelec	Abcom	Abissnet	ASC	OA të tjerë	Total Fiks	AMC	Vodafone	Total Fiks +3G
2011	60,055	29,321	15,321	10,129	24,871	139,697	9,000	25,493	174,190
2012	66,757	35,870	17,719	11,777	27,965	160,088	17,833	37,572	215,493

FIGURE II .2. KRAHASIMI I TARIFAVE TË AKSESIT BROADBAND 2 DERI 4 MBPS: SHQIPËRI V RAJON 2012

Burimi: AKEP dhe Cullen International

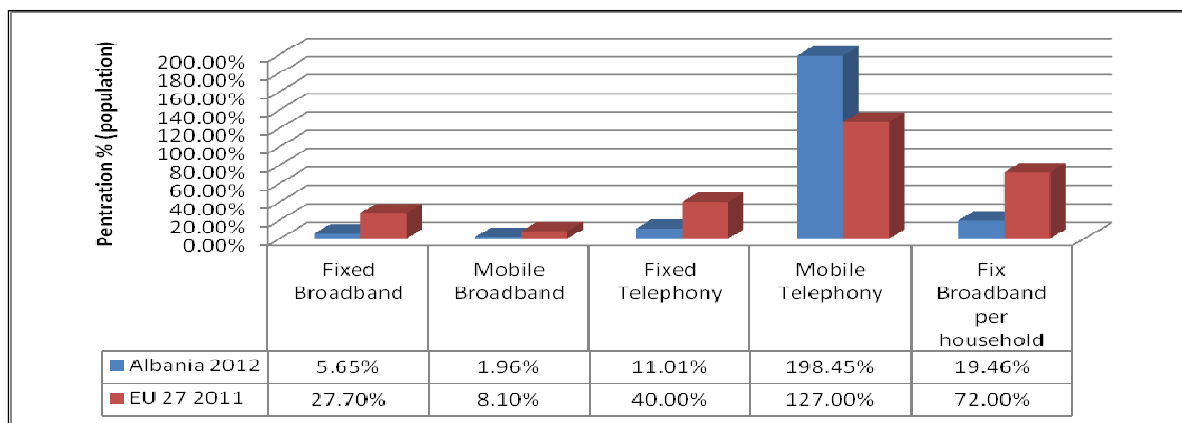
Nje krahasim i tille ka ne konsiderate tarifimin standart, pasi ne treg për aksesin broadband me kapacitete 1 Mbps – 2 Mbps, ka oferta te cilat jane me te uleta te cilat variojne nga 1500 lek/muaj (pakete e cila perdoret nga nje numer i konsiderueshem abonentesh te Albtelecom) dhe 1300 lek/muaj (me TVSH) për operatorë alternative. Ne tarifat e cituara ne te gjitha ofertat e ofruara nga rrjete fikse (paketa bundles), jane te perfshira edhe pajtimi mujor i telefonise + sherbime te tjera pervec sherbimit te aksesit ne internet broadband me kapacitetin e kontraktuar.

Operatorët alternative kane qene gjithashtu aktive ne reduktimin e tarifave te aksesit ne Internet dhe tarifat e tyre jane te krahasueshme me ato te Albtelecom, dhe sic eshte theksuar me siper, operatorët kryesore alternative ofrojne edhe paketa te kombinuara telefoni, Internet dhe television ne disa raste.

Ecuria e zhvillimit te telefonise fikse, celulare dhe aksesit broadband ne Internet rezulton se Shqiperia per secilen nga segmentet kryesore te tregut te komunikimeve elektronike (telefonine fikse, telefoni celulare dhe broadband internet) vijon te jete ne rritje te vazhdueshme per telefonine celulare dhe aksesin ne broadband internet, dhe ne ritme te uleta zhvillimi per telefonine fikse.

Ne nje krahasim me vendet e BE dhe te rajonit vihet re sipas figures se meposhtme.

FIGURE II .3. KRAHASIMI I SHQIPERI-BE: TELEFONI FIKSE, CELULARE DHE AKSES BROADBAND

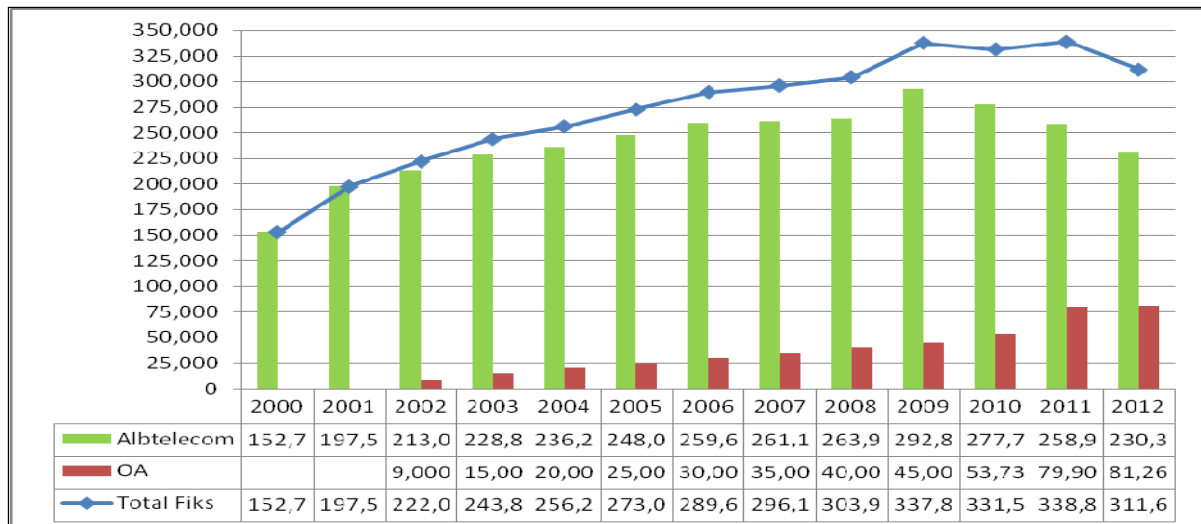

Aksesi në Internet me brez të gjerë (broadband) sot konsiderohet si nje nder faktoret e rendesishem per zhvillimin konkurrueshmerise dhe rritjes ekonomike dhe mireqenies sociale të një vendi. Ndarja e informacionit me shpejtësi të madhe, rrit prodhimin, ndihmon tregun duke sjellur risi ne zhvillimin ekonomiko-shoqeror. Për ti pasur të gjitha avantazhet e Internetit, konsumatorët duhet të jenë në gjendje të dërgojnë dhe të pranojnë të dhëna me shpejtësi të madhe. Kjo është ajo çfarë ofron aksesi me brez të gjerë.

Ne vijim prezantohen disa tregues te rrjeteve te telefonise fikse. Rezulton qe numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse në fund të vitit 2012 pati renie me rreth 27000 apo 8% në krahasim me vitin 2011. Renia ka ardhur per shkak te reduktimit te numrit te pajtimtareve te Albtelecom me rreth 29 mije ndersa numri i pajtimtareve te operatoreve alternative nuk kapasur ndryshime te ndjeshme. Tendenca ne ulje e numrit te pajtimtareve te telefonise fikse duket se po ndjek ate te vendeve te BE, megjithate norma e penetrimit te telefonise fikse (11%) ne Shqiperi vazhdon te jete shumë e ulët krahasuar me vendet e BE (me një mesatare prej 40%) dhe vendet e rajonit.

Numri i pajtimtarëve të Albtelecom ka vazhduar te reduktohet si edhe në dy vitet e mëparshme 2010 dhe 2011, por me një reduktim edhe më të madh. Figura e mëposhtme paraqet ecurinë e numrit të pajtimtarëve të telefonisë fikse dhe Albtelecom dhe operatorëve alternative.

Figura II.4 Ecuria e numrit të pajtimtarëve të telefonisë fikse 2000-2012

II.2 Percaktimi i sipermarresve me Fuqi te Ndjeshme ne Treg

I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 (i ndryshuar) "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" (ne vijim Ligji 9918), ne nenin 1 te tij, percakton se:

Qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë efçente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Objektivat Rregullatore shprehen qartesisht ne Nenin 7 i Ligjit 9918 (i ndryshuar), ku nder te tjera percaktohet se:

AKEP-i nxit konkurrencën efçente për sigurimin e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, facilitetet shoqëruese dhe shërbimet e tjera:

a) për t'u krijuar mundësinë çdo kategorie përdoruesish të shërbimeve të komunikimeve elektronike, përfshirë edhe përdoruesit me aftësi të kufizuara, të kenë përfitime maksimale nga aksesit në shërbimet e komunikimeve elektronike, në kuptimin e zgjedhjes së çmimit dhe cilësisë.

b) për të mbrojtur interesat e përdoruesve të shërbimeve të komunikimeve elektronike, për të mbrojtur të dhënat personale dhe privatësinë e përdoruesve;

c) për të mbrojtur interesat e sigurisë publike;

ç) për të siguruar konkurrencën e lirë dhe efektive në sektorin e komunikimeve elektronike;

d) për të siguruar integritetin dhe sigurinë e rrjeteve të komunikimeve elektronike publike;

dh) për të nxitur investimet efçente në infrastrukturën e komunikimeve elektronike dhe zhvillimet e reja teknologjike për një cilësi të lartë të produkteve të tyre;

e) për të nxitur përdorimin e frytshëm të frekuencave dhe serive numerike si burime të fundme;

ë) për të siguruar mosdiskriminimin dhe barazinë në trajtimin e ofruesve të rrjeteve dhe shërbimeve të komunikimeve elektronike.

Kapitulli VI, Rregullimi i Konkurrences, permban percaktimet per rregullimin e konkurrences ne tregun e komunikimeve elektronike, dhe perfshin ndermjet te tjerave detyrimin e AKEP per kryerjen e anlizes se tregut per vleresimin e konkurrences efektive dhe percaktimin e sipermarresve me fuqi te ndjeshme ne treg. Kreu VI, permban gjithashtu kriteret e perdorura nga AKEP per vleresimin e fuqise se ndjeshme ne treg, detyrimet/masat rregulluese ne rast te gjetjes se FNT.

Rekomandimet dhe udhezimet e KE-se te marra si më poshtë:

- o Udhëzuesi e komisionit për analizën e tregut dhe vlerësimin e FNT (2002/C 165/03) sipas kuadrit rregullator për komunikimet elektronike, rrjetet dhe shërbimet të komunikimit elektronik (ne vijim referuar si Udhëzimi i KE)

- o Rekomandimi i Komisionit, datë 11 shkurt 2003 , për produktet dhe shërbimet përkatëse të tregut brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregullara *ex ante* në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në

një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2003/311/EC, OJ L 114, 8.5.2003, p. 45)

- o Rekomandimi i Komisionit, datë 17 dhjetor 2007 për produktet dhe shërbimet përkatëse brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregulluara *ex ante* në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2007/879/EC, OJ L 344, 28.12.2007, p. 65)

II. Procesi i Konsultimit

Ligji Nr.9918 dt. 19.05.2008 (i ndryshuar) “Per komunikimet elektronike ne RSH”, parashikon ne Nenin 35 te tij, proceduren e keshillimit me palet e interesit per analizen e tregut duke vendosur si afat, periudhen kohore prej 60 ditesh. Njekohesisht neni 36 percakton se AKEP vendos, ndryshon, mban ose heq detyrime per FNT pas keshillimit me palet e interesuara.

Ne baze te percaktimeve te Ligjit 9918 (i ndryshuar) si dhe praktikes se AKEP me analizat e tregjeve, periudha e konsultimit publik do te jete 60 dite nga dita e publikimit zyrtar te ketij dokumenti ne faqen e internetit te AKEP, dhe procesi i konsultimit do te kryhet per statusin e FNT dhe per detyrimet e propozuara sipas gjetjeve te analizes.

AKEP mirepret komentet e paleve te interesuara brenda afatit te konsultimit publik, per perfundimet ne lidhje me FNT dhe detyrimet e propozuara sipas gjetjeve te analizes ne kete dokument per konsultim publik.

Komentet e paleve te interesuara do te publikohen nga AKEP, se bashku me dokumentin final te analizes se tregut dhe vendimet sipas gjetjeve te analizes.

Ne cdo seksion ka pyetje per komente nga palet e interesuara, te cilat jane permblledhur edhe ne Aneks 1 por palet e interesuara mund te japin komente per cdo pjese te ketij dokumenti.

III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences

Sipas Nenit 38 të Ligjit Nr.9918 dt. 19.05.2008 (i ndryshuar) “Per komunikimet elektronike ne RSH”, AKEP-i bashkëpunon me Autoritetin e Konkurrencës, duke respektuar edhe Memorandumin e Mirëkuptimit (Nr. Prot. 1566/1, datë 29.08.2007) ndermjet Autoritetit të Konkurrencës dhe Entit Rregullator të Telekomunikacioneve dhe në veçanti “Neni 6”, ku flitet per përcaktimin e tregut, përcaktimin e dominancës / përcaktimi i FNT.

Autoriteti i Konkurences eshte perfshire vazhdimisht me komentet e tij ne analiza tregjesh te konsultuara si per telefonine fikse dhe celulare, duke dhene sugjerime dhe rekomandime perkatese ne keto procese, duke gjetur tek AKEP predispozicion e bashkerendimit te veprimeve qe favorizojne konkurrencen nepermjet nderhyrjeve ex-ante ne tregjet e konstatuara si te nevojshme per nderhyrje te tilla.

AKEP i ka kerkuar AK te shprehe opinionin e vet ne lidhje me dokumentin “Analizë e tregut me shumice te aksesit broadband internet: Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e plote dhe te perbashket-LLU) nga vendodhje fikse; si dhe Tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream) - Konsultim Publik”

dhe komentet e AK do të merren në konsideratë dhe reflektohen në dokumentin final të Analizës së tregut.

IV. Struktura e Dokumentit

Ky dokument përmban analizën e tregjeve me pakicë dhe me shumicë të linjave me qira, dhe konkretisht:

- 1) Tregu me shumicë i aksesit në infrastrukturën e rrjeteve fizike (përfshirë aksesin e plotë dhe të përbashkët-LLU) nga vendodhje fikse;
- 2) Tregu me shumicë i aksesit broadband (bitstream);

Në bazë të parashikimeve të Rregullores, analiza përmban:

- përkufizimin e tregjeve perkatese;
- shqyrtimin e secilit treg perkates për të analizuar konkurrencën në këto tregje dhe nëse ka operatore me fuqi të ndjeshme në treg, duke përdorur kriteret e përcaktuara në nenin 33 të Ligjit si dhe udhëzimin e KE
- analizimin e problemeve në tregjet në të cilat nuk ka konkurrencë efektive apo ku ka operatore me fuqi të ndjeshme në treg
- detyrimet për operatorët me fuqi të ndjeshme në treg

V. Përkufizimi i tregut perkates

Në kuadër të analizave të kryera nga një rregullator për qëllime të analizës së konkurrencës efektive dhe përcaktimit të sipërmarresit/sipërmarresve me FNT, analiza e një tregu perkates fillon me shqyrtimin e produkteve dhe shërbimeve që konsiderohen të jenë pjesë e të njëjtit treg.

Si referencë për përkufizimin e tregut perkates është përdorur përkufizimi i marrë nga Ligji për Mbrojtjen e Konkurrencës:

Treg perkates- janë produktet që vlerësohen si të zëvendësueshme nga konsumatorët ose klientët e tyre, për sa u përket karakteristikave, çmimit dhe funksionit të tyre dhe që ofrohen ose kerkohen nga ndërmarrjet në një zonë gjeografike me kushte të njëjta konkurrence, zonë kjo e cila veçohet nga zonat e tjera kufizuese.

Ky përkufizim është i ngjashëm me përkufizimin e dhënë në Udhëzimin e KE, pika 44¹. Për këtë arsye si dhe duke qenë se udhëzimi i KE, është pjesë e dokumentave të KE të referuara në Rregulloren, AKEP në këtë Analizë do të përdoret të njëjten metodologji për përcaktimin e produkteve/shërbimeve që janë pjesë e të njëjtit treg perkates, siç është shtjelluar dhe në paragrafet në vijim.

¹ According to settled case-law, the relevant product/service market comprises all those products or services that are sufficiently interchangeable or substitutable, not only in terms of their objective characteristics, by virtue of which they are particularly suitable for satisfying the constant needs of consumers, their prices or their intended use, but also in terms of the conditions of competition and/or the structure of supply and demand on the market in question (32). Products or services which are only to a small, or relative degree interchangeable with each other do not form part of the same market (33). NRAs should thus commence the exercise of defining the relevant product or service market by grouping together products or services that are used by consumers for the same purposes (end use).

Perkufizimi i tregut per nje sherbim merr parasysh efektin e zevendesueshmerise se produktit (ne anen e kerkeses dhe ofertes), si edhe dimensionin gjeografik. Nje instrument ndihmes qe perdoret per identifikimin e tregjeve eshte parimi i monopolistit hipotetik.

Parimi i monopolistit hipotetik

Nje produkt konsiderohet te perbeje nje treg me vete nese “monopolisti” (hipotetik) qe ofron produktin mund te rrise çmimin e ketij produkti per nje periudhe kohe jo tranzitore dhe te mos kete renie ne shitje deri ne nivelin qe kjo te jete jo- fitimprurese. Pra, rritja e çmimit duhet te jete fitimprurese dhe e qendrueshme-monopolisti te kete aftesine te mbaje çmimin mbi nivelin konkurrues.

Testi i monopolistit hipotetik kryhet per te analizuar produktet/sherbimet te cilat mund te bejne pjese ne te njejtin treg duke marre ne konsiderate efektin e zevendesueshmerise se produkteve ne anen e kerkeses dhe/ose ofertes. Nese monopolisti perballet me kufizime nga ana e kerkeses- konsumatorët do te zhvendosen drejt konsumit te nje produkti tjeter, qe do ishte zevendesues dhe, nga ana e ofruesve- ofrues te tjere do te futeshin ne kete treg per te ofruar produktin me çmim dhe perfitim te larte, atehere produktet e tjera qe jane zevendesues te ngushte te produktit te analizuar duhet te perfshihen ne kete treg.

Zevendesimi ne anen e kerkeses

Nese nje subjekt, qe eshte monopol ne ofrimin e nje produkti/sherbimi, do te rriste çmimin e ketij produkti, çfare mundesish kane konsumatorët te zevendesojne perdorimin e ketij produkti me nje tjeter ?

Produkti/sherbimi qe analizohet krahasohet me produkte te tjere, nese ato mund te zevendesohen nga ana e konsumatorit. Nese konsumatorët mund te zevendesojne produktin e ofruar nga monopolisti hipotetik me nje produkt apo produkte te tjera, keto te fundit duhet te perfshihen ne perkufizimin e tregut perkates.

Zevendesimi ne anen e ofertes

Nese monopolisti hipotetik do te rriste çmimin e produktit/sherbimit per nje periudhe kohe jo tranzitore, a do te kishte presion nga ofrues te tjere te mundshem te ketij sherbimi? Operatore te tjere, te cilet nuk e ofrojne sherbimin ne fjale, mund te zhvendosin burimet e tyre ne drejtim te ofrimit te ketij sherbimi.

Ne zevendesimin ne anen e ofertes duhet te merren parasysh vetem operatorët, te cilet mund te zhvendosin burimet e tyre drejt ofrimit te sherbimit te marre ne konsiderate, per nje kohe te shkurter dhe pa kosto te larta te pakthyeshme. Pra, operatorë te rinj qe nuk jane ne treg nuk mund te merren parasysh, pasi reagimi i tyre ndaj nje rritjeje te çmimit te produktit nuk do te ishte i shpejte (ne periudhe afatshkurter) por do te kerkonte kohe per investime kapitale qe kerkojne nje periudhe afatgjate. Ofruesit e mundshem jane operatorë qe ofrojne sherbime te tjera dhe lehtesisht per nje periudhe kohe te shkurter mund te prodhojne edhe produktin, çmimi i te cilit eshte rritur.

Efekti i operatorëve te rinj ne treg, qe duhet te kryejne investime kapitale, merret ne konsiderate vetem ne analizen e fuqise se ndjeshme ne treg, pra te konkurrencës se mundshme qe keta operatorë mund te ushtrojne.

Nje faktor tjeter qe merret ne konsiderate ne perkufizimin e tregut perkates eshte nese egzistojne kufizime te perbashketa ne tarifim (common pricing constraints) midis klienteve,

sherbimeve apo zonave te ndryshme. Kjo do te thote qe operatori te mos jete i pavarur ne tarifimin e sherbimeve te ndryshme: s'ka mundesi te rrise çmimin e nje sherbimi pa reduktuar çmimin e nje sherbimi tjetër, i cili ne vetevete nuk eshte zevendesues per sherbimin tjetër.

VI. Fuqia e Ndjeshme ne Treg dhe masat rregulluese

Pekufizimi i FNT eshte dhene ne nenin 33 te ligjit:

Një sipërmarrës vlerësohet me fuqi të ndjeshme në treg nëse, i vetëm, apo së bashku me të tjerë, zotëron një pozitë të tillë ekonomike, që i mundëson një zgjerim të ndjeshëm, pavarësisht nga konkurrentët, klientët apo përdoruesit fundorë.

Ky perkufizim eshte pothuajse i njejte me perkufizimin e Direktives Kuader te KE 2002, neni 14² (EC 2002 Framework Directive).

Neni 33 i Ligjit percakton gjithashtu kriteret kryesore qe duhet merren ne konsiderate per analizen per FNT, duke bere nje ndarje per rastet kur ne treg dyshohet per nje sipermarres me FNT, qe do te thote dominance individuale, dhe per raste kur dyshohet per me shume se nje sipermarres me FNT apo dominance e bashkuar. Perkufizimi i dominances se bashkuar i dhene ne nenin 33 eshte si vijon:

Dy ose më shumë sipërmarrës vlerësohen se kanë një pozitë zotëruese nëse edhe në mungesë të lidhjeve strukturore apo të lidhjeve të tjera, veprojnë në treg në një strukturë dhe mënyrë të tillë, e cila të çon në një sjellje të bashkërenduar, në mënyrë të pavarur nga konkurrentët, klientët ose përdoruesit.

Per percaktimin e FNT, dominace individuale apo e bashkuar, sic theksohet dhe ne pikat 79 dhe 98 te Udhezimit te KE, kriteret e perdorur duhen marre te gjithe ne konsiderate dhe ne kombinim me njeri tjetrin dhe jo ne menyre te vecante per secilin kriter me vete, pasi evidenca e kriterëve te vecante mund te mos jete percaktuese e FNT.

Analiza per FNT eshte nje analize e cila merr ne konsiderate zhvillimet e kaluara dhe njekohesisht tendencen per te ardhmen (forward looking), pasi mungesa e konkurrences ne te kaluaren nuk do te thote qe nje treg nuk ka tendence per te qene ne konkurrence ne te ardhmen. Ne kete menyre Analiza krahas shqyrtimit te kriterëve per vleresimin e konkurrences efektive ne treg ne te kaluaren, ben vleresimin se si pritet te evoluje tregu ne te ardhmen. Analiza kryhet per te shqyrtuar nese nje treg perkates vleresohet te jete ne konkurrence efektive ne nje periudhe te pakten 2 vjecare, dhe mungesa e konkurrences efektive eshte barazvlefshme me egzistencen e fuqise se ndjeshme ne treg, prej nje ose me shume sipermarresish.

Egzistenca e FNT do te thote qe ne treg ka probleme te cilat identifikohen dhe ne baze te problemeve te evidentuara, propozohet marrja masave rregulluese apo detyrime per tu zbatuar nga sipermarresi/sipermarresit me FNT. AKEP ne baze te nenit 34, ka detyrimin qe ne rast te gjetjes se FNT ne nje treg perkates te vendose nje disa apo te gjitha detyrimet e

² 'an undertaking shall be deemed to have significant market power if, either individually or jointly with others, it enjoys a position equivalent to dominance, that is to say a position of economic strength affording it the power to behave to an appreciable extent independently of competitors customers and ultimately consumers'

cilesuara ne nent 39 - 45 dhe neni 56 te Ligjit 9918 (i ndryshuar). Vendosja e detyrimeve/masave rregulluese per FNT duhet te marre ne konsiderate objektivat rregullatore te percaktuar ne Ligj.

Nese nga analiza arrihet ne perfundimin se tregu perkates eshte ne konkurrence efektive, pra nuk ka FNT, atehere AKEP nuk vendos detyrime dhe ne rast se ndaj sipermarrësve jane vendosur detyrime (per shkak te statusit te meparshem me FNT) atehere AKEP i heq keto detyrime duke percaktuar dhe nje afat kohor jo me te gjate se 6 muaj per berjen efektive te tyre.

II.3 Perfundimet kryesore te analizes 2011 per LLU dhe WBA

Ne analize 2011 te dy tregjet e analizuara jane ne te njejtin dokument, keshtu qe ne perfundimet kryesore te arrituara ne analize 2011, do te paraqiten ne dy seksionet si me poshte:

- Ne seksionin II.3.1, paraqiten perfundimet kryesore te arrituar ne analize 2011 ne lidhje me tregun me shumice te aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendodhje fikse.
- Ne seksionin II.3.2, paraqiten perfundimet kryesore te arrituar ne analize 2011, ne lidhje me tregun me shumice te aksesit ne broadband (bitstream).

II.3.1 Perfundimet kryesore te analizes 2011 per tregun LLU

Analiza per tregun me shumice te aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem dhe te plote) nga vendodhje fikse, u mbajt per here te pare ne vitin 2011, dhe dy sherbimet kryesore te trajtuara ne kete analize ishin:

- Akses i plote (full LLU)
- Akses i ndare apo i perbashket (shared LLU)

Specifikat perkatese per secilin nga dy llojet e aksesit te trajtuara jane dhene me dataje ne dokumentin analize 2011, duke ilustruar edhe me skema perkatese.

Ne dokumentin analize 2011, vend te posacem kishte pershkrimi i produkteve dhe sherbimeve te LLU, si produkte te identifikuar ne tregun shumices te aksesit fizik ne infrastrukturen e rrjetit incumbent, si: “shared akses” dhe “full akses”, te konsideruara si te rendesishme per rritjen e mundesive per akses ne broadband.

Nder te tjera u arsyetua se:

Aksesi ne infrastrukture fizike (LLU) si sherbime me shumice ka keto produkte te mundshme zevendesuese:

- Ndertimi i rrjetit te aksesit nga operatori ne vend te blerjes se LLU;
- Blerja e aksesit LLU ne rrjetin e nje operatori tjetër;
- Blerja e aksesit broadband me shumice (bitstream)
- Vetefurnizimi;

Ne lidhje me dimensionin gjeografik te produkteve dhe sherbimeve, u konstatua se:

Dimensioni gjeografik i sherbimit te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU) ne tregun e shumices, eshte territori i Republikes se Shqiperise.

- Tregu me shumice aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU)

- Dimensioni gjeografik i tregut është kombëtar;

Ndërsa pas zhvillimit të analizës për FNT në këtë treg si dhe marrjes në konsideratë të faktorëve kryesore në analizën për FNT, u kontaktua se:

- Albtelecom zoteron 100% të tregut të mundshëm (vlerësim hipotetik), ose rreth 80 % të linjave të aksesit të mundshëm;
- Pamundësia e sipërmarresve të tjerë në dublikimin e infrastrukurës së rrjetit të Albtelecom, në periudhë afatmesme;
- Avantazhet e ekonomive të densitetit; të ekonomisë së shkallës; integritit vertikal;
- Mungesa e fuqisë kundërpruese të blerësve;
- Praktikë me të mira rregullatore në vendet e tjera, justifikojnë FNT të operatorit incumbent;

Për sa sipër, u arrit në konkluzionin se:

Albtelecom ishte operator me Fuqi të Ndjeshme në Tregun e shumicës të aksesit fizik në infrastrukurën e rrjetit të tij nga një vendodhje fikse përfshirë aksesin e plotë dhe të ndarë.

Pas identifikimit të problemeve kryesore të konkurrencës, të cilat kryesisht kishin lidhje me:

- Mungesa e marrëveshjeve të nivelit të shërbimit për afatet dhe cilësinë e ofrimit të aksesit fizik në rrjetin lokal të hapur LLU (dy versionet full dhe shared);
- Diskriminimi i operatorëve të telekomunikacioneve (ofruesve të shërbimeve dhe rrjeteve të komunikimeve elektronike) në terma të shërbimit (cilësi dhe cmim);
- Mosdhënie e informacionit të mjaftueshëm në lidhje me prezencën gjeografike të rrjetit lokal, të pikave të aksesit si dhe të kapaciteteve teknike të mundshme;
- Identifikimi i kërkesave të arsyeshme për zgjidhje dhe përcaktimi i kohës së nevojshme që mundësojnë zgjidhjen e ketyre kërkesave;
- Mungesa e një dokumenti referencë që parashikon të gjitha rastet e zgjidhjes së kërkesave të arsyeshme dhe që mundëson arritjen e marrëveshjeve të bashkëpunimit ndërmjet operatorit incumbent dhe sipërmarresve të interesuar për akses fizik në LLU;

Me qëllim eliminimit të problemeve kryesore të identifikuara, AKEP përcaktoi detyrimet rregullatore në këtë treg, të cilat në mënyrë të përbledhur ishin:

Detyrimet e vendosura për LLU

Sipërmarresi ALBTELECOM sh.a. i përcaktuar sipërmarres me FNT në tregun me shumicë të aksesit në infrastrukurën e rrjeteve fizike për aksesin e ndarë të pjesshëm ose të plotë (LLU) nga vendodhje fikse, është i detyruar të zbatojë të gjitha detyrimet si më poshtë, por pa u kufizuar:

- Detyrimin e mosdiskriminimit, sipas nenit 39 të ligjit nr. 9918.
- Detyrimin e transparencës, sipas nenit 40 të ligjit nr. 9918.
- Detyrimin për ndarjen e llogarive, sipas nenit 41 të ligjit nr. 9918.
- Detyrimin për akses dhe interkoneksion dhe përdorimin e përbashkët të faciliteteve të rrjetit, sipas nenit 42 të ligjit nr. 9918.
- Detyrimin për kontroll të tarifave dhe sistemin e mbajtjes së llogarive, sipas nenit 45 të ligjit nr. 9918.

Detyrimet rregullatore u detajuan si më poshtë:

Detyrimi i Mosdiskriminimit:

Sipermarresi Albtelecom Sh.a., te zbatoje kushte te njejta, ne rrethana te njejta ndaj sipermarresve te tjere, qe ofrojne sherbime ekuivalente, si dhe t'u ofroje sipermarresve te tjere sherbime dhe informacion ne kushte te njejta dhe me cilesi te njejte, si kunder ai i ofron per sherbimet e veta, per filialet ose partneret e tij;

Publikimin e ofertes reference te aksesit ne rrjetin hapur lokal te Albtelecom per aksesin fizik ne LLU, brenda 45 diteve nga hyrja ne fuqi e ketij vendimi. Albtelecom do te duhet te zbatoje procedurat dhe rregullat per publikimin dhe permbajtjen e ofertes reference te cilat jane te parashikuara ne Ligj (neni 52) dhe ne rregulloren e Akses dhe Interkoneksionit. Oferta reference duhet te permbaje te gjitha termat dhe kushtet e aksesit ne rrjet, perfshire ato te sherbimeve ndihmese, termat dhe kushtet kryesore kontraktuale.

Albtelecom duhet te mos diskriminoje midis operatoreve te ndryshem dhe midis operatoreve te tjere dhe klienteve, filialeve te veta dhe per kete do te duhet te kete;

- o *Detyrimin per publikimin e Treguesve Kryesore te Performances (Key Performance Indicators -KPI) per ofrimin aksesit fizik ne rrjetin lokal te hapur;*
- o *Detyrimi per te ofruar marreveshje te Nivelit te Sherbimit (service level agreement-SLA);*
- o *Detyrim per informacion dhe shpjegime te plota, bazuar ne rregullat dhe procedurat e kuadrit ligjor dhe rregullator (Rregullorja e Akses dhe Interkoneksion);*
- o *Detyrimin per percaktimin e kerkesave te arsyeshme dhe publikimin e tyre, si dhe dhenien e arsyeve te refuzimit (ne rast se ka) dhe publikimi e ketyre arsyeve;*
- o *Detyrimin per percaktimin e afatit kohor ne shqyrtimin e kerkeses se arsyeshme dhe realizimin e saj;*

- Detyrimi i transparences:

Oferta Reference e aksesit fizik ne rrjetin lokal te hapur te Albtelecom (RUO), duhet te perfshije informacionin e meposhtem te nevojshem per interkoneksion me Albtelecom:

- a) Specifikimet teknike;
- b) Karakteristikat e rrjetit;
- c) Termat dhe kushtet për ofrimin dhe përdorimin;
- ç) Tarifat, përfshirë zbritjet e mundshme.

- Detyrimi per akses dhe interkoneksion dhe perdorimi i perbashket i faciliteve te rrjetit:

- *të japë akses në përdorimin e qarkut lokal.*
- *te ofrojë sherbime te veçanta ne nivel shumice, per t'u rishitur nga palet e treta;*
- *te mos anuloje aksesin ne facilitetet, kur e ka dhene ate;*
- *te negociojë me dëshirën e mirë dhe me mirëbesim me subjektet, që kërkojnë akses;*
- *te ofroje akses te hapur ne nderfaqet teknike, protokollet ose teknologjite e tjera te rendesishme, te domosdoshme per nderveprimin e sherbimeve ose per sherbimet e rrjetit virtual;*

- te ofroje bashkevendosje ose forma te tjera te perdorimit te perbashket, perfshire ndertesat, tubacionet kabllore ose shtyllat, kullat;
 - te krijoje kushtet e nevojshme per te siguruar nderveprimin e sherbimeve pike fundore – pike fundore, duke perfshirë facilitetet per sherbimet e rrjetit inteligjent ;
 - te ofroje akses ne sistemet mbeshtetese funksionale ose sistemet e ngjashme informatike (softëare), te nevojshme, per te siguruar konkurrence te ndershme ne ofrimin e sherbimeve;
- **Detyrimi per ndarjen e llogarive dhe detyrimi per kontroll te tarifave dhe sistemin e mbajtjes se llogarive:**
1. Tarifat e aksesit ne rrjetin lokal te Albtelecom per LLU (te plote dhe te ndare (perbashket)), jane objekt kontrolli dhe rregullimi nga AKEP.
 2. Niveli i tyre duhet te jete i orientuar ne kostot BULRAIC.
 3. Ne perputhje me nenin 57, pika 1/a dhe neni 59 pika 2, niveli maksimal i tarifave te aksesit ne rrjetin lokal te Albtelecom per LLU te jete sipas vlerave ne tabelen e meposhteme:

Shërbimi	Tarifa (Lekë)	Njësia
Pagesa mujore për LLU		Paguhet çdo muaj
Akses i plote në rrjetin lokal (full unbundled access LLU)	801	[per linjë]
Akses i perbashket në rrjetin lokal (shared access LLU)	468	[per linjë]
Akses i plote në nën-rrjetin lokal	678	[per linjë]
Akses i perbashket në nën rrjetin lokal	407	[per linjë]
Pagesa instalimi për LLU		Paguhet vetëm një herë
Instalimi i aksesit te plote ne rrjetin lokal	1 686	[per linjë]
Instalimi i aksesit te perbashket në rrjetin lokal të hapur	2 452	[per linjë]

1. Tarifat e mësipërme nuk përfshijnë TVSH.

Implementimi i masave rregullatore sipas analize 2011 per LLU

Albtelecom si operator me FNT ne tregun me shumice te aksesit ne infrastrukturen fizike ne te dy llojet e aksesit (shared dhe full), nen monitorimin e AKEP, ka implementuar detyrimet rregullatore te cituara me siper, ku nder me kryesoret eshte miratimi i ofertes reference per LLU (pjesë perberëse te te ciles jane edhe tarifat per sherbimet perkatese, sipas produkteve te identifikuara).

II.3.2 Perfundimet kryesore te analizes 2011 per tregun WBA

Perfundimet kryesore te arritura ne analize 2011, ne lidhje me:

- Perkufizimin e tregut;
- Pershkrimin e produkteve dhe sherbimit bitstream akses ne nivel shumice;
- Dimensionin e produkteve/sherbimeve te tregut me shumice te aksesit ne broadband i fokusuar kryesisht ne:
 - Akses ne broadband duke u mbështetur mbi nje rrjet publik telefonik fiks nga nje vendodhje fikse.
 - Akses ne broadband duke shfrytezuar linja kabllore (infrastrukture te ngritur nga ana e ISP-ve)
 - Akses ne broadband duke shfrytezuar teknologji te tjera te cilat bazohen ne perdorimin e frekuencave;

dhe per sa siper eshte arritur ne konkluzionin qe:

Aksesi i realizuar mbi te gjitha platformat qe shfrytezojne teknologjite XDSL (ADSL, ADSL 2+, etj), teknologjine kabllore, FWA apo teknologji te tjera qe mundesojne aksesin ne broadband bejne pjese te te njejtin treg te shumices, duke percaktuar si dimension te mundshem te ofrimit te ketij sherbimi, dimensionin kombetar, pra territorin e RSH.

Ndërsa pas zhvillimit te analizes per FNT ne kete treg si dhe marrjes ne konsiderate te faktoreve kryesore ne analizen per FNT, si pjeset e tregut, faktoret e fuqise kundervepruese te bleresve, faktorët e tjere avantazhuese qe kane lidhje me ekonomine e sipërmarresit Albtelecom si, ekonomia e shkalles apo densitetit, peshen e faktorit te konsideruar si integrim vertikal ne ofrimin e sherbimit “bitstream akses” si dhe duke mos i konsideruar faktorët ne menyre kumulative, konstatimi sipas analize 2011 ne lidhje me sherbimin e sipercituar dhe analizen per FNT ne kete treg, ishte:

- Albtelecom permbushte kriteret per fuqi te ndjeshme ne tregun perkates me shumice te aksesit ne broadband

Problemet kryesore te identifikuara edhe ne tregun me shumice broadband (bitstream), jane identike me problemet e identifikuara edhe per LLU, si dhe duke gjykuar ne kete aspekt AKEP ne analize 2011, percaktoi per Albtelecom detyrimet rregullatore si me poshte:

- të ofrojë shërbime të veçanta në nivel shumice, për t’u rishitur nga palët e treta;
- të mos anulojë aksesin në facilitetet, kur e ka dhënë atë;
- të negociojë me dëshirën e mirë dhe me mirëbesim me subjektet, që kërkojnë akses;
- të ofrojë akses të hapur në ndërfaqet teknike, protokollet ose teknologjitë e tjera të rëndësishme, të domosdoshme për ndërveprimin e shërbimeve ose për shërbimet e rrjetit virtual;
- të ofrojë bashkëvendosje ose forma të tjera të përdorimit të përbashkët, përfshirë ndërtesat, tubacionet kabllore ose shtyllat, kullat;
- të krijojë kushtet e nevojshme për të siguruar ndërveprimin e shërbimeve pikë fundore – pikë fundore, duke përfshirë facilitetet për shërbimet e rrjetit inteligjent;
- të ofrojë akses në sistemet mbështetëse funksionale ose sistemet e ngjashme informatike (*software*), të nevojshme, për të siguruar konkurrencë të ndershme në ofrimin e shërbimeve;

Detyrimet e vendosura per Albtelecom i identifikuar sipas analize 2011 me FNT ne tregun me shumice te aksesit broadband (bitstream) si:

- Detyrimin e mosdiskriminimit;
- Detyrimin e transparences;
- Detyrimin për akses dhe interkoneksion dhe përdorimin e përbashkët te faciliteteve te rrjetit;

Detyrimi per akses i referohet vetem per mundesimin e aksesit me shumice broadband (bitstream) ne rrjetin Albtelecom, dhe jane te zbatueshme sipas mundesive/aftesive teknike dhe ekonomike te ALBTELECOM, si edhe me tarifa te cilat mbajne parasysh investimet e kryera dhe nje norme te arsyeshme fitimi.

Albtelecom ka detyrimin te jape akses me shumice broadband (bitstream):

- Ne nivel DSLAM;
 - Ne nivel ATM/Ethernet;
 - Ne nivel IP;
 - Rishitje;
- Albtelecom ka detyrimin te jape akses me shumice broadband (bitstream) ne rrjetin Albtelecom, ne terma komerciale, perfshire tarifat e ketyre sherbimeve, si dhe u percaktua se ne rast mosmarreveshje midis paleve do te zbatohen parashikimet e ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator perkates.
- Albtelecom ne rast te dhenies akses nje operatori per sherbimin me shumice broadband (bitstream) te perditesoje Ofertën Referencë të aksesit te hapur (RUO) per sherbimin e ofruar duke e bere te disponueshme edhe per operatore te tjere ne terma jo-diskriminues dhe transparent.

Analiza 2011 e mbajtur nga AKEP ne lidhje me tregun me shumice te aksesit broadband (bitstream akses), ka konsideruar ne zanafille te tyre tregun e pakices ne broadband, aspektin e kerkesave te mundshme te gjeneruara ne nivelin e pakices, duke gjykuar ne konkurrencen ne nivelin e pakices pa diferencuar teknologjite e mundshme.

III. TREGU I PAKICES TE AKSESIT NE BROADBAND

AKEP, gjykon te domosdoshme nje analize te detajuar per tregun e pakices te aksesit ne broadband, nje veshtrim te hollesishem te ndryshimeve te ndodhura pas analize 2011 ne kete treg, zhvillimin e kerkeses konsumatore si dhe shkallen e elasticitetit te kerkeses dhe ofertave, analize te faktorit te zevendesueshmerise se kerkeses apo zevendesueshmerise se ofertes ne kete treg.

Indikatoret kryesore te tregut qe kane te bejne me teknologjine (teknologjite mbi te cilat ofrohet aksesit ne broadband (Albtelecom + Operatoret Alternative), si: X DSL & Fiber, Kablllore, 3G, shkallen e penetrimit per aksesin broadband (popullsia dhe familje), perbejne edhe faktoret influencues ne zhvillimin e konkurrences ne kete treg, trendi i mundshem ne aspektin e rritjes se konkurrences pas analize 2011, te cilat te konsideruara se bashku, percaktojne ne se eshte e nevojshme per nderhyrje ex-ante ne tregjet e nivelit te shumices (tregjet e shumices te aksesit broadband).

AKEP ka mbajtur ne vemendje dhe ne fokues zhvillimin e tregut te aksesit broadband ne te dy nivelet e tij, pasi kjo eshte percaktuar edhe nga strategjia kombetare per zhvillimin e broadband ne Shqiperi, si dhe nevojat gjithnje e ne rritje per kryerjen e sherbimeve bazike te konsumatoreve te mbeshtetura nga sherbimet qe mundeson aksesit ne broadband.

AKEP ne menyre periodike ka publikuar raporte statistikore, kryesisht ne dy vitet e fundit konstatohet:

- Rritje e kerkeses per akses ne broadband, per rrjedhoje ka rritje te penetrimit te aksesit ne broadband;
- Krahas rritjes se kerkeses per akses ne broadband, konstatohet pozicionimi i kerkeses konsumatore per akses ne broadband me shpejtesi te larte, duke rezultuar ne kete menyre pothuajse ne eliminimin e aksesit ne brez te ngushte, pasi kjo vjen si pasoje e pozicionimit te kerkeses konsumatore per aplikacione qe kerkojne shpejtesi te larte dhe kapacitet me te madh, (per download), per aplikacione te ndryshme, per filma, muzike, lojra te ndryshme, sherbime te ndryshme te kushtezuara per kapacitet te larte;
- Zhvillimi sasior por edhe cilesor i kerkeses konsumatore per akses ne broadband, ka ndikuar edhe ne zhvillimin e ofertes ne te gjitha karakteristikat e saj, por edhe orientimin drejt teknologjise qe ploteson sa me mire kerkesen konsumatore, pasi rritja dhe zhvillimi ne paralel e kerkeses dhe ofertes, ben te detyrueshme edhe per ofertuesin hedhjen e veshtrimit drejt teknologjise qe maksimizon plotesimin karakteristikave te kerkeses si dhe optimizimin e elementeve te ofertes, gjykuar ne koston e ofrimit te sherbimit te aksesit ne broadband;
- Konstatohet nje rritje e shtrirjes gjeografike te sherbimit te aksesit broadband;
- Konstatohen zhvillime pozitive te games se teknogjise nepermjet se ciles mundesohet aksesit ne broadband, por edhe zhvillime te rendesishme te nje grupi ofruesish (operatoret alternative), te cilet kane nje rritje te ndjeshme ne penetrimin me sherbimin e aksesit ne broadband;
- Konstatohet nje zhvillim gjithnje e ne rritje nga sherbimet broadband celulare mbi 3G;
- Zhvillime te rendesishme te paketave “bundle”, ofertave qe plotesojne kerkesen konsumatore per telefoni dhe internet kryesisht, por edhe pakete tre-play, ku pershihet edhe paketa TV;

AKEP gjykon se faktoret e mesiperm perbejne faktoret baze mbi te cilet mbeshitetet zhvillimi tregut te aksesit broadband ne nivelin e pakices, dhe bazura ne objektivin shteteror dhe strategjine e zhvillimit te broadband, mund te parashikohet se ne vitet e ardhshme do te kete rritje te ndjeshme te penetrimit te aksesit ne broadband, kjo vleresuar edhe si penetrim ne aksesin e linjave, gje e cila do te percaktoje ne menyre te natyrshme rritje te penetrimit te perdoruesve te sherbimeve qe mundeson aksesin ne broadband.

Trendi i rritjes se investimeve ne zhvillimin e infrastruktures mbi te cilen mundesohet aksesin ne broadband, perben edhe premisen kryesore mbi te cilen mbeshiteten e ardhmja e zhvillimit te tregjeve broadband. Kjo vihet re si ne investimet e bera ne NGN (apo kryesisht NGA), investime te cilat bazojne rrjetet e tyre kryesisht ne (IP), te cilat ne fund te fundit orientojne tregjet edhe ne konvergjence te sherbimeve te cilat mbeshiteten ne (IP). Nje zhvillim i tille, terheq kerkesen konsumatore ne akses me kapacitet te larte, por percakton edhe zhvillimin e rendesishem te ofertave ne kete drejtim, pasi vihet re se kemi rritje te ndjeshme te kapacitetit te ofruar (upload dhe download), pothuajse ne te njejtin nivel cmimi. Kjo perben nje zhvillim te rendesishem ne kete drejtim, gje e cila percakton qarte tregues te rritjes se konkurrences ne kete treg.

III.1 PERSHKRIM I TREGUT TE PAKICES NE AKSESIN BROADBAND

Ne konstatimet e trajtuara me siper per tregun e pakices per aksesin broadband, per teknologjite mbi te cilat mbeshitetet aksesin ne broadband, zhvillimin e kerkeses dhe ofertes per aksesin broadband, bejne te mundur qe ne identifikimin e tregut perkates ne pakice, ne menyre te ngjashme ka gjetur trajtim edhe ne praktikat rregullatore te vendeve te tjera, praktika te cilat kane mbeshetje edhe ne rekomandimet e KE-se, si dhe ne studime te ndryshme te bera dhe te publikuara nga BEREC per zhvillimin e tregjeve broadband dhe prespektiva e zhvillimit te tyre ne vitet e ardhshme, kane si baze rekomandimet e bera ne 2003 dhe 2007, por duke parashikuar mundesite e nderhyrjeve rregullatore sipas rrethanave specifike ne te cilat zhvillohen analizat qe marrin ne konsiderate aksesin broadband.

Edhe ne analize 2011, eshte parashikuar qe ne dy vitet ne vijim do te kete zhvillime te pritshme ne tregun e aksesit broadband. Keshtu qe te gjitha vleresimet jane bere duke marre ne konsiderate zhvillimin e tregjeve broadband te trajtuara ne aspektim e zhvillimit te konkurrences, duke i trajtuar me predispozicion te vecante zevendesueshmerine e kerkese/ofertes per secilin nga produktet/sherbimet e mundshme ne treg.

Ofertuesit kryesore ne treg, llojet e ofertave

Edhe ne analize 2011 eshte dhene pershkrimi baze per broadband dhe narrowband, ne lidhje me kufirin ndares ndermjet tyre (sipas kapacitetit, teknologjise etj), ku varion kufiri dysHEME nga 128 kbit/s, por ka vende qe perdorin 144 kbit/s ne varesi kapaciteteve te ofruara dhe ne lidhje me kufirin tavan (te pakufizuar, deri me X Mbit/s), duke detajuar teknologjite mbi te cilat mundesohen broadband (per sherbime qe kerkojne kapacitet te larte ne download dhe upload), ofertuesit kryesore ne treg, gamen e ofertave qe mundesohen ne treg se bashku me karakteristikat e ofertave perkatese.

Ne regjistrin zyrtar te AKEP jane nje numer i konsiderueshem subjektesh dhe personash fizike te autorizuar per ofrimin e sherbimit te internetit, ku numri i madh i tyre eshte i pozicionuar lokalisht (ne zona lokale ne ofrimin e sherbimit te internetit), te cilat rezultojne

rreth 53 sipërmarrës aktive (pavaresisht se numri i sipërmarrësve të autorizuar është shumë me i lartë).

Por peshën kryesore në ofrimin e aksesit në broadband fikse (nga rrjetet fikse) rreth 80% e zënë sipërmarrësit: Albtelecom, Abcom, Abissnet, Primo, ASC, ndërsa të gjithë ofruesit e tjerë të bazuar në rrjetet fikse të ofrimit të aksesit në broadband internet zënë rreth 20 %. Ndërsa nëse do të bëhej një vlerësim për ofruesit e aksesit në broadband internet (fikse + 3G) ku për rrjetet celulare janë llogaritur vetëm akses i bazuar në card modem, rezultojnë që pasha e ofruesve alternativë në totalin e tyre është shumë më e vogël, (rreth 12 %).

Sipërmarrësit kryesorë në treg dhe ofertat e tyre

Para se gjithash vihet re (kryesisht në dy vitet e fundit), tendenca e të gjithë ofruesve të shërbimit të internetit të bazuar në rrjetet fikse (por edhe rrjetet e telefonisë së levizshme), që të ofrojnë për konsumatorin paketa me game shërbime (bundles), të paketuara dhe të ofertuara në periudha kohore të shtrira në periodicitet një muaj, 3 muaj, 6 muaj, 12 muaj etj.

Në këtë aspekt, me qëllim bëjnë atraktive të ofertave të tyre, ndër të tjera ofrohen përveç internetit dhe telefonisë edhe shërbime të tjera (aksesore ndihmes) si: instalime, modeme, krijim faqesh, mirëmbajtje të ndryshme, hostime etj, të cilat ofrohen ose falas, ose kundërt një tarife të arsyeshme, port e kushtezuara me kontraktimin e shërbimit me kompaninë ofruese . Kjo sjellje e ofruesve është pothuajse e njëjta, dhe kryesorë është që ofertat të tilla kryesisht nga ofruesit të ndryshëm gjenden në zona të njëjta gjeografike, gjë e cila përben edhe një faktor shumë pozitiv për rritjen e tregut të konkurrencës, jo vetëm në tarifim por edhe në karakteristikat e tjera të shërbimit.

Për ilustrim, në vijim do të gjeni disa prej ofruesve kryesorë në treg, ofertat e tyre kryesorë si dhe përmbajtja e këtyre ofertave.

Albtelecom

Ka zhvillime të ndjeshme në infrastrukturen e tij në krahasim me infrastrukturen tradicionale, duke bërë shndërrimin e tij nga teknologjia TDM me sisteme dhe pajisje të reja të teknologjisë IP. Investime të tilla kanë bërë të mundur ndërtimin e një rrjeti të ri, të quajtur NGN (Rrjeti i Gjeneratës Tjetër). Rrjeti NGN nënkupton një teknologji dhe një strukturë me efikasitet në të gjithë elementët e një rrjeti , duke përfshirë edhe atë qendror, të transportit dhe të aksesit , më konkretisht. Kjo ka bërë të mundur shtimin e një game të gjerë shërbimesh të reja të cilat aktualisht janë të aksesueshme për përdoruesin fundor.

Ndryshimet kryesore konsistojnë në a) Rrjetin e Transportit dhe b) Rrjetin e aksesit;

Rrjeti i Transportit

Ndërtimi i rrjetit të ri IP/MPLS (IP Multiprotocol Label Switching) është bërë i mundur duke instaluar dhe vendosur në shfrytëzim nyja të reja, bazuar në teknologjinë IP/MPLS në të gjitha qendrat e vendit tonë. Kjo do të thotë se për shkëmbimin e informacionit midis qendrave jo vetëm ofrohet shpejtësi më e madhe, por edhe siguri më e lartë. Përdorimi i teknologjisë së re DWDM (Dense Multiprotocol Label Switching) ofron kapacitete të mëdha për linjat e transmetimit, sidomos midis qendrave brenda vendit dhe me vendet e tjera.

Në të gjithë pikat kryesore të rrjetit, përdorimi i sistemeve të reja DWDM mbi rrjetin me fibër optike siguron shpejtësi transmetimi të niveleve të ndryshme si psh. : STM16, 10 Gbit/s, ose

40 Mbit/s. Rrjeti aktual është projektuar të sigurojë një kapacitet transmetimi deri 40 □ (lampdas)/ 10G.

Rrjeti i transportit bazohet në një rrjet fibrash optike të shtrira në të gjitha qendrat e Shqipërisë, me një gjatësi totale prej rreth 2400 km. Gjithashtu, ky rrjet siguron shkëmbimin e informacioneve në drejtime të ndryshme për efekt sigurie dhe mbrojtjeje, duke përdorur unazat mbrojtëse të krijuara nga rrjeti me fibër optike.

Implementimi për herë të parë i sistemeve mikrovalore bazuar në teknologjinë IP përbën një arritje të madhe për këtë sektor. Rrjeti Albtelecom ka në përdorim sisteme mikrovalore me kapacitete që arrijnë deri në 1.6 Gb/s. Një teknologji e tillë vazhdon të zhvillohet dhe synimi është implementimi në të gjitha drejtimet ku trafiku e kërkon një gjë të tillë dhe aty ku shtrirja e fibrës optike nuk është e mundur.

Rrjeti i Aksesit

Investimet e kryera në rrjetin e aksesit, që nënkupton akses të abonentit me rrjetin e Albtelecom, ka bërë të zgjerimin e gamës së shërbimeve që ofrohen për përdoruesin si dhe në të njëjtën kohë ka rritur shpërndarjen dhe mbulimin më të mirë të zonave. Duke instaluar dhe vendosur në shfrytëzim me qindra nja aksesit si: Nja Aksesit Shumë-Shërbimesh MSAN (Multi Service Access Node), bëjnë të mundur ofrimin e shërbimeve si: PSTN, ADSL, ADSL 2+, VDSL, ISDN, SHDSL etj.

Në të tjera investimet në NGN, mundesojnë përdorimin e shërbimeve me brez të gjerë. Në aspektin e kapacitetit, investimi i kryer ka bërë të mundur që rrjeti i aksesit nga një kapacitet prej rreth 400,000 linjash, tashmë ka arritur shifrat e 650,000 linjash, çka do të thotë se rrjeti është i gatshëm të suportojë menjëherë një shifër të tillë përdoruesish.

Për përdoruesin fundor Albtelecom aktualisht ka të publikuar një game ofertash me karakteristika dhe mundësi pagese të ndryshme për përdoruesin (me afësi të ndryshme pagese).

i+ fix 2399 i dyfishon të gjitha

Për vetëm 2,399 lekë/muaj

Internet ADSL, nga 2 Mbps bëhet 4 Mbps Pa Limit.

2000 minuta kundrejt ALBtelecom dhe Eagle Mobile

2 karta SIM Eagle Mobile dhuratë, që flasin FALAS ndërmjet tyre dhe me numrin tuaj fikse, për 12 muaj.

Instalim të telefonisë fikse, FALAS;

Instalim të internetit ADSL, FALAS;

Modem wireless, FALAS;

Kohëzgjatja e kontratës: 12 muaj, e detyrueshme;

Pajtimi mujor i telefonit fikse dhe TVSH janë të përfshira në çmim.

i+fix 3,599 i dyfishon të gjitha

Internet ADSL, nga 4 Mbps bëhet 8 Mbps Pa Limit.

Për vetëm 3,599 Lekë/muaj (me tvsh).

1500 minuta kundrejt ALBtelecom dhe Eagle Mobile

30 minuta me operatorët celularë kombëtarë AMC, Vodafone dhe Plus

30 minuta për thirrjet ndërkombëtare drejt operatorëve fiksë në Greqi, Itali, Angli, Turqi, Kosovë, Maqedoni, Bullgari, Francë, Gjermani, Hungari, Kroaci, Mal i Zi, Zvicër, si edhe drejt operatorëve celularë dhe fiksë në SHBA e Kanada.

2 karta SIM Eagle Mobile dhuratë, që flasin FALAS ndërmjet tyre dhe me numrin tuaj fiks, për 12 muaj.

-Instalim të telefonisë fikse, FALAS;

-Instalim të internetit ADSL, FALAS;

-Modem wireless, FALAS;

Kohëzgjatja e kontratës: 12 muaj, e detyrueshme;

Pajtimi mujor i telefonit fiks dhe TVSH janë të përfshira në çmim.

Super Ofertë, për vetëm 1,999 Lekë/muaj!

Internet me shpejtë **2 Mbps PA LIMIT**. Modem dhe instalim **FALAS**, pajtimi mujor i telefonit fiks dhe **TVSH** janë të përfshira në çmim. Për vetëm **1,999** lekë në muaj.

Themi vetëm **1,999** lekë në muaj dhe çmimi i pandryshuar, pa shtesa gjatë gjithë vitit!

- Tarifa e instalimit të telefonisë fikse dhe ADSL, **FALAS**;
- Modem Wireless, **FALAS**;
- Kohëzgjatja e kontratës 12- muaj e detyrueshme.

Cdo gjë e përfshirë për vetëm 1449 leke/muaj!

1 Mbps Internet **PA LIMIT**. Për vetëm **1,499** lekë në muaj;

- Internet me shpejtësi 1 Mbps, **PA LIMIT**.
- Instalim të telefonisë fikse, **FALAS**;
- Instalim të internetit ADSL, **FALAS**;
- Modem Wireless: **FALAS**
- Kohëzgjatja e kontratës: 12 muaj e detyrueshme.

***TVSH dhe pajtimi mujor i telefonit fiks janë të përfshira në çmim.

Super Oferta 1200

Internet Pa Limit 4 Mbps vetëm 1 200 Lekë.

- 50% zbritje për tarifën e pajtimit mujor, 6 muaj rresht, në paketat:

- FolFiks 1 000;
- Paketa e përbashkët 1 200;
- Paketa e kombinuar i-Fiks 2 399;
- Paketa e përbashkët 2 999;

- Paketa FolFix 1500;
- Paketa i-Fiks 3,599;

Deri në 4000 minuta drejt ALBtelecom dhe Eagle Mobile;

Internet të shpejtë e pa limit ADSL;

1.5 GB internet super të shpejtë 3.5G;

Instalim të telefonisë fikse, internetit ADSL dhe modem, të përfshira.

Shënime:

Kjo ofertë kërkon lidhjen e një kontrate 1 vjeçare me ALBtelecom.

Përfitimet e ofertës rinovohen çdo datë 1 të muajit pasardhës.

Paketat e përbashkëta përmbajnë 4000 minuta; 2000 minuta nga telefoni fiks ALBtelecom dhe 2000 minuta nga numri Eagle Mobile.

Sherbimi Wi-Fi Albtelecom

Shërbimi Wi-Fi i ALBtelecom është i disponueshëm nëpër ambientet publike në Shqipëri (duke filluar nga qyteti Tiranës), më konkretisht në zonat publike si lulishte, plazhe publike, qendra/sheshe qyteti, shëtitore dhe e gjitha kjo duke shfrytëzuar infrastrukturën e plotë të Wi-Fi.

Wi-Fi nga ALBtelecom ofrohet duke përdorur teknologjinë më të përparuar. Rrjeti i përdorur shfrytëzon rrjetin e ALBtelecom dhe ndërkohë, pajisjet mundësojnë ofrimin e internetit wireless me shpejtësi të lartë në Shqipëri. Ky shërbim është ndërtuar për të gjithë klientët që ndodhen në Shqipëri dhe që dëshirojnë internet wireless me shpejtësi të lartë. Ky shërbim mund të përdoret vetëm nga abonentët aktivë të Eagle Mobile.

Abcom

Per perdoruesin fundor te Abcom aktualisht ka te publikuar nje game ofertash me karakteristika te ndryshme dhe mundesi te pagese per perjdoruesin (me aftesi te ndryshme pagese).

Tarifat zyrtare të shërbimit Internet ABCom

	ENTRY	OPTIMALE	AVANCUAR	MAX
Shpejtësia lokale e lidhjes*	512 Kbps	1 Mbps	2 Mbps	4 Mbps
Volumi maksimal	PA LIMIT			
1-3 muaj	1.499	1.999	2.499	2.999
Paguani 5 muaj dhe përfitoni 1 muaj dhuratë	Total 7.495	Total 9.995	Total 12.495	Total 14.995
Paguani 10 muaj dhe përfitoni 2 muaj dhuratë	Total 14.990	Total 19.990	Total 24.990	Total 29.990
Kosto e instalimit	0 Lekë			
Depozitë modemi	2.000 Lekë Cable modem/Tel			
Depozitë modemi Wireless	4.000 Lekë Cable modem wireless/Tel			
Tarifë Regjistrimi	1000 Lekë			

Tarifat e ofertës të shërbimit Internet ABCom (Qershor - Gusht 2013)

	ENTRY	AVANCUAR	MAX
Shpejtësia lokale e lidhjes*	512 Kbps	2 Mbps	4 Mbps
Volumi maksimal	PA LIMIT		
1 muaj	1.499	1.899	2.999
3 muaj	Total 4.197	Total 5.097	Total 8.697
Paguani 5 muaj dhe përfitoni 1 muaj dhuratë	Total 7.495	Total 9.495	Total 14.995
Paguani 10 muaj dhe përfitoni 2 muaj dhuratë	Total 14.990	Total 18.990	Total 29.990
Kosto e instalimit	0 Lekë		
Depozitë modemi	2.000 Lekë Cable modem/Tel		
Depozitë modemi Wireless	4.000 Lekë Cable modem wireless/Tel		
Tarifë Regjistrimi	1000 Lekë		

Paketa Internet Pa Limit 100 Mbps

Paketa e Internetit Pa Limit	Pagesa Mujore	Max Volume	Download deri ne	Upload deri ne	Tarifë Regjistrimi	Kosto Instalimi	Depozitë Modemi Docsis
100 Mbps	39.000 Leke	Pa Limit	100 Mbps	10 Mbps	0 Leke	0 Leke	8.500 Leke

Produkti me volum trafiku për Shërbimin Internet

Specifikime	2GB	5GB	Speedy 1	Speedy 2
Çmimi	500 lekë	1000 lekë	4990 lekë	7990 lekë
Limiti i trafikut (down+up)	2 GB	5 GB	40 GB	80 GB
Afati kohor	15 ditë	30 ditë	30 ditë	30 ditë
Download	4 Mbps		20 Mbps	
Upload	512 kbps		4 Mbps	
Kosto Regjistrimi	1000 Lekë			
Kosto e instalimit **	0 Lekë			
Depozitë Modemi	2.000 Lekë Cable modem/Tel			

Abissnet

Mbulon teknikisht rreth 90% te territorit te Shqiperise me sinjal. Lidhjet realizohen me rrjet ADSL2+M (fiber optike dhe tel bakri) dhe me antena wireless. Megjithese mbulimi eshte shume me i gjere, Abissnet ofron lidhje vetem ne zonat ku ka dege lokale qe mundesojne sherbimin dhe kujdesin e vazhduar ndaj klientit. Per perdoruesin fundor te Abissnet aktualisht ka te publikuar nje game ofertash me karakteristika te ndryshme dhe mundesi te pagese per perdoruesin (me aftesi te ndryshme pagese).

Paketat kryesore

Paketat ADSL 2+M (16 Mbps; 8 Mbps; 6 Mbps)

Karakteristikat:

Download: 16 Mbbps

Upload: 1 Mbps

Limiti: 16 GB

dhe mundesi pagese:

Parapagim 1 Muaj: 1,500leke

Parapagim 3 Muaj: 1,400leke

Parapagim 6 Muaj: 1,400leke

Parapagim 12 Muaj: 1,300leke

Paketat ABISSNET WIRELESS (1 Mbps; 3Mbps; 4Mbps)

Sherbimi Abissnet Wireless eshte pershtatur per nevojat e lidhjes ne vende qe ende nuk arrihen nga rrjeti ADSL 2+, dhe Fiber Optike i Abissnet. Ne shume raste Abissnet Wireless eshte e vetmja menyre lidhje me cdo lloj rrjet komunikimi ne keto zona dhe per kete arsye Abissnet kujdeset qe ky sherbim te jete ne nivel sa me te sigurt e cilesor. Per shkak te kufizimeve te teknologjise, shpejtesite e garantuara nga Wireless jane me te ulta se rrjeti Abissnet ADSL 2+

Kur zona e nje perdoruesi ABISSNET Wireless arrihet nga rrjeti ADSL, ai ka opsion te konvertohet ne ADSL 2+, pa asnje pagese shtese dhe ne nje nivel shume me te larte shpejtesie.

Download: 1 Mbps

Upload: 512 Kbps

Limiti: Pa limit

dhe me mundesi pagese:

Parapagim 1 Muaj: 2,200leke

Parapagim 3 Muaj: 2,200leke

Parapagim 6 Muaj: 2,100leke

Parapagim 12 Muaj: 2,000leke

ASC

Per perdoruesin fundor te ASC aktualisht ka te publikuar nje game ofertash me karakteristika te ndryshme dhe mundesi te pagese per perjdoruesin (me aftesi te ndryshme pagese).

	Oferta për klientët egzistues	Lista ofertave për klientët e rinj		Oferta për klientët nga operator të tjerë
	2-Play 1 MBPS	2-Play 2 MBPS	2-Play 3 MBPS	2-Play 4 MBPS
Linjë Telefoni Falas	☒	☒	☒	☒
Shpejtësia	1 Mbps	2 Mbps	3 Mbps	4 Mbps
IP Dinamike / Statike	1 IP Dinamike	1 IP Dinamike	1 IP Dinamike	1 IP Dinamike
Antivirus dhe Firewall	E Perfshire	E Perfshire	E Perfshire	E Perfshire
Adresë në Tring e-mail	☒	☒	☒	☒
Akses nga Website	E Perfshire	E Perfshire	E Perfshire	E Perfshire
Cmimi /muaj	1495 LEK	1995 LEK	2490 LEK	2990 LEK

MODEM FALAS

KOSTO INSTALIMI FALAS

PRIMO

Per perdoruesin fundor te Primo, aktualisht ka te publikuar nje game ofertash me karakteristika te ndryshme dhe mundesi te pagese per perjdoruesin (me aftesi te ndryshme pagese).

- 1 Mbps pa limit;
Tarifa: 1300 leke/muaj (me tvsh)
- 2 Mbps pa limit;
Tarifa: 1300 leke/muaj (me tvsh)
- 4 Mbps pa limit;
Tarifa: 2400 leke/muaj (me tvsh)

Karakteristikat teknike:

Download (1; 2; dhe 4 Mbps); Pa limit; Insatlim falas; Adrese E-Mail Falas + WebMail;
Modem i thjeshte ADSL 2+ tarifa 3500 leke, ndersa Modem wireless – 4800 leke;

Klasifikimi i llojeve te ofertave, sipas kategorise se perdoruesit

a) Oferta broadband per kategorine pajtimtare familjare:

- Karakteristikat kryesore qe kane lidhje me kapacitetin;
- Kufizueshmeria e ofertave (te limituara, ose te palimituara);
- Afati i kontraktimit te ofertes;
- Elementet e ofertes (telefoni, internet, TV);

b) Oferta broadband per kategorine pajtimtare biznes:

- Karakteristikat kryesore qe kane lidhje me kapacitetin;
- Kufizueshmeria e ofertave (te limituara, ose te palimituara);
- Afati i kontraktimit te ofertes;
- Elementet e ofertes (telefoni, internet, TV);

Sipas Rekomandimit te 2007 (Explanatory Memorandum), eshte vleresuar se tregu i aksesit ne broadband internet ne pakice, ne aspektin e furnizimit klasifikohet ne dy pjese:

- Transmetimi i sherbimeve nga rrjeti ofertues tek perdoruesi fundor;
- Furnizimi i sherbimeve te internetit te klasifikuar ne nivel fundor ;

Por pavaresisht ketij percaktimi te pergjithshem, ne vleresimin e tregut te pakices te aksesit ne broadband, duhen konsideruar karakteristikat qe jane te lidhura me aksesin ne broadband internet si:

- bandwidth-i;
- shpejtesia e lidhjes;
- cmimi;
- kufizueshmeria (upload dhe download);
- cilesia e sherbimit;

Ne lidhje me tregun e pakices te aksesit broadband internet, pershkrimin e produkteve dhe sherbimeve pjese perbere te ketij tregu, konstatohet edhe ne analize 2013 se:

- aksesit ne broadband dhe narrowband ne tregun e pakices, nuk eshte pjese e te njejtit treg;
- aksesit ne broadband ne tregun e pakices, pavaresisht kategorise se perdoruesit (familjare dhe biznes), eshte pjese perberese e te njejtit treg;

Ndersa ne lidhje me klasifikimin e aksesit ne broadband ne tregun e pakices, bazuar ne teknologjite mbi te cilat mundesohet ky akses, AKEP gjykon se teknologjite qe mundesojne akses ne broadband jane te ndryshme, por pavaresisht teknologjive te perdorura eshte e nevojshme te arsyetohet ne lidhje me nje grup karakteristikash funksionale qe te permbledhura do te bazoheshin mbi:

❖ Karakteristikat funksionale te lidhjes:

- Download
- Upload

❖ Tarifa Mujore

❖ Tarifa e Instalimit

Akese sipas teknologjive kryesore, te cilat zene peshen kryesore te tregut te pakices te aksesit ne broadband, jane si me poshte:

- Aksesit ne broadband bazuar ne teknologjine x DSL;
- Aksesit ne broadband bazuar ne rrjete kabllore dhe lidhje te dedikuara;
- Aksesit ne broadband bazuar ne Fibren Optike;
- Aksesit ne broadband bazuar ne rrjetin GSM dhe UMTS (3G);
- Aksesit ne broadband bazuar ne Fixed Wireless Access;
- Aksesit publik nepermjet sherbimeve HotSpot ;

Edhe pas periudhes 2 vjecare ne aspektin e zevendesueshmerise per lloje te ndryshme te aksesit broadband ne nivel pakice, AKEP i qendron te njejtut konkluzion qe eshte arritur edhe ne analizen pararendese dhe konkretisht:

Konkluzioni kryesor mbi aksesin broadband ne nivel me pakice eshte:

- a. Aksesit i realizuar mbi te gjitha platformat qe shfrytezojne teknologjite XDSL (ADSL, ADSL 2+, etj.), teknologjine kabllore, FWA apo teknologji te tjera qe mundesojne aksesin ne broadband nga vendndodhje fikse, jane pjese te te njejtut treg.
- b. Aksesit i realizuar per te dy kategorite (familjar + biznes), ne tregun e pakices, eshte pjese e te njejtut treg.
- c. Aksesit broadband dhe narrowband nuk jane pjese e te njejtut treg perkates;
- d. Aksesit broadband me linja me qera (lidhje te dedikuara) nuk eshte ne te njejtut treg perkates me aksesin broadband te ofruar me format e tjera;
- e. Aksesit broadband celular nuk eshte ne te njejtut treg perkates me aksesin broadband nga vendndodhje fikse (por ketu mund te konsiderohen si pjese te te njejtut treg aksesit ne broadband 3G nepermjet card modem USB dhe aksesit ne broadband internet nga vendndodhje fikse).

- Dimensioni gjeografik i tregut te pakices te aksesit ne broadband, eshte kombetar, pra territori i Republikes se Shqiperise

III.2 ANALIZE E TREGUT TE PAKICES PER AKSESIN NE BROADBAND

Pas percaktimit te tregut te pakices per aksesin ne broadband , pershkrimet te produkteve dhe sherbimeve te ofruara ne kete treg, percaktimit te dimensionit gjeografik te tregut te pakices per aksesin ne broadband, AKEP gjykon te nevojshme te beje nje analize te ketij tregu per te identifikuar zhvillimin e konkurrences ne kete treg, fazen ne te cilen ndodhet ky treg ne Shqiperi dhe krahasimet e mundshme me tregjet rajonale dhe BE-27.

Faktoret themelor te konsideruar

Per te analizuar tregun e pakices te aksesit ne broadband , pervec kriterave te percaktuara ne nenin 33 te ligjit 9918 (i ndryshuar), konsiderojme si faktore themelore per te vleresuar shkallen e konkurrences ne tregun e pakices te aksesit ne broadband, faktoret e meposhtem si:

- madhesine e tregut ne %;
- ndarjen e tregut ne %;
- shpejtesia;
- cmimi;
- paketat bundle;

Dimensionet e tregut te pakices per aksesin ne broadband

Tregu i pakices te aksesit ne broadband ne Shqiperi ka ndjekur nje trend ne rritje kryesisht 2-3 vitet e fundit. Treguesit qe bejne te mundur vleresimin e aksesit ne tregun e pakices (numri i pajtimtareve), te orienton ne kete perfundim.

AKEP bazuar ne te dhenat e evidentuara ne menyre periodike, konstaton qe:

Ne fund te vitit 2012, penetrimi i linjave te aksesit ne broadband ne tregun e pakices eshte 7.6%. Ndersa penetrimi i aksesit ne broadband per familje eshte afërsisht 27% e familjeve.

Ne se do te vleresonim aksesin ne broadband ne tregun e pakices bazuar ne rrjete fikse, apo te njohur ndryshe si fiks broadband, rezulton qe per dy vitet e fundit, 2011 dhe 2012 te kete rritje dhe respektivisht numri i pajtimtareve me akses ne broadband (total fiks), afërsisht 140 mije per vitin 2011 dhe rreth 160 mije per vitin 2012.

Te njejtin trend rrites ka ndjekur edhe aksesin ne broadband ne rrjete celulare (duke konsideruar vetem akses ne broadband nepermjet card modem, qe ploteson kriteret e zevendesueshmerise nga ana e kerkeses me aksesin ne broadband nga rrjete fikse), numri i pajtimtareve me akses broadband mobile per vitin 2012 arriti rreth 55 mije nga 34 mije ne fund te 2011.

Gjithesesi te konsideruar se bashku Fiks + Mobile, rezulton qe numri i pajtimtareve me akses broadband ne tregun e pakices per vitin 2012 arriti ne rreth 215 mije, kundrejt 174 mije qe ishin ne fund te vitit 2011, ose e thene ndryshe qe perben nje rritje me rreth 24% ne krahasim me vitin 2011.

Pjeset e tregut te pakices per aksesin ne BB (tregu pakices)

Pjeset e tregut te pakices per aksesin ne broadband internet, jane te shprehura ne sipas numrit te pajtimtareve per aksesin ne broadband internet, te cilat ne vijim do te gjenden te ilustruara grafikisht, si dhe ne tabelen nr III.1, jane te shprehura pjeset e tregut te pakices te matura sipas te ardhurave ne kete treg, ndermjet Albtelecom dhe OA per dy vitet 2011 dhe 2012.

Pjeset e tregut ne vitin 2012, nuk kane ndryshime te ndjeshme me ato te vitit 2011. Albtelecom ka humbur pjese tregu ne aksesin broadband fiks nga 43% ne 2011 (58% në 2010) ne 42% ne 2012. Operatoret e tjere kane shtime te vogla ne pjeset e tregut ne krahasim me shtimin ne 2011.

FIGURA III.1 PJESET E TREGUT PER AKSES BROADBAND 2011 -2012 (NUMRIT TE PAJTIMTAREVE)

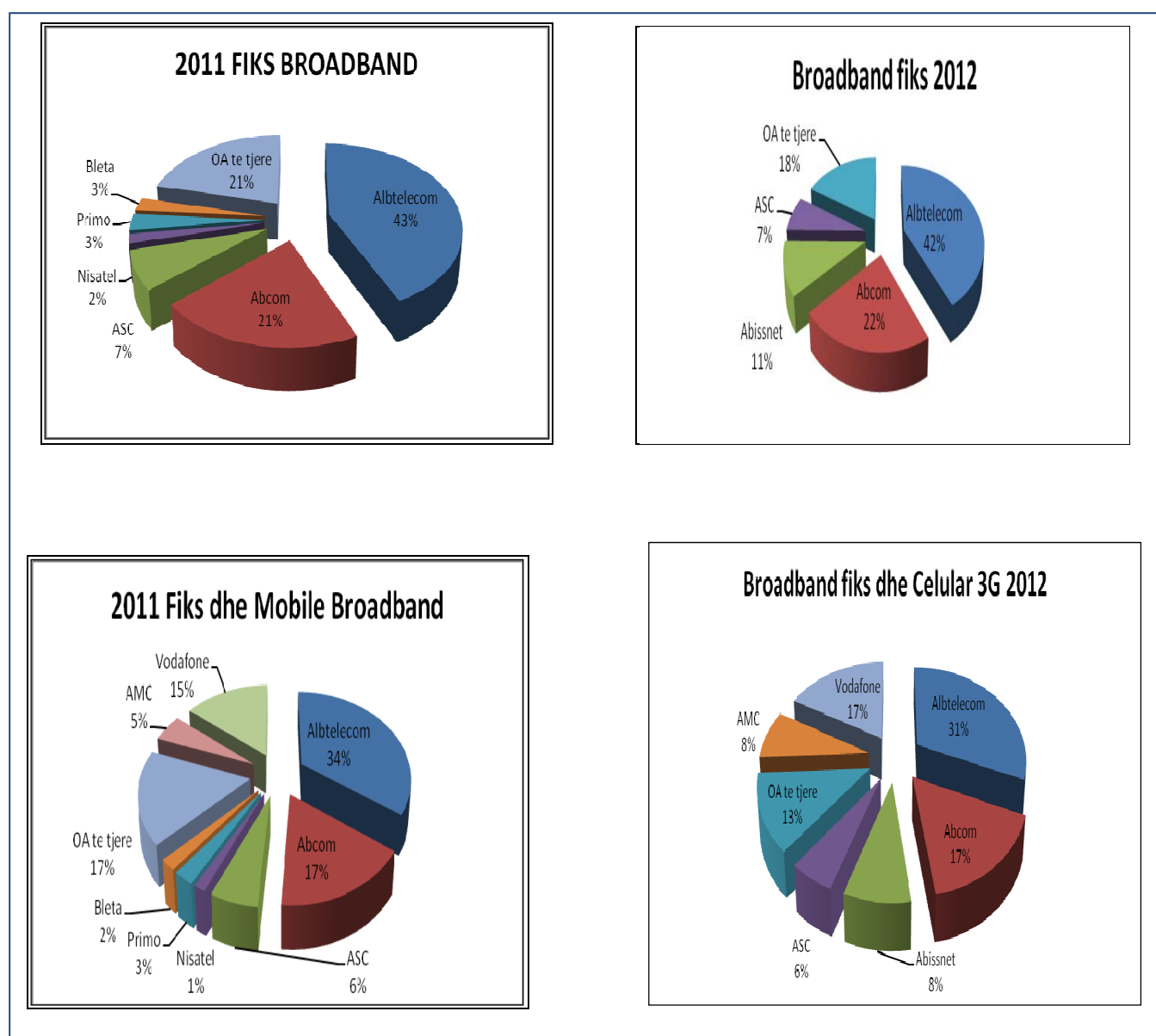
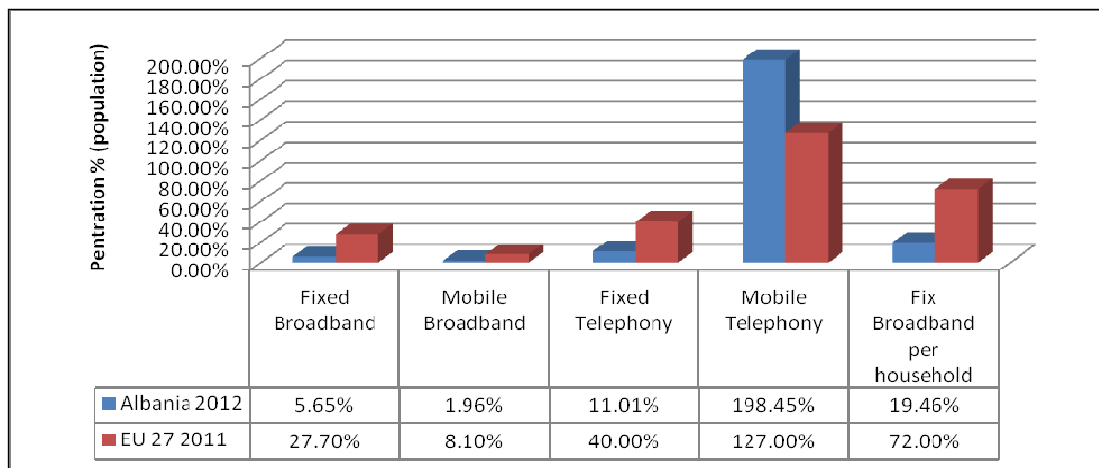

FIGURA III.2. KRAHASIMI I NORMAVE TE PENETRIMIT: SHQIPERI VS MESATARE E BE27

Por ne se aspektin e madhësisë së tregut të pakicës, duke iu referuar ndarjes së tregut sipas të ardhurave (si një ndër parametrat kryesorë që duhet konsideruar në ndarjen e tregut), rezultojnë që:

- Të ardhurat në tregun e pakicës nga shërbimi i internetit (aksesi në broadband internet) për Albtelecom dhe OA për dy vitet 2011 dhe 2012 tregojnë për rritje të të ardhurave (pjesë tregu) për Albtelecom dhe rritje të OA respektivisht, Albtelecom ka pjesë tregu në të ardhura në tregun e pakicës rreth 45% dhe OA rreth 55 % në vitin 2012, kundrejt 47 % për Albtelecom dhe 53 % për OA që ishin në vitin 2011:

Tabela III.1 Pjesët e tregut në % sipas të ardhurave në retail 2011 dhe 2012

Vitet	Të ardhurat në tregun e pakicës ((vlerësuar në %)	
	Albtelecom	OA
2012	45	55
2011	47	43

Në pjesën e tregut sipas të ardhurave në tregun e pakicës për OA (operatorët alternativë), në totalin e të ardhurave nga OA rreth 85 % të tyre e zënë vetëm 4 operatorët kryesorë në këtë treg, Abcom, ASC, Abissnet, Primo. Ndërsa 15 % të të ardhurave në total në tregun e pakicës të OA e zënë të gjithë operatorët e tjerë alternativë.

Kapaciteti (download & upload)

Në dy vitet e fundit, vihet re që jo vetëm ka rritje të numrit të pajtimtareve që kanë akses në broadband në tregun e pakicës, por konsiderohet si zhvillim pozitiv fakti që aksesit i tyre është me cilësor nga këndvështrimi i kapacitetit të kontraktuar. Nga grafiku i mëposhtëm vihet re që grupet kryesore të pajtimtareve janë të pozicionuar sipas shpejtësisë: 2 Mbps deri në < 4 Mbps dhe grupi i dytë është nga 4 Mbps deri në < 8 Mbps;

Figura III.3. Klasifikimi i pajtimtareve sipas shpejtesise per 2012

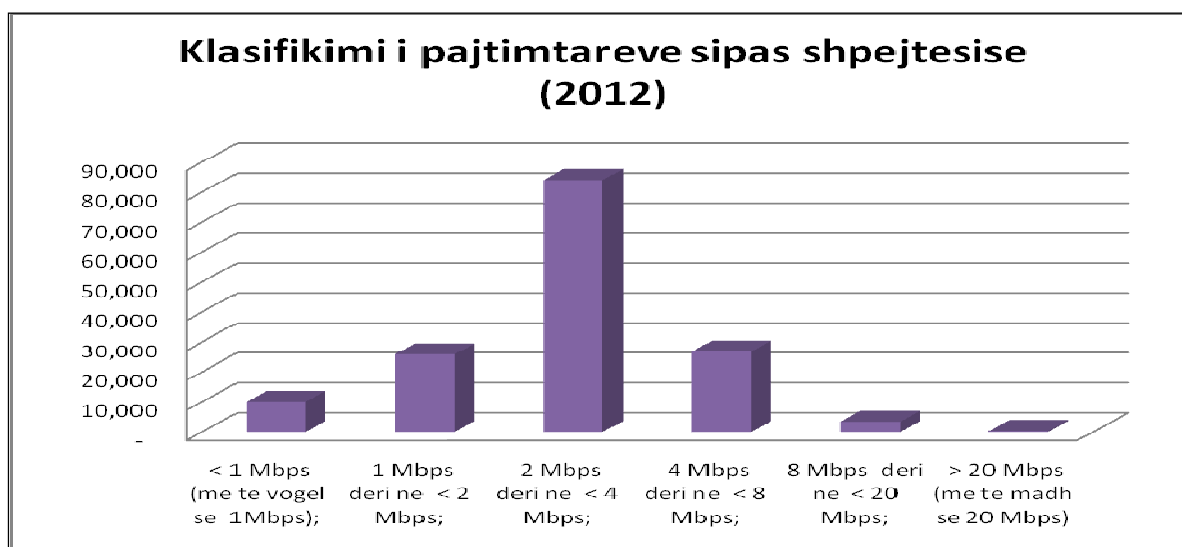
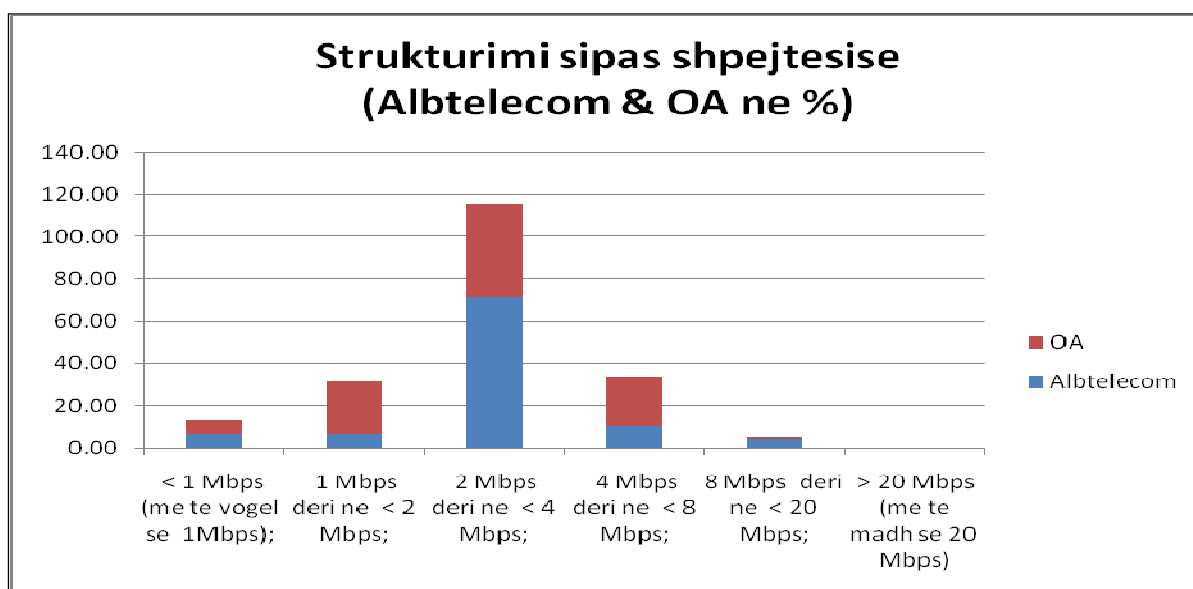

Figura III.4. Strukturimi sipas shpejtesise per Albtelecom dhe OA

Çmimi

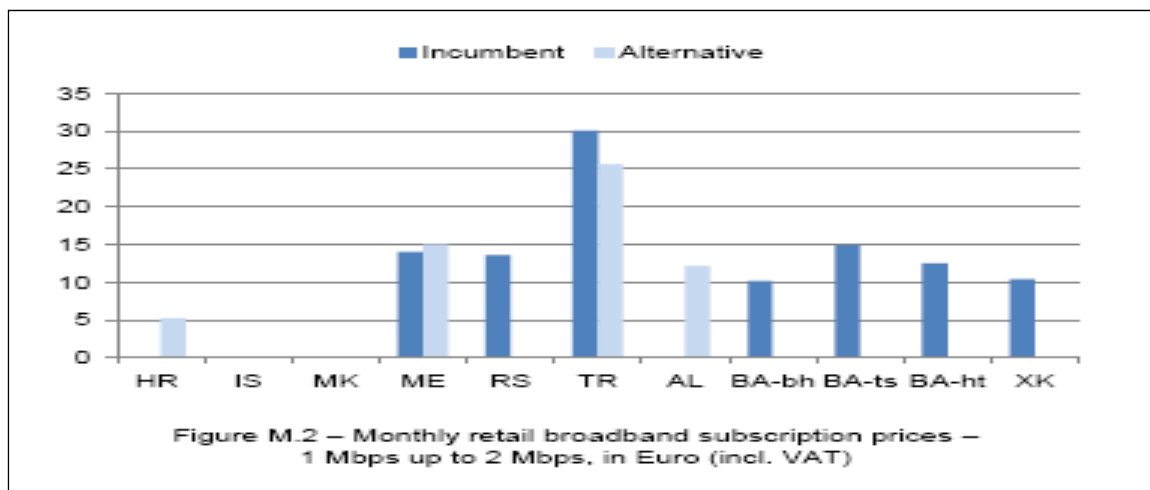
Rritja e aksesit ne broadband ne tregun e pakices, eshte rezultat jo vetem i rritjes se numrit te ofruesve (rrjete ofruese), por edhe i rritjes te numrit te ofertave qe gjenden ne kete treg. Kryesisht nje gje e tille vihet re ne dy vitet e fundit, pasi konstatohet se per te njejten vlere te ofertes, ka ndryshime te elementeve (pjesë perberese te ofertes), duke i shtuar ne numer, ne kapacitet si dhe duke ruajtur tarifen perkatese, ose duke ofruar edhe zbritje te tarifes. Gama e gjere e ofertave nga ofertues te ndryshem, konkurente ne te njejta zona gjeografike perbejne ne vetevete edhe shtysen per konkurrence ndemjet tyre, duke krijuar hapësira te mjaftueshme per zgjedhje per konsumatorin.

Krahasimi i Shqiperise me Rajonin (Cullen international)

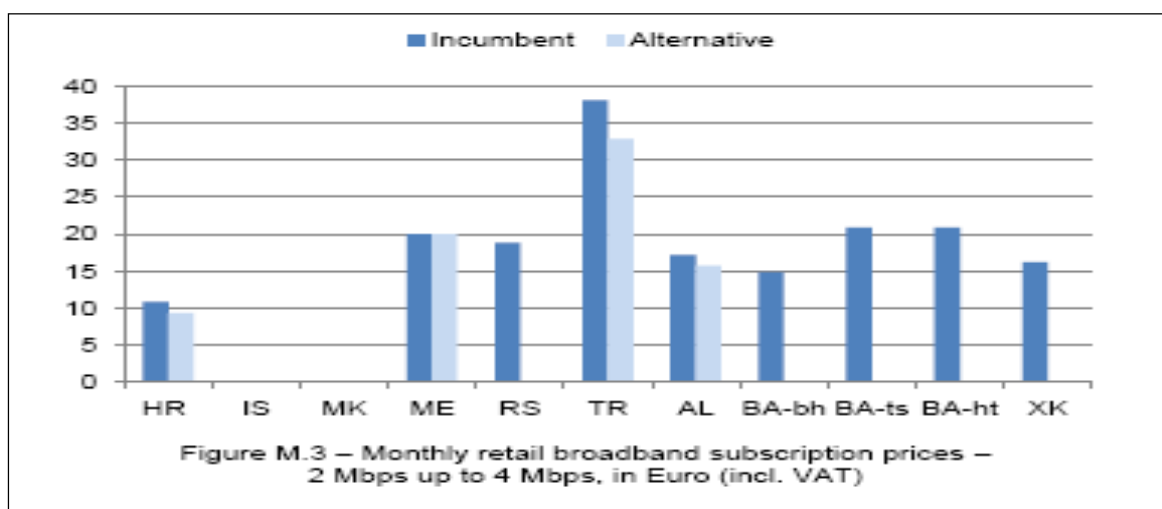
Tarifimi per Broadband access (tarifimi mujor)

Krahasimi sipas figurave me poshte ndermjet operatorit incumbent dhe operatoreve alternative (per akses ne broadband internet pa limit).

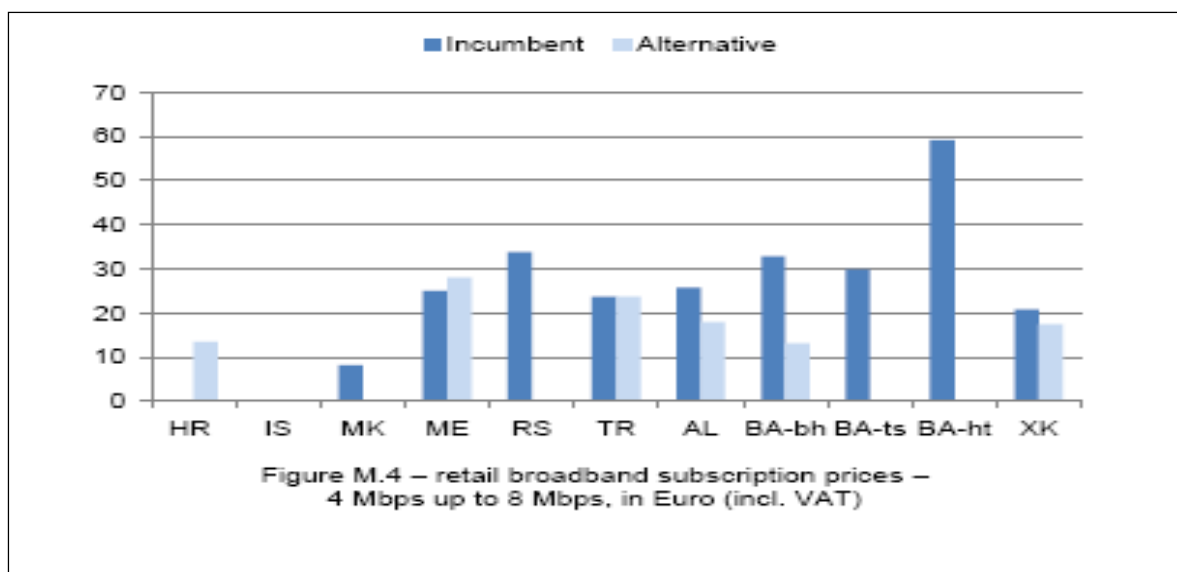
Figura III.5. Krahasimi i tarifimit ndermjet incumbent dhe OA sipas CI

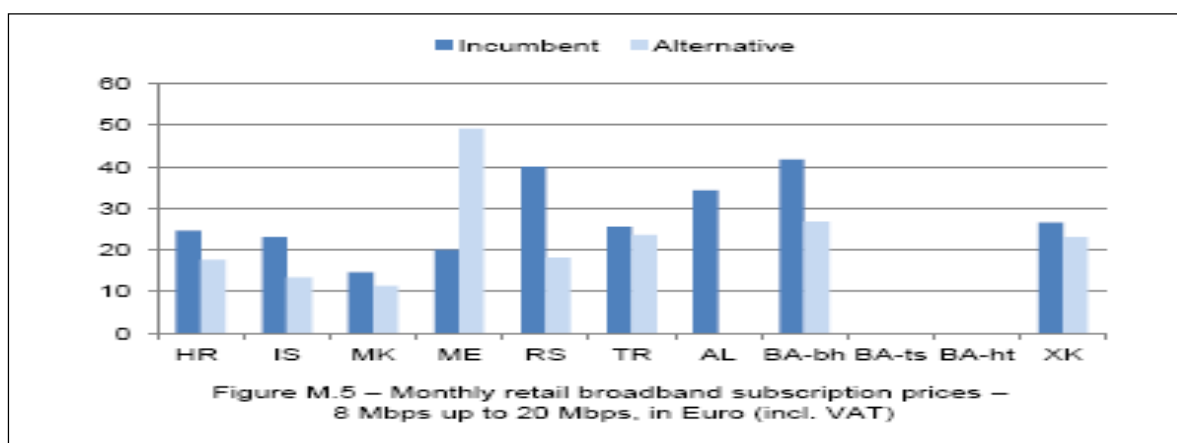
Burimi: Cullen International (Enlargement countries monitoring report 3 - Annex – April 2013)

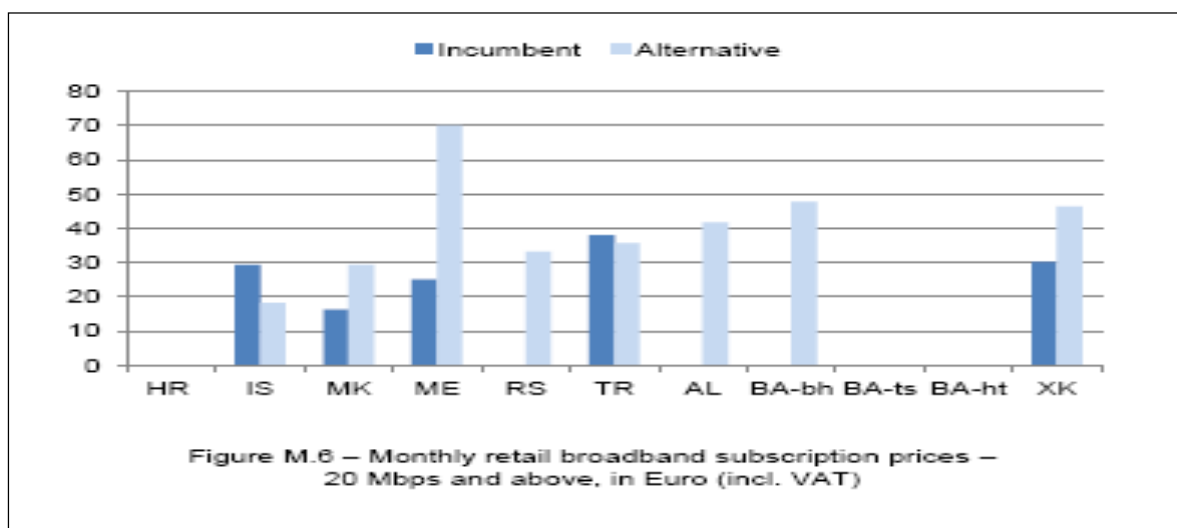
Burimi: Cullen International (Enlargement countries monitoring report 3 - Annex – April 2013)

Burimi: Cullen International (Enlargement countries monitoring report 3 - Annex – April 2013)

Burimi: Cullen International (Enlargement countries monitoring report 3 - Annex – April 2013)

Burimi: Cullen International (Enlargement countries monitoring report 3 - Annex – April 2013)

Paketat “Bundles”

Ne tregun e pakices gjenden nje numer i konsiderueshem ofertash me me shume se nje sherbim, ku perfshihen telefoni+ internet, por edhe telefoni + internet + TV; elemente te cilet ofrohen ne treg ne opsione te ndryshme si nga koha e kontraktimit te ketyre paketava, nga menytrat e ndryshme te pageses dhe mundesohen edhe nga rrjete te ndryshme (fikse + celulare).

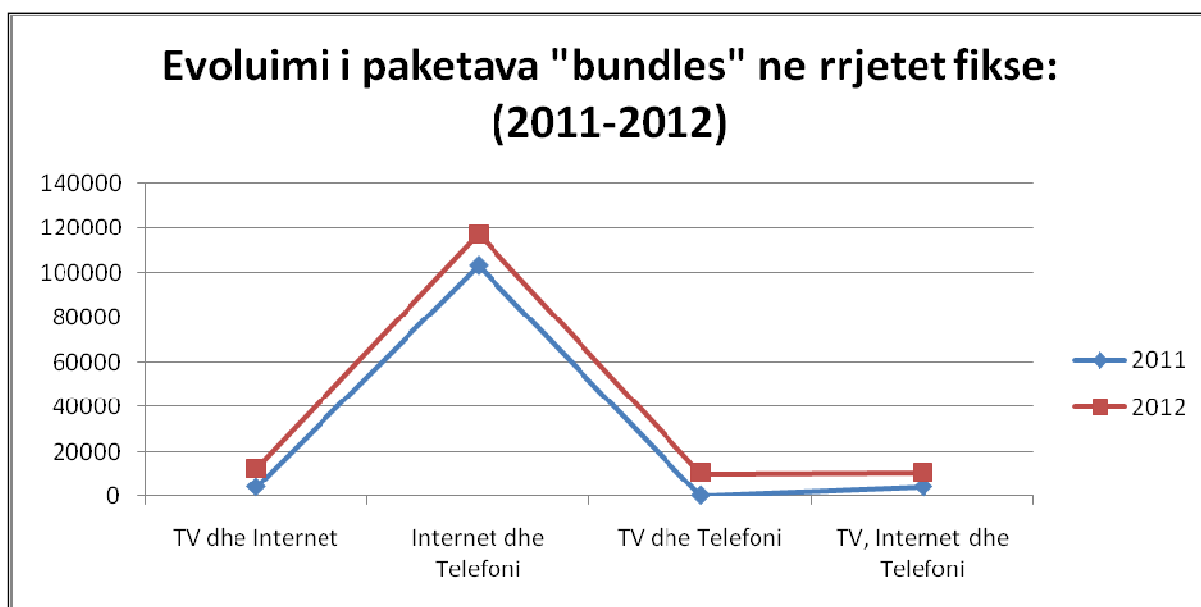
Nje gje e tille, ka bere te mundur rritjen e fleksibilitetit te ofertes, duke qene se per paketa te tilla gjenden ofertues te ndryshem, nje tregues i qarte qe ne tregun e pakices mund te flitet per elasticitet te dukshem ne te dy anet e kerkeses dhe ofertes.

Referuar te dhenave rezulton qe:

Numri i pajtimtareve te Albtelecom dhe OA (bazuar ne rrjetet e tyre) qe perdorin dy sherbimet baze te ofruara si pakete (telefoni + internet) eshte mbi 117 mije, ose e thene ndryshe zene rreth 74 % te totalit te pajtimtareve me akses ne broadband internet qe ofrohet ne rrjetet fikse.

Ndersa rreth 7% eshte numri i pajtimtareve qe mbeshetur ne rrjetet fikse perdorin tri-play (Internet+Telefoni + TV). Ne tregun e pakices ka pajtimtare qe perdorin dy sherbimet (Telefoni + TV) rreth 6.5%, ndersa (internet + tv) rreth 8% te pajtimtareve qe kane akses ne broadband internet.

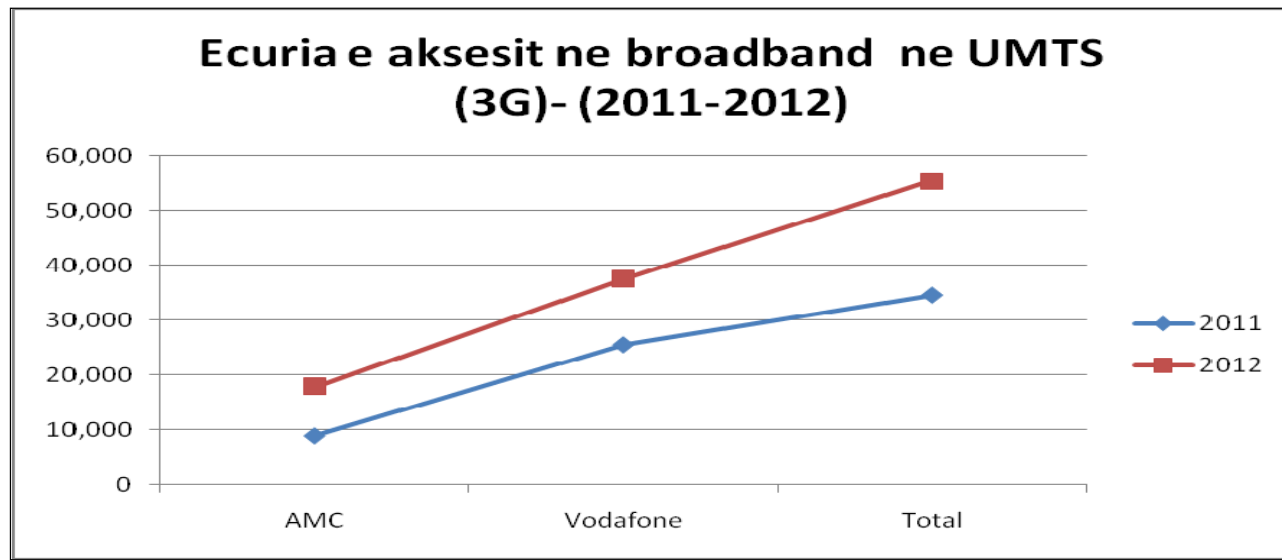
Figura III.6 . Ecuria e paketave bundles ne rrjetet fikse 2011-2012

Me siper eshte dhene nje vleresim mbi aspektin e zevendesueshmerise se kerkeses/ofertes per aksesin ne broadband te bazuar ne UMTS (3G) me aksesin ne broadband te bazuar ne rrjetet fikse, dhe eshte vleresuar qe do te merret ne konsiderate vetem aksesin ne broadband nga UMTS (3G) nepermjet card modem, pasi ka perputhshmeri ne aspektin e karakteristikave funksionale, por diferencohen ndermjet tyre ne tarifikim. Nje gje e tille ka orientuar ne perfundimin se aspekti i zevendesueshmerise ne tregun e broadband ne Shqiperi duhet konsideruar pothuajse i plote, duke e konsideruar kryesisht ne anen e kerkeses.

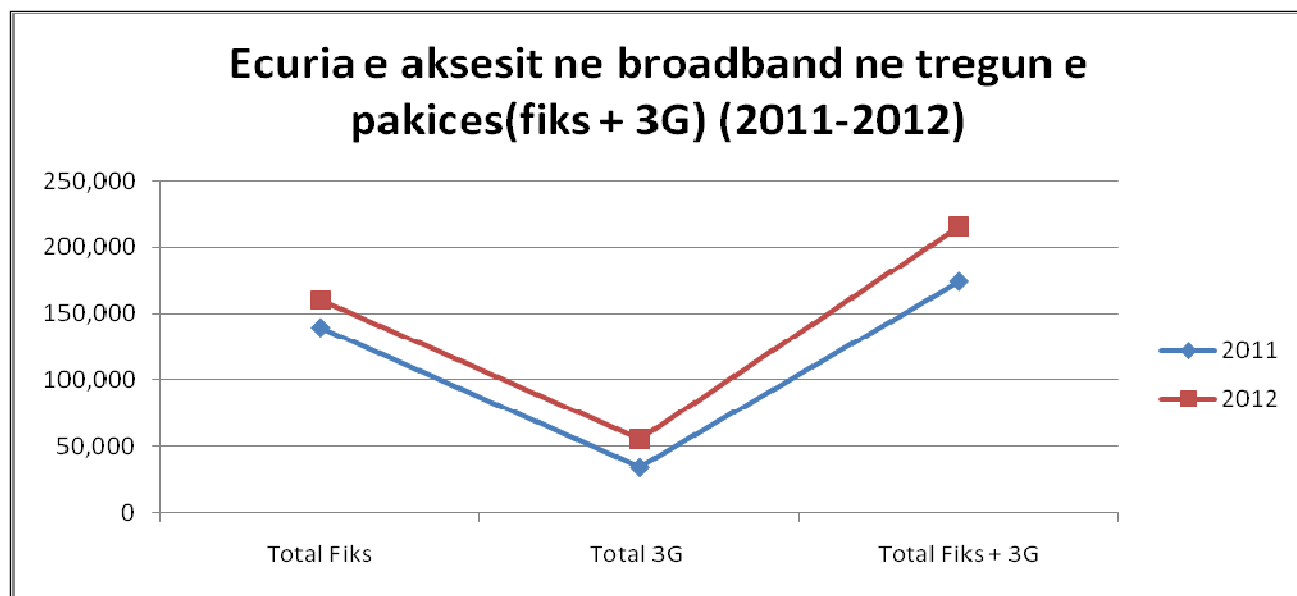
Duke bere vleresimin ne total per dy grupet e pajtimtareve qe kane akses ne broadband internet (nga rrjete fikse dhe nga UMTS (3G)), rezulton qe:

Figura III.7 Ecuria e aksesit ne broadband 3G per 2011-2012

Ndersa duke vleresuar ecurine ne aksesin ne broadband internet ne tregun e pakices per dy vitet 2011 dhe 2012, ne total duke perfshire rrjetet fikse dhe UMTS (3G), rezulton grafikisht si me poshte:

Figura III.8 Ecuria e aksesit ne broadband (fiks+ 3G) per 2011-2012

Duke vleresuar shifrat e mesiperme rezulton qe ne tregun e pakices tregu te aksesit ne internet broadband ka njohur ritme te mira te zhvillimit te konkurrences efektive, ne te gjithë elementet e mundshem qe shprehin tregues ne rritje te konkurrences. Perfundimi i mesiperm

ne lidhje me tregun e pakices per aksesin ne broadband internet, ka ne mbeshtetje te tij nje grup faktoresh te cilet ne menyre te permblodhur mund te grupohen si:

- rritja e numrit te pajtimtareve;
- rritja e numrit te ofertave si dhe llojshmerise se tyre;
- rritja e kapacitetit te internetit te aksesuar ne broadband;
- renie te cmimit per produktet e ofruara (ose rritja e sasise se produkteve te perftuara, per te njejtin cmim);
- Rritja e mbulimit te sherbimit ne broadband internet (rrjetet fikse dhe celulare 3G);

Ne vleresimin e konkurrences ne tregun e pakices te aksesit ne broadband internet, AKEP vlereson edhe kriteret tjera te cilet jane te lidhur dhe kane impakt ne zhvillimin e konkurrences ne tregun e pakices, si:

- ekonomia e shkalles dhe densitetit;
- zhvillimi i infrastruktures egzistuese apo ndertimi paralel i infrastruktures;
- integrimi vertical dhe horizontal;
- fuqia kundervepruese e bleresve;
- barrierat e mundshme per pajtimtaret per ndryshim rrjeti;

Faktoret e fuqise ekonomike dhe pengesave strukturore;

Pesha e faktoreve themelore, si:

- Pengesat Strukturore;

- Avantazhet ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg, ne kushte e avancimit te teknologjive si dhe te rritjes se mundesive per ofrues te rinj, rezultojne me nje zbehje te dukshme per operatorin Albtelecom, i konsideruar ne analizen pararendese si perfitues i ketyre avantazheve, te cilat ndikojne ndjeshem ne aftesine ndikuese te Albtelecom ndaj ofruesve te tjere, pasi ne tregjet me pakice pervec Albtelecom dhe nje numer i konsiderueshme OA, jane aktualisht edhe rrjetet 3G, te cilet konsiderohen si ofrues potencial te aksesit te internetit broadband ne tregun e pakices, duke perdorur edhe avantazhin e mbulimit gjeografik, nje avantazh i rendesishem krahasuar me rrjetet fikse.

Rrjedhimisht faktoret e ekonomise se shkalles dhe ekonomise se densitetit duhen konsideruar si faktore me peshe gjithnje e ne renie, gje e cila perforcon konkluzionin e arritur per tregues konkurrence ne rritje te vazhdueshme ne tregun e pakices te aksesit broadband internet.

Konkluzioni eshte se:

Pavaresisht historikut te Albtelecom, si dhe konsiderimit te avantazheve ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg, ne tregun e pakices te aksesit te broadband internet, faktoret e mesiperm jane ne favor te konkurrences efektive dhe zhvillimit te metejshme te saj.

Fuqia kundervepruese e bleresve dhe barrierat e mundshme per ndryshim rrjeti

Faktori Fuqi Kundervepruese per blerjen ne tregun me pakice te aksesit broadband, eshte nje faktor qe nuk ka ndonje peshe te rendesishme, pasi prezenca e shume ofruesve te rinj si dhe mundesia e perdorimit te teknologjise 3G dhe ofrimit nepermjet saj (petencialisht rrit mundesine e ofrimit ne zona gjeografike ku mungon prezenca e rrjeteve fikse), perben nje shtyese te konsiderueshme nga pala blerese per te rritur presionin ne negociatat e mundshme.

Ne mbeshetje te ketij perfundimi mund te vlejje edhe fakti qe tregu mundeson nje game ofertash (gje e cila rrit shkallen e presionit pozitiv ne favor te bleresit, ne negocim me palet).

Ne kete menyre, potencialisht ne shumicen e zonave te mbulimit me broadband internet, ka me shume se nje ofrues dhe nisur nga fakti qe kjo shoqerohet edhe me nje game ofertash (kryesisht fleksibel), per rrjedhoje, egzistojne mundesite e ndryshimit te rrjetit, ne rast te mungeses se elasticitetit te ofertes.

AKEP veren se, ne periudhen 2011-2012, per secilin nga faktoret e mesiperme ka ndryshime pozitive ne favor te rritjes se konkurrences ne tregun e pakices per aksesin ne broadband internet.

Pritshmerite per tregun e pakices ne te ardhmen

Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet aktualisht ndodhet ne kushte e nje konkurrence gjithnje e ne rritje, por duke marre ne konsiderate nje grup faktoresh si:

- Objektivi Shtetror, per te konsideruar zhvillimin e rrjeteve broadband si nje nder elementet themelor qe do te paraprijë zhvillimin ekonomik dhe social;
- Rritja e investimit kryesisht ne rrjetet dhe infrastrukture broadband qe kane per baze IP, per te furnizuar me internet me shpejtesi te larte;
- Liberalizimit te plote te tregut te aksesit ne broadband;
- Efektet e nderhyrjeve rregullatore ne zhvillimin e konkurrences efektive dhe reduktimin e cmimeve;
- Rritja e penetrimit te internetit broadband;
- Rritja e kerkeses per sherbime publike te bazuara ne broadband internet;
- Rritja e cilesise se sherbimeve si dhe llojshmerise se ofertes (ne kapacitet si dhe elementeve perberes te saj);

Keshtu qe duke vleresuar fazen aktuale ne te cilen ndodhet zhvillimi i tregut broadband si dhe referuar faktoreve te mesiperme, parashikimet per rritjen e kerkeses konsumatore per sherbime qe bazohen ne internet broadband, AKEP ka pritshmeri pozitive per zhvillimin e tregut te pakices te aksesit ne broadband internet ne nje periudhe afatmesme, duke arritur tregues cilesore ne kete aspekt.

Konkluzioni perfundimtar ne tregun me pakice te aksesit ne broadband

Ne seksionin me siper pershkruam dhe arsyetuar per:

- Tregun e aksesit ne broadband internet;
- Produktet ne kete treg;
- Teknologjite qe mundesojne aksesin ne broadband;
- Ofruesit e aksesit ne broadband ne tregun e pakices;
- Analizen mbi zhvillimin e konkurrences ne kete treg si dhe reduktimin e tarifave te aksesit ne broadband internet ne tregun e pakices.

Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet, bazuar ne vleresimet e te dhenave te tregut te prezantuar sa siper, ka tregues te qarte te rritjes te konkurrences (sidomos ne dy vitet e fundit), gje per te cilen mund te arrihet ne perfundimin tregu i pakices te broadband internet, ndodhet ne kushte e nje konkurrence gjithnje e ne rritje si ne rrjetet fikse (si ofrues kryesore) te aksesit ne broadband internet ne tregun e pakices, por edhe ne rrjetet mobile bazuar ne teknologjine 3G.

Si rezultat i konkurrences ne rritje nder te tjera vihet re dhe rritja e ofertes ne treg, llojshmeria e ofertes e cila evidentohet ne nje larmi paketash te ofruara ne treg nga ofruesit e internetit pavaresisht rrjetit mbi te cilin ofrohet akses ne broadband internet (fiks apo mobile 3G), gje cila ka bere te mundur renie te cmimeve si dhe rritje te games se sherbimeve te konsumuara per te njejtin cmim per perdoruesin.

Duke vleresuar sa siper per tregun e pakices te aksesit ne broadband, konkludojme se:

- ***Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet ka ritme te mira zhvillimi te konkurrences, eshte dinamik dhe ka premisa te forta per nje konkurrence gjithnje e ne rritje.***

Pyetje per konsultim

1. A jeni dakort me konkluzioin e AKEP se:

Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet ka ritme te mira zhvillimi te konkurrences, eshte dinamik dhe ka premisa te forta per nje konkurrence gjithnje e ne rritje.

IV. ANALIZE E TREGUT ME SHUMICE TE AKSESIT NE BROADBAND

Ne seksionin II.3.2, eshte referuar nje permbledhje mbi perfundimet kryesore te analize 2011 per tregun me shumice te aksesit ne broadband.

Ne vijim te kesaj permbledhje AKEP beri nje pershkrim te detajuar te produkteve dhe sherbimeve te aksesit ne broadband ne tregun e pakices, duke identifikuar ofertuesit kryesore ne kete treg, llojet e ofertave si dhe duke bere nje analize te konkurrences se mundshme ne tregun e pakices te aksesit ne broadband internet.

Perfundimet kryesore te arritura ne analizen e tregut te pakices te aksesit ne broadband per fazen ne te cilen ndodhet konkurrenca ne kete treg, gjenden te detajuara ne seksionin perkates te cituar me siper.

Ne lidhje me tregun me shumice te aksesit ne broadband internet, strukturimi ne kete seksion eshte si ne vijim:

- Ne pjesen e pare te tij, do te paraqitet perkufizimi i ketij tregu, ne termat e percaktimit te produkteve dhe sherbimeve te tij, si dhe ne aspektin e shtrirjes gjeografike te ketyre produkteve dhe sherbimeve qe gjenden ne kete treg.
- Ne pjesen e dyte te ketij seksioni, do te trajtohet analiza per FNT, konkurrenca e mundshme ne kete treg dhe ecuria e zhvillimit te tij se bashku me prespektiven e mundshme te zhvillimit te ketij tregu ne nje periudhe afatmesme, duke identifikuar ne se ka apo jo operator dominues ne kete treg qe mund te demtojne zhvillimin e konkurrences efektive.

ose ne nje menyre te permbledhur do te gjeni:

- Perkufizimin mbi tregun e shumices te aksesit ne broadband;
- Dimensionin e produkteve dhe/ose sherbimeve ne kete treg;
- Kerkese/oferta ne kete treg dhe aspekti i zevendesueshmerise;
- Bitstream akses nga vendodhje fikse dhe produktet e mundshme ne varesi te nivelit te aksesit per kete sherbim;

IV.1 PERKUFIZIMI I TREGUT

Ne kete dokument analize, tregu me shumice per aksesin ne broadband internet eshte i percaktuar si nje treg i mundshem per t'u analizuar dhe eshte pjese e listes se tregjeve edhe ne Rekomandimin 2007 te KE-se.

Keshtu qe, ne lidhje me perkufizimin e ketij tregu, AKEP konstaton se ky treg eshte njeri prej tregjeve qe ndodhet ne Rekomandimet e KE si dhe ne listen e tregjeve te percaktuara nga AKEP, treg i cili eshte i percaktuar si tregu me shumice te aksesit ne broadband.

Dimensioni i produkteve/sherbimeve te tregut me shumice te aksesit ne broadband

AKEP, ne lidhje me aksesin ne tregun me shumice te aksesit ne broadband, te cilat ishin te specifikuara si lloje te ndryshme aksesit ne varesi te teknologjise se perdorur eshte ne te njejten linje arsyetimi dhe trajtimi te bere ne analize pararendese.

Pershkrimi i produkteve dhe sherbimeve bazohet ne trajtimin dhe analizen e kerkeses te fokusuar ne aspektin e zevendesueshmerise se saj, ndermjet produkteve dhe sherbimeve qe mund te jene potencialisht pjese perberese te tregut qe analizohet, duke konsideruar zhvillimet e mundshme si dhe prespektiven e tyre afatmesme.

Trajtimi i aspektit te zevendesueshmerise se kerkeses, ka zanafillen e saj ne tregun e pakices dhe ne kete aspekt nuk mund te lihen jashte trajtimit teknologjite e ndryshme te cilat mundesojne aksesin, prej te cilave lejohet te arsyetohet ne se mund te jene te zevendesueshme apo jo ndermjet tyre ne anen e kerkeses, per te zgjeruar me pas ne menyre analoge se sa egzistojne mundesite e zevendesueshmerise ne anen e ofertes.

Duke gjykuar se nje nga llojet kryesore te aksesit ne broadband internet ne tregun e pakices eshte aksesit i bazuar ne teknologjine X DSL (mbi rrjet fikse), dhe duke e trajtuar kete teknologji ne nje zevendesim te vazhdueshem edhe me teknologji te tjera si fiber dhe frekuenca valore, atehere mund te konstatohet qe aspekti i zevendesueshmerise te kerkeses ne tregun e pakices eshte i mundshem nga ofertues te ndryshem ne kete treg.

Pyetja e shtruar eshte ne se, mund te konsiderohet qe aksesit ne broadband ne tregun e shumices mbi teknologjite e cituara me siper, eshte pjese e te njejtit treg ne nivelin e shumices, pra;

- Aksesit i realizuar mbi te gjitha platformat qe shfrytezojne teknologjite XDSL (ADSL, ADSL 2+, etj.), teknologjine kabllore, FWA apo teknologji te tjera qe mundesojne aksesin ne broadband bejne pjese te te njejtit treg te shumices.

Zevendesimi ne anen e kerkeses – ne tregun e shumices te aksesit ne broadband

Aspekti i zevendesueshmerise persa i perket anes se kerkeses ne tregun e shumices te aksesit ne broadband, duhet te mundesojte zevendesimin e sherbimit te bazuar ne X teknologji me te njejtin sherbim te bazuar ne teknologjine Y, si nje sherbim te vlefshem ne tregun e shumices te aksesit ne broadband per perdoruesit e ketij sherbimi te cilet duhet te marrin ne konsiderate:

- cmimin te ketij sherbimi per te patur akses ne infrastrukturen sipas teknologjise zevendesuese, duke perdorur sherbimin e aksesit ekuivalent ne kete treg;
- funksionalitetin duke analizuar karakteristikat teknike perkatese;
- pikat e mundshme te interkonektimit (aksesit te mundshem) si dhe mbulimin gjeografik me produkte dhe/ose sherbime;

Ne se zevendesueshmeria arrihet ne nivelin e shumices te aksesit ne broadband, atehere nje zevendesueshmeri e tille transferohet edhe ne tregun e pakices nepermjet dy menyrave:

- a) Te vetefurnizimit;
- b) Te dhenies se aksesit per te tretet ne infrastrukturen egzistuese;

Edhe ne analize pararendese eshte trajtuar fakti ne se eshte e domosdoshmerisht e nevojshme qe per te mundesuar akses per perdoruesin fundor ne tregun e pakices, nje ofrues duhet patjeter te kete rrjet te vetin te ndertuar, apo ka menyre te tjera qe te mundesojne ofrimin e aksesit per perdoruesin fundor.

Ne se nje operator deshiron te furnizojte me akses ne broadband perdoruesin fundor ne nivelin e pakices, jo domosdoshmerisht duhet te kete infrastrukture ne pronesi, pasi mund te perdore sherbimin e aksesit ne nivelin e shumices.

Keshtu qe ne te njejten linje arsyetimi te perdorur edhe ne analize 2011, kjo edhe ne dakortesi me Rekomandimin e Komisionit European ne tregjet e mundshme per rregullime ex-ante, per te mundesuar sherbimin e aksesit per perdoruesin fundor (tregu i pakices), eshte trajtuar sherbimi "bitstream akses" nga nje vendodhje fikse, i trajtuar si nje nga sherbimet e tregut te shumices te aksesit ne broadband.

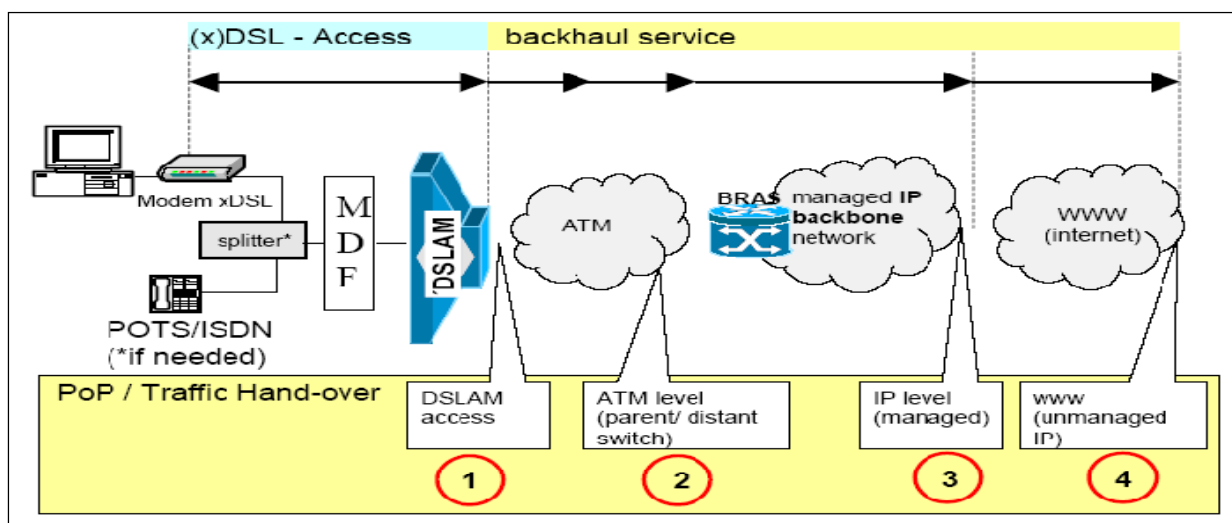
Sherbimi i Bitstream akses, NGA dhe NGN

Pershkrimin e detajuar te produktit bitstream akses dhe pikat e mundshme te aksesit sipas nivelit hirearkik te rrjetit eshte dhene ne analize 2011 (nje pjese te te cilit per lehtesi arsyetimi per lexuesin mund te referohet ne analizen 2011 fq. 63-69), pasi AKEP gjykon te arsyeshme qe per trajtimin e sherbimit bitstream akses nga nje vendodhje fikse, te mos perserise te njejtin arsyetim dhe pershkrim te perdorur edhe ne analize pararendese.

Duke gjykuar ndryshimet e ndodhura ne rrjetin e operatorit Albtelecom, i percaktuar si operator me FNT per kete sherbim ne analize 2011, nder te tjera mund te themi qe:

Per te shfrytezuar sherbimin bitstream akses, operatoret alternative (apo te njohur ndryshe si perfitues te sherbimit bitstream akses), do te jene perballe mundesise per te perzgjedhur aksesin ne rrjetin e Albtelecom sipas kater pikave te percaktuara ne nivelin hirearkik te rrjetit dhe me pas do te jete e mundur qe te ofrohet per perdoruesin fundor (ne tregun e pakices), paketa e sherbimit te internetit te cilen operatori alternative ka per synim te ofroje.

SKEMA IV.1: HIREARKIA E AKSESIT NE RRJET PER BITSTREAM

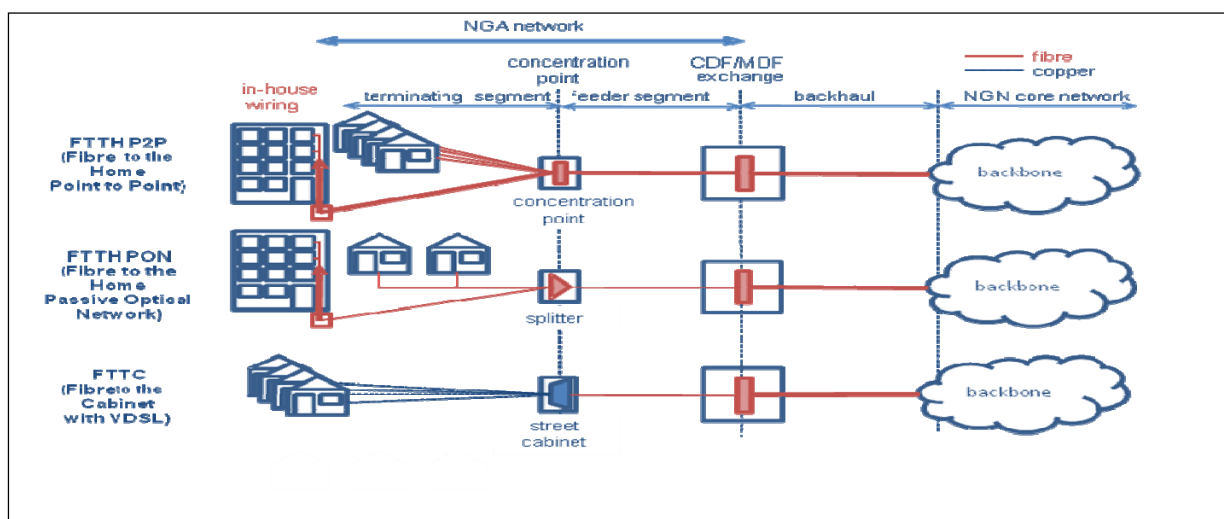

Burimi: *ERG Common Position on wholesale bitstream access*

Duke qene se tregu ndodhet ne kushte te tilla ku kryesisht ne dy vitet e fundit ka investime te medha ne rrjete (kryesisht Albtelecom ne NGN), por edhe nje grup operatoresh alternative kane rritur investimin ne rrjetet e tyre te bazuar kryesisht ne nivel IP, kjo ben te mundur qe ne varesi te koston (pjeses se rrjetit te shfryezuar), te percaktohet edhe kerkesa per sherbimin bitstream akses.

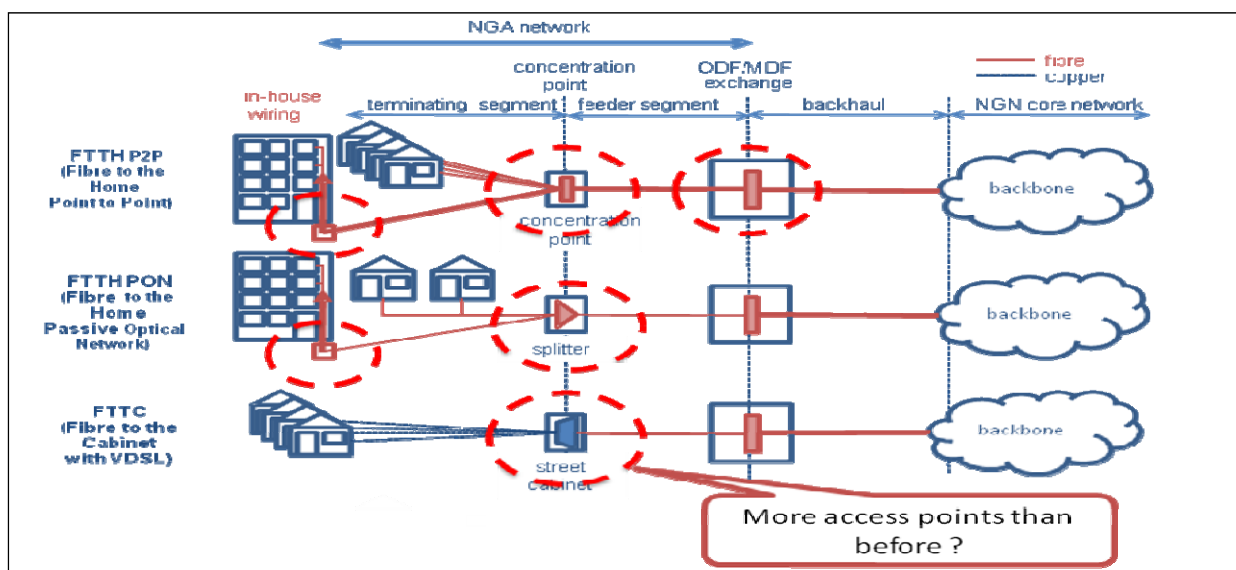
Investimet ne NGA (Next Generation Access), ne vitet e fundit konsiderohen si investime serioze ne rrjete, te cilat mundesojne akses ne broadband me kapacitete dhe shpejtesi shume te larte. Nje gje e tille mundesohet ne se rrjetet zevendesohen potencialisht si rrjete NGA, qe ne kuptimin e pergjithshem nenkupton zevendesimin e rrjeteve te bazuara ne tela bakri (rrjete tradicionale dhe historike) ne rrjete qe kane per baze teknologjine e fibres, sipas hirearkise ne shtrirjen e saj, FTTH (Fibre-To-The-Home), FTTN (Fibre-To-The-Node), FTTC (Fibre-To-The-Cabinet).

Skema IV.2: ARKITEKTURA DHE ELEMENTET E RRJETIT NGA

Burimi: BEREC

Skema IV.3 : RRJETI NGA – unbundling opsione te aksesit

Burimi: BEREC

Infrastruktura te reja paralele per aksesin broadband internet

Ne kushtet e rritjes se investimeve te operatoreve te ndryshem brenda te njejtës zone gjeografike, atehere kjo perben edhe nje mundesi reale per zbehjen e kerkesave te mundshme per sherbimin e bitstream akses dhe ky arsytim illsutrohet edhe duke marre ne konsiderate faktin qe Albtelecom eshte operator me FNT dhe ndaj te cilit jane vendosur detyrime rregullatore per ofrimin e sherbimit bitstream akses.

Nga informacionet e derguara ne AKEP, rezulton qe nuk ka kerkesa te refuzuara nga Albtelecom per kete sherbim gjate kesaj periudhe kohore qe nga analiza pararendese.

Por gjithesesi, pavaresisht faktit ne se ne treg ka kerkesa per sherbimin bitstream akses apo jo deri ne momentin e kryerjes se kesaj analize, duke gjykuar nga objektivi themelor per rritjen e mundesive te aksesit ne broadband internet si dhe faktin qe faktoret per ndertimin e infrastrukturave te reja paralele si:

- Koha e gjate per ndertimin e infrastrukturës, e cila mund te jete zevendesuese e infrastrukturës se operatorit incumbent;
- Kostot e ndertimit;
- Densiteti i perdoruesve te mundshem qe do te aksesoheshin ne kete infrastrukture (qe do te thote nje parashikim i mundshem per kerkesat qe do te jene ne zonen perkatese te ndertimit te infrastrukturës);

AKEP gjykon te arsyeshme se ky grup faktoresh te konsideruar te nevojshem do te percaktonin edhe strukturen e cmimit te ofrimit te ketij sherbimi dhe per rrjedhoje edhe nevojën per t'u konsideruar ne se duhet te kete apo jo vemendje rregullatore ne percaktimin e sherbimit te bitstream akses si nje sherbim i nevojshem per nderhyrje ex-ante, me objektivin themelor per te sherbyer si nje shtyqe ne rritjen e aksesit ne broadband internet, pasi cdo element barriere te mundshme (cilado qofte natyra e saj, strukture, ligjore, rregullatore etj), ne ndertimin e infrastrukturave paralele (zevendesuese te operatorit incumbent), do te sherbenin si pengese per mundesine e sherbimit zevendesues per sherbimin e bitstream akses.

Vetefurnizimi ne sherbimin e aksesit ne broadband

Vetefurnizimi, eshte konsideruar si nje faktor i rendesishem dhe me peshe te vecante ne zhvillimin e konkurrencës, pasi ajo varet kryesisht nga shtrirja gjeografike e rrjetit dhe sherbimit qe vetefurnizohet dhe per rrjedhoje kjo percakton edhe hirearkine e tregjeve (vertikale).

Ne arsytimin e trajtimit te lidhjes vertikale te tregjeve, arsytimet e perdorura ne menyre hipotetike se rritja e cmimit ne ofrimin e sherbimit X qe ofrohet ne nivel shumice per operatorin qe aksesohet ne nivel shumice, do te transferonte ne menyre llogjike rritje te cmimeve ne tregun e pakices per perdoruesit fundor. Ne kete rast perdoruesi fundor duke u perballur me rritje te cmimit per aksesin e kontraktuar te bazuar ne sherbimin bitstream akses te ofruar nga operatori ofertues qe ka akses ne nivel shumice ne rrjetin e operatorit incumbent, perdoruesi fundor do te orientohej drejt sherbimeve qe ofron operatori incumbent si nje mundesi per te perfutur cmim me te mire.

Keshtu qe operatori i aksesuar ne infrastrukturen e operatorit incumbent per sherbimin e bitstream akses, ne rast te nje rritje te mundshme te cmimit ne kete nivel, ne mungese te alternativave te tjera per te ofruar akses ne tregun e pakices, do te percaktonte ne te vertete peshen e faktorit te “vetefurnizimit” per nje sherbim te caktuar, pasi nje gje e tille do te

shfaqte një tendencë për të mbajtur përdoruesin fundor duke mos i ndryshuar cmimin e shërbimit të aksesit të ofruar.

Për këtë arsye “vetefurnizimi” është konsideruar në analizat e tregjeve por edhe nga qendrimet të përbashkëta ERG (BEREC), si një mundësi që përdoruesi fundor mund të jetë përreft presionit të operatorit incumbent (apo operatorit vetefurnizues).

Ndër të tjera, pavaresisht faktit nëse ka apo jo kërkesa për shërbimin bitstream akses, në zona gjeografike ku operatorët ofrojnë shërbimin e aksesit në broadband për qëllime vetefurnizimi, presioni konkurrues në nivel pakicë është i rëndësishëm, dhe për rrjedhojë në mungesë të detyrimeve që mund të ishin ndaj operatorit incumbent, për t’u mos lejuar të ofronte këto shërbime poshtë një niveli të caktuar cmimi, por gjithësesi kjo nuk do të përbente zgjidhje të situatës.

Ndaj arsyetimi i mesipër është edhe në mbështetje të faktit që vendndërrimet rregullatore në kushtet aktuale të zhvillimit të kësaj analize, të jetë jo kaq shumë e mbështetur në numrin e kërkesave për këto shërbime, por kryesisht duke e trajtuar me rëndësi pragmatiste si një shërbim konkurrues dhe presion ndaj shërbimit të vetefurnizimit për efekte të metejshme pozitive në zhvillimin e konkurrencës gjithnjë e më rritje në tregun e pakicës.

Zëvendësimi në anën e ofertes

Në trajtimin e bërë në analizë pararendëse, është konsideruar se zëvendësueshmëria në anën e ofertes për shërbimin e aksesit në broadband, akses i cili bazohet në bitstream akses për tregun e shumicës do të ishte potencialisht i mundur nëse kjo realizohej pa kosto të rëndësishme shtesë.

Sa është e mundur një zëvendësueshmëri e tillë, duke marrë në konsideratë një rrjet me bazë pajtimtarësh të cilët në nivelin e pakicës mund të kërkonin shërbimin e aksesit në internet nga ndonjë operator tjetër (për arsye të ndryshme të pajtimtarit), në kushtet kur kjo ofertë të bëhej atraktive për pajtimtarin do të ishte pothuajse e pamundur që të ishte e tillë nëse operatori alternativ zgjidhjen e vetme do të kishte aksesin në nivelin e shumicës tek operatori ofrues (operatori incumbent, zoterues i rrjetit).

Në aspektin e zëvendësueshmërisë në anën e ofertes, AKEP arsyeton se:

Shërbimet alternative të bitstream akses duhen konsideruar me zëvendësueshmëri të plotë në zonat gjeografike në të cilat kemi dublime infrastrukture për ofrimin e shërbimit të aksesit broadband internet, dhe nënqëllimi për të konsideruar shërbimin “bitstream akses”, të nevojshëm për ndërhyrje ex-ante në zonat gjeografike në të cilat nuk mundësohet dublimi i infrastruktures që mundëson akses në broadband internet.

Konkluzion mbi tipet e aksesit të bitstream sipas niveleve

Shërbimi “Bitstream akses”, u konsiderua si një produkt i shitjes me shumicë që nëpërmjet linjave të aksesit të operatorit ofrues të këtij shërbimi, të mundësohet dhënia e kapacitetit të transmetimit me qëllim shitjen e shërbimit të Internetit si dhe shërbime të tjera (kryesisht shërbime me vlerë të shtuar).

Referuar percaktimeve dhe ilustrimeve te mesiperme, ne lidhje me sherbimin bitstream akses, sherbim i cili perfshin pikat qe lejojne kalimin e trafikut midis operatorit furnizues me sherbime dhe operatorit qe perdor keto sherbime, pavaresisht teknologjise mbi te cilen mundesohet akses duke konsideruar si pika akses pikat e meposhtme, ne tregun e shumices te aksesit ne broadband, sipas pershkrimeve te bera me siper mund te konkludohet se, produktet bitstream ne varësi të nivelit të aksesit në hierarkinë e rrjetit grupohen si më poshtë:

- Bitstream në nivel DSLAM;
- Bitstream në nivel Ethernet;
- Bitstream në nivel IP;
- Rishitje (sherbimet e ofruara nga vetefurnizimi, pavaresisht teknologjise se perdorur);

Dimensioni gjeografik i tregut te shumices per aksesin ne broadband

Aspekti i dimensionit te produkteve dhe/ose sherbimeve te ofruara, si dhe shtrirja e mundshme gjeografike nuk ka asnje ndryshim nga percaktimet e bera ne analize 2011, per rrjedhoje ne perputhje edhe me percaktimet e Udhezimit te KE, paragrafet 56, 59 dhe 60 citojne midis te tjerave se dimensionin gjeografik i tregut perkates perfshin zonen gjeografike ne te cilen operojne sipermarresit ofrues dhe kerkues te sherbimeve, zone e cila ka kushte te ngjashme te konkurrences, si dhe praktiken tradicionale te percaktimit te tregjeve te sherbimeve te komunikimeve elektronike ne baze te zonave te mbuluara nga rrjeti.

Pra:

- *Dimensioni gjeografik i sherbimit te aksesit ne broadband ne tregun e shumices, eshte territori i Republikes se Shqiperise.*

Per sa me me siper, percaktimi i tregut me shumice te aksesit ne broadband perfshin:

- **Tregu me shumice aksesit ne broadband;**
- **Dimensioni gjeografik i tregut eshte kombetar;**

Pyetje per konsultim:

2. A jeni dakort me konkluzionet paraprake te arritura per perkufizimi, pershkrimin e produkteve si dimensionin gjeografik per tregun e shumices te aksesit ne broadband (bitstream akses) ne kete dokument?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

IV.2 Analiza per Fuqi te Ndjeshme ne Tregun me shumice te Broadband

Ne analizen qe kryhet per FNT, ka te percaktuara nje sere kriteresh me reference ligjin 9918 (i ndryshuar), direktiva dhe rekomandime te BE-se, si dhe qendrimet te perbashketa nga BEREC, kryesisht per tregjet broadband dhe domosdoshmerine e zhvillimit te tyre.

AKEP para se gjithash i kushtoi nje rendesi te vecante analizes se tregut te aksesit broadband ne nivelin e pakices dhe ne perfundim arriti ne konkluzionin se:

- *Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet ka ritme te mira zhvillimi te konkurrences, eshte dinamik dhe ka premisa te forta per nje konkurrence gjithnje e ne rritje.*

Pesha kryesore ne qendrimin apo vemendjen rregullatore ne tregjet e nivelit te shumices, duhet te kete si zanafille fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i konkurrences ne tregjet e shtrira vertikalisht, pra tregjet ne nivelin e pakices ose e thene ndryshe ne tregjet ne te cilet mundesohet akses i perdoruesin fundor.

Per te arritur ne konkluzionin ne se cila eshte faza e zhvillimit te konkurrences, duhen analizuar nje grup faktoresh, ku nder me kryesoret vleresohen:

- madhesia e tregut, pjeset e tregut;
- fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i ketij tregu ne Shqiperi;
- pengesat e mundshme per te hyre ne kete treg dhe analize e barrierave te natyres strukture;
- fuqine kundervepruese te bleresve;
- analize e tarifimit si dhe krahasimi me rajonin dhe BE-ne;
- etj (arsyetime dhe faktore te tjere ndihmes);

Ne aspektin e percaktimit ligjor ne lidhje me kriteret qe do te perdoren per analize 2013 edhe ligji 9918 (i ndryshuar) nuk sjell ndonje specifike te re te ndryshme nga ato qe jane perdorur ne analize 2011, por pesha kryesore e arsytimit per kete analize do te fokusohet tek zhvillime te reja te ndodhura ne kete treg, ku nder me kryesoret duhen konsideruar:

- investimet ne rritje ne infrastrukturat individuale te rrjeteve te operatoreve alternative;
- rritja e mundesive per akses ne broadband nepermjet teknologjive te tjera (perfshire edhe 3G);

I. Pjeset e tregut

Per sa i perket madhesise se tregut te shumices per aksesin ne broadband internet, duke iu referuar ndarjes se tregut sipas te ardhurave (si nje nder parametrat kryesore qe duhet konsideruar ne ndarjen e tregut), rezultojne qe:

Te ardhurat ne tregun e shumices nga sherbimi i internetit (aksesi ne broadband internet) per Albtelecom dhe OA per dy vitet 2011 dhe 2012 tregojne per rritje te ardhurave (pjeset e tregut) per Albtelecom dhe rritje te OA respektivisht, Aktualisht per Albtelecom rezultojne qe

ka pjese tregu ne te ardhura ne tregun e shumices rreth 87 % dhe OA rreth 13 % ne vitin 2012, kundrejt 93 % per Albtelecom dhe 7 % per OA qe ishin ne vitin 2011:

Tabela IV.2: Pjeset e tregut ne % sipas te ardhurave ne wholesale 2011 dhe 2012

Vitet	Te ardhurat ne tregun e shumices (vleresuar ne %)	
	Albtelecom	OA
2012	87	13
2011	93	7

Ne vijim do te trajtohen faktoret e tjere, pasi vetem faktori “pjeset tregu”, nuk eshte i mjaftueshem per te konkluduar ne se ka apo jo FNT, ne j sipermarres.

II.Vleresimi per barrierat ne hyrje ne tregun me shumice te aksesit ne broadband

Ne aspektin ligjor dhe rregullator aktualisht nuk ka barriera te larta dhe te pakalueshme per hyrjen ne tregun e shumices te aksesit ne braodaband internet, per rrjedhoje edhe ne ndertimin e infrastruktures backbone, apo mundesine per akses ne nivel shumice.

Duke vleresuar si pengesa te mundshme te klasifikuara ne pengesa strukturore (perfshire ato ekonomike), si pengesa te kushtezuara nga teknologjia dhe parimi asnjanesise teknologjike.

Ne mbeshtetje te ketij arsytimi vlen te kujtohet fakti qe aktualisht ne Shqiperi gjenden me shume se nje operator qe ka rrjet backbone kombetar, apo rrjet core te zhvilluar ne dimensione te krahasueshme me Albtelecom, duke rritur mundesine per akses ne nivel shumice per akses ne braodaband internet.

Faktoret themelor te konsideruar per hyrjen ne kete treg

Pesha e faktoreve themelore te perdorur ne analizen pararendese, si:

- Pengesat Strukturore;
- Avantazhet ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg, ne kushte e avancimit te teknologjive si dhe te rritjes se mundesive per ofrues te rinj, rezultojne me nje zbehje te dukshme per operatorin Albtelecom, i konsideruar ne analizen pararendese si perfitues i ketyre avantazheve.

Ndaj ne aspektin konkurrues, per hyrjet e mundshme ne kete treg, rritjes se mundesive konkurruese te operatoreve alternative egzitues, apo edhe hyrjeve te reja te mundshme, duhen konsideruar si faktore te qenesishem dhe qe kane rezultuar ne nje mase te konsiderueshme ne zvoglimin e dominances se Albtelecom, per te gjithe faktoret e cituar me siper, apo ne analogji edhe me konkluzione te arritura nga vende te tjera qe kane marre ne konsiderate avancimet e teknologjise (kryesisht 3G), si percaktuese edhe ne kete treg.

III. Fuqia kundervepruese e bleresve

Faktori Fuqi Kundervepruese per blerjen ne tregun me shumice te aksesit ne broadband internet, eshte nje faktor qe duhet marre ne konsiderate, pasi prezenca e ofruesve te rinj si dhe mundesia e perdorimit te teknologjise 3G dhe ofrimit nepermjet saj, perben nje shtyese te konsiderueshme nga pala blerese per te rritur presionin ne negociatat e mundshme me Albtelecom.

Keshtu qe do duhet te konsiderohet fakti qe pozita e nje operatori, qe eshte dominant ne ofrimin e nje sherbimi, mund te jete me e dobet nese ekzistojne bleres te sherbimit, te cilet zoterojne fuqi te larte negociuese. Fuqia e larte negociuese eshte rezultat, kryesisht, i sasise se madhe te sherbimit te kerkuar nga pala blerese, dhe interesit te shitesit per te mos humbur kete klient, pasi mundesia per te gjetur zgjidhje tek ofrues te tjere, ekziston.

Konkluzioni paraprak ne lidhje me grupin e faktoreve si:

- Vleresimi i barrierave te natyres strukture;
- Vleresimi i fuqise kundervepruese te bleresve;
- Vleresimi i natyres se integritimit vertikal dhe horizontal;
- Vleresimi i faktoreve avantazhues te ekonomise (te shkalles dhe densitetit);

eshte si ne vijim:

Pavaresisht historikut te Albtelecom, si dhe konsiderimit te avantazheve ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg, por edhe faktit te mungeses se prezences se plote te Albtelecom ne tere territorin e vendit, lejon hapesirat e duhura edhe per ofrues te tjere, konstatimi i pare eshte se jemi ne kushtet kur identifikohet nje renie te dominances se Albtelecom. Por duke gjykuar ne prespektiven e zhvillimit te metejshem te tregjeve te aksesit ne broadband internet, ky grup faktoresh te trajtuara edhe ne analizen e tregut te pakices per aksesin ne broadband internet, pavaresisht zbehjes se ketyre faktoreve te konsideruar te rendesishem ne vleresimin e dominances se Albtelecom, per te gjykuar mbi nje peshe te vecante te Albtelecom ne raport me OA, te kombinuar me faktoret e madhesise se tregut (pjeses se tregut per sherbimin bitstream akses), perseri jane faktore qe duhen konsideruar dhe vleresuar ne prespektiven e zhvillimit te tregjeve broadband ne Shqiperi.

IV. Analize e tarifimit per aksesin broadband ne tregun e shumices

Tarifimi i nje sherbimi perben nje nder elementet e rendesishem ne aspektin e nderhyrjes rregullatore, ne kushte e identifikimit te operatoreve me FNT ne tregun e analizuar, ose e thene ndryshe ne kushtet e identifikimit te dominances ne tregun e analizuar.

Por para se gjithash duhen konsideruar edhe disa faktore te tjere qe kane te bejne me:

- Fazen e zhvillimit te tregjeve broadband dhe pjekurine e tyre;
- Riskun e investimit ne rrjetet broadband;
- Pasojat e rregullimit te cmimeve broadband gjate periudhave te tranzicionit teknologjik;

Faktoret e cituar me siper, do te trajtohen ne menyre te vecante ne seksionin e vleresimit te masave rregullatore, nevojën ose jo per nderhyrje rregullatore ex-ante, ne percaktimin e masave rregullatore per tregjet e aksesit ne broadband internet ne nivelin e shumices.

V. Krahassimi me rajonin

Nga monitorimi i vendeve te rajonit sipas Cullen International report 3 - Annex – April 2013, ne lidhje me aksesin ne broadband ne nivelin e shumices (bitstream akses) per:

- Hirearkine e dhenies se aksesit per bitstream (ATM/Ethernet handover, IP handover, end-to-end resale, Naked DSL, Multicast);
- Rregullimin e cmimit (te zgjedhura nga rregullatoret);
- Implemtimin ne praktike dhe vlefshmerine e produkteve bitstream akses;

rezulton qe:

Ka vendimarrje rregullatore dhe detyrime perkatse rregullimin e bitstream akses ka ne secilin nga vendet e rajonit duke filluar nga 2009 dhe ne vazhdim, ne lidhje me opsionet e aksesit dhe metodat e rregullimit te cmimit.

Krocia, Islanda Maqedonia, Serbia dhe Turqia, rezultojne te kene efektive sherbimin bitstream akses per shumicen e opsioneve te aksesit (ne nivele te ndryshme), dhe rezultojne me nje numer marreveshjesh te limituara ne nivelin e shumices, por me nje numer te konsiderueshem linjash broadband (si rishitje). Metodatat e rregullimit te cmimeve jane dy kryesore:

- orientim ne kosto;
- retail minus (metoda me e perdorur);

Ndersa ne lidhje me bitstream akses ne Shqiperi, percaktuar ne 2011 sipas detyrimeve rregullatore perkatese, mbi baza komerciale, rezulton qe numri i marreveshjeve per kete sherbim eshte zero.

Disa nga arsyet kryesore per kete jane renditur ne trajtimin e bere me siper per bitstream akses, mbi mundesite e zevendesueshmerise se bitstream akses dhe nder me kryesoret eshte ndertimi i infrastrukturave paralele ne vendet e mbulimit me sherbimin e aksesit broadband internet.

VI. Pritshmerite per tregun e shumices te aksesit ne broadband

Ne analizen e tregut te pakices te aksesit ne broadband internet, nder te tjera u evidentuan edhe pritshmerite e AKEP ne nje periudhe afatmesme per zhvillimin e konkurrencës ne kete treg, duke patur ne konsiderate nje grup faktoresh.

Por pritshmerite per zhvillimin e konkurrencës ne tregun e pakices nuk do te egzitonin, ne se nuk do te ishte ne konsiderate zhvillimi pozitiv ne tregun e shumices te aksesit ne broadband.

Kur vlersohet nje gje e tille, jane konsideruar secili nga faktoret e cituar ne seksionin e analizes se tregut te pakices qe do te jene te tille, pikerisht ne tregun e shumices te aksesit ne broadband, gje qe nenkupton para se gjithash faktorin kyc qe eshte zhvillimi i infsatruktures backbone, si mundesi per aksesin ne kete infsatrukture. Por nje gje e tille aktualisht eshte nje realitet i prekshem dhe parashikohet qe ne nje periudhe afatmesme te jete akoma me fleksibel ne zhvillimin e tregut me shumice te aksesit ne broadband.

Ndaj duke konsideruar “zinxhirin e furnizimit” te tregjeve ne broadband si hallka te lidhura, bazuar ne pritshmerite ne rritje te kerkeses konsumatore ne tregjet e pakices, do te sjelle per pasoje edhe rritje te kerkeses nga ana e furnizuesve me akses dhe sherbime pikerisht ne tregun e shumices te aksesit ne broadband, gje e cila nenkupton nje rritje dhe elasticitet edhe per oferten ne kete treg.

VII. Konkluzion ne analizen e tregut te shumices te aksesit ne broadband

Referuar analizes se bere per faktoret e marre ne konsiderate ne lidhje me fuqine e ndjeshme ne treg, rezulton se:

- Albtelecom vazhdon te zoteron pjese tregu ne nivele mbi 50% te aksesit ne broadband ne nivel shumice.
- Zhvillime te rendesishme te ndodhura ne rrjetin e Albetelecom (kalim ne NGN) duhet konsideruar si nje avantazh dominues ndaj rrjeteve te operatoreve alternative;
- Operatori Albtelecom si operatori i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), pavaresisht zbehjes se disa prej faktoreve avantazhues qe lidhen me ekonomine (ekonomike te lidhura me ekonomine e shkalles, te densitetit, apo te qenurit lojtar i pare ne treg), edhe pse flitet qarte per renie te dominaces ne kete treg, por duke gjykuar ne prespektiven e zhvillimit te metejsheem te tregjeve te aksesit ne broadband internet, lejon te gjykohet per nje peshe te vecante te Albtelecom ne raport me OA.
- Pavaresisht te trajtimit te tregut te shumices per aksesin broadband internet, faktoret e konsideruar ne menyre te kombinuar me faktoret e madhesise se tregut, ne prespektiven e zhvillimit te tregjeve broadband ne Shqiperi jane kryesisht per sherbimin bitstream akses, kjo edhe ne fazen ne te cilen aktualisht ndohet zhvillimi i rrjetit te Albtelecom, krahasuar me OA.

Per rrjedhoje AKEP konsideron se:

Albtelecom permbush kriteret per fuqi te ndjeshme ne tregun perkates me shumice te aksesit ne broadband duke e propozuar sipas kesaj analize si OFNT.

V. TREGU I AKSESIT FIZIK NE INFRASTRUKTUREN E RRJETEVE NGA NJE VENDODHJE FIKSE (perfshire aksesin e ndare dhe te plote)

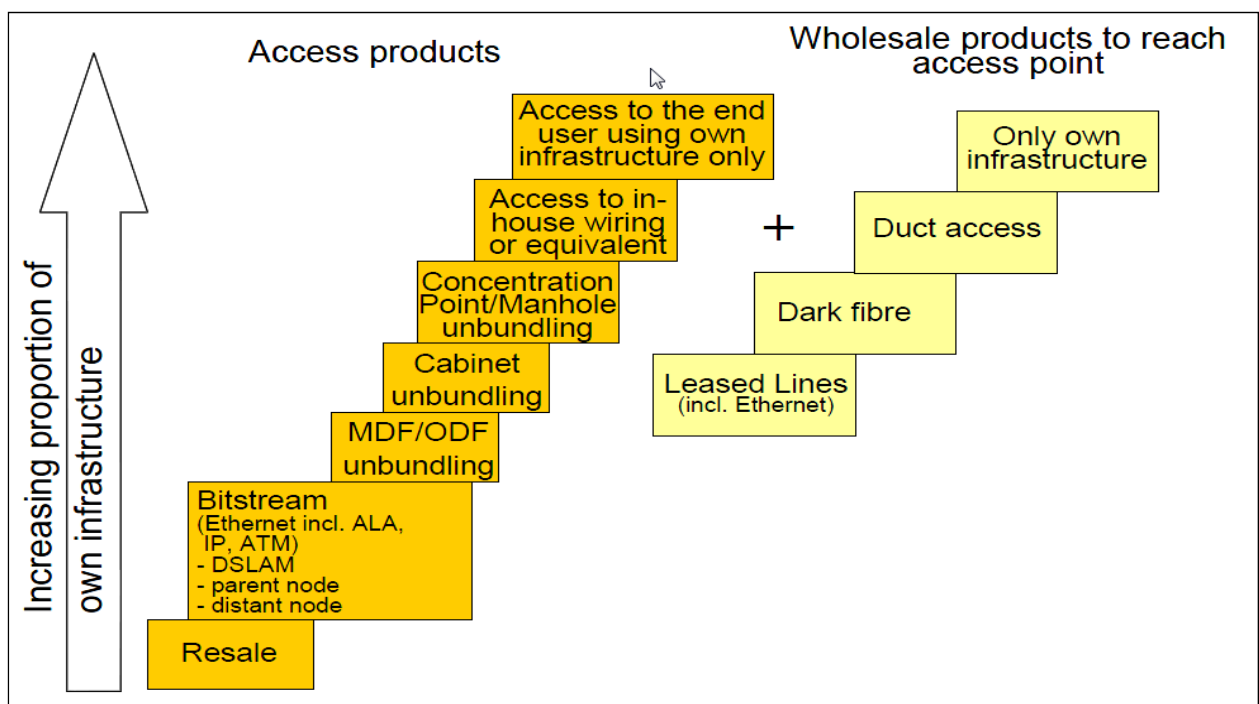
Tregjet 4 ne listen e tregjeve sipas Rekomandimit te 2007 te KE-se, eshte konsideruar si nje treg i rendesishem dhe si shtyese per zhvillimin e tregjeve te aksesit ne broadband, por para se gjithash ne kete aspekt eshte konsideruar investimi qe kryhet ne infrastrukturen qe eshte e lidhur me tregjet e aksesit ne broadband.

Edhe pse jane tregje te ndara dhe analizohen sit e tilla, here pas here ne arsyetimet te ndryshme kane te njejten reference sidomos ne se lidhet me aspektin e nderhyrjeve ex-ante per rregullimin e tyre. Pra e rendesishme para se gjithash eshte promovimi i investimeve eficente.

Aspekt i rendesishem ne kete drejtim eshte vleresimi i “liderit te investimeve” dhe ne analizen e kryer ne keto tregje ne rastin e gjetjes se FNT , te vendoset detyrimi per aksesin me fokus kryesor adresimin ne zhvillimin e konkurrences efektive.

Duke i gjykuar si ngushtesisht te lidhura te dy tregjet e cituara me siper, (tregjet 4 dhe 5), si dhe konsideruar rekomandimet e KE-se per keto tregje dhe kryesisht per rritjen e mundesive dhe stimulimin e tyre ne investimet ne infrastrukturen mbi te cilen mbeshketen keto dy tregje, si mjaft te rendesishme per te shtrire konkurrencen efektive dhe ne tregjet e nivelit te pakices si tregje te lidhura me perdoruesin fundor, atehere skematikisht paraqitet me poshte nje lidhje e ngushte ndermjet produkteve dhe sherbimeve ne nivelin e shumices dhe shtrirja e tyre ne nivelin e pakices si dhe percaktimet e bera ne “European Commission’s Explanatory Note to the NGA Recommendation” , pershkallezimi I tyre sipas nivele dhe konkretisht:

NGA –LIDERI INVESTIMEVE

Burimi: European Commission’s Explanatory Note to the NGA Recommendation

Ne seksionin II.3.1, ne menyre te permbledhur paraqitem perfundimet kryesore te arritura ne analize 2011 per LLU, ne dy versionet e aksesit (shared LLU dhe full LLU)

Ne lidhje me aksesin ne infrastrukturen fizike (LLU) si sherbime me shumice, nje vend te rendesishem ze arsyetimi ne lidhje me produktet e mundshme zevendesuese, te cilat ne analize 2011, u identifikuan si:

- Ndertimi i rrjetit te aksesit nga operatori ne vend te blerjes se LLU;
- Blerja e aksesit LLU ne rrjetin e nje operatori tjeter (eshte akses LLU i operatoreve te ndryshem ne te njejtin treg)
- Blerja e aksesit broadband me shumice (bitstream)
- Vetefurnizimi;

V.1 Perkufizimi i Tregut dhe dimensionit i produkteve dhe sherbimeve

Ne kete dokument analize, analize 2013, ne lidhje me perkufizimin e tregut AKEP konstaton qe nuk ka ndryshime nga perkufizimi i dhene ne analizen pararendese, duke qene perseri nje treg i cili edhe sipas Rekomandimit 2007 eshte pjese e listes se tregjeve te rekomanduara per t'u analizuar.

- Ne lidhje me pershkrimin e produkteve dhe sherbimeve te identifikura ne kete treg, AKEP eshte ne dakortesi te plote me perfundimet e arritura ne analizen pararendese, dhe per rrjedhoje nuk e gjykon te arsyeshme nje perseritje te pershkrimin te ketyre produkteve, duke orientuar lexuesin e ketij dokumenti qe per detaje te referohet ne dokumentin e analize 2011, e cila ndodhet ne faqen zyrtare te AKEP.

- Dimensioi gjeografik produkteve dhe sherbimeve

Dimensioi gjeografik i sherbimit te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU) ne tregun e shumices, eshte territori i Republikes se Shqiperise.

- **Tregu me shumice aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU)**
- **Dimensioi gjeografik i tregut eshte kombetar**

Konkluzion mbi percaktimin e tregut te aksesit ne infrastrukturen fizike (LLU)

Ne lidhje me percaktimin e tregut me shumice te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit (LLU), konstatohet qe perfshin:

- Te gjitha sherbimet te cilat mundesohen nga aksesit (shared + full akses), produkte dhe sherbime te cilat mbeshteten ne teknologjite qe mundeson rrjeti mbi bakër, fiber etj;
- Dimensioi gjeografik i tregut eshte kombetar;

Pyetje per konsultim:

3. A jeni dakort me perfundimin e mesiperm per percaktimin e tregut te shumices te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjeteve (LLU)? Jepni komentet tuaja.

V.2 ANALIZA PER FNT: TREGU ME SHUMICE NE AKSESIN FIZIK LLU

Analiza e tregut me shumice ne aksesin fizik LLU, mbështetur edhe ne analizen pararendese referuar statistikave te depozituara ne AKEP, pavaresisht percaktimit te Albtelecom si operator me FNT si dhe vendosjes se masave rregullatore perkatese, te cilat me me kryesoret jane percaktimi i cmimeve per te dy tipet aksesit si dhe miratimi i RUO-s, vihet re se nuk ka ndonje zhvillim te ri ne kete treg, pasi nuk rezulton te kete ndonje kerkese te paraqitur prane operatorit Albtelecom.

AKEP ne analizen pararendese te kryer per FNT, ne reference me nenin 33 te ligjit 9918, ka perdorur kriteret e percaktuara ne piken 2 te ketij neni, ku pervec te tjerash nder me kryesoret ishin:

- madhesia e tregut, pjeset e tregut;
- fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i ketij tregu ne Shqiperi;
- pengesat e mundshme per te hyre ne kete treg dhe analize e barrierave te natyres strukture;
- fuqine kundervepruese te blesesve;
- analize e tarifimit si dhe krahasimi me rajonin dhe BE-ne;
- etj. (arsyetime dhe faktore ndihmes);

Ne aspektin e percaktimit ligjor ne lidhje me kriteret qe do te perdoren per analize 2013 edhe ligji 9918 (i ndryshuar) nuk sjell ndonje specifike te re te ndryshme nga ato qe jane perdorur ne analize 2011, por pesha kryesore e arsytimit per kete analize, kryesisht ka te beje me faktin ne se ne kete treg ka apo jo zhvillime te reja.

Sic edhe konstatuam ne fillim te ketij seksioni, ky treg eshte ne kushte kur nuk egziton asnje kerkese per sherbime LLU (shared apo full), por ndryshime te tjera qe duhen konsideruar jane;

- avancimi i investimit ne infrastrukurat individuale te rrjeteve te operatoreve alternative;
- rritja e mundesive per akses ne broadband nepermjet teknologjive te tjera (perfshire edhe 3G);

I. Pjeset e tregut

Ne analize 2011, ne lidhje me percaktimin e pjeseve te tregut eshte perdorur arsytimi se, edhe ne rast se aksesit LLU qe mund te ofrohet nga secili OA qe ka rrjet aksesit me tela bakri, dhe ky akses do te konsiderohet si i zevendesueshem me aksesin qe mund te ofrohet nga Albtelecom, atehere pjesa e tregut te Albtelecom do te llogaritej mbi bazen e numrit te linjave te aksesit ne nivelin me pakice. Ne totalin e linjave te aksesit qe zoteron Albtelekom (duke perjashtuar lidhjet e mundesuara me MUX), rezulton ne menyre hipotetike si treg i

mundshem per t'u ofruar akses per "te tretet", sipermarres te tjere ne ofrimin e sherbimit te aksesit ne broadband te bazuar ne LLU.

Ndaj referuar te dhenave te 2012, vihet re nje reduktim i numrit te linjave te aksesit te Albtelecom, por gjithesesi perseri ne se do te perdorej nje kriter i tille vleresimi ndermjet Albtelecom dhe OA, perseri pjesa e tregut te Albtelecom per linjat e aksesit te telefonise fikse eshte mbi 70 % nga 80 % qe ishte sipas analize 2011.

Faktoret kryesore te konsideruar dhe te cituar me siper, jane pothuajse te pandryshuar, gje qe do te thote cilado menyre e matjes se pjeseve te tregut per LLU, per Albtelecom rezulton te jete ofrues i vetem i mundshem i aksesit LLU, pra dhe me pjese tregu te barabarte me 100% (nje vleresim hipotetik), sipas arsytimit te perdorur edhe ne analize 2011 (ne mungese te zhvillimit te kerkesave te mundshme ne kete treg).

Si konkluzion:

Referuar arsytetimeve te perdorura, ne te dy variantet Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele te larta (100% ne vleresimin hipotetik) ose ne vlersimin sipas linjave te aksesit ne nivele mbi 70% te tregut te shumices te aksesit fizik ne rrjetin e hapur lokal (LLU).

II. Faktoret ekonomike dhe fuqia kunderverpruese

- Vleresimi i barrierave te natyres strukture;
- Vleresimi i fuqise kunderverpruese te blesesve;
- Vlersimi i natyres se integritimit vertikal;
- Vleresimi i faktoreve avantazhues te ekonomise (te shkalles dhe densitetit);

Ky grup faktoresh te konsideruar ne analizen pararendese per FNT per Albtelecom, pavaresisht zbehjes se mundshme, perseri ngelen faktore te cilet e identifikojne Albtelecom me peshe te konsiderueshme ne raport me OA, pavaresisht rritjes se ndonjerit nga operatoret alternative, perseri jane faktore qe duhen konsideruar dhe plotesojne kriteret per FNT te Albtelecom.

III. Tarifimi per LLU

AKEP ne analizen pararendese, percaktoi tarifat per LLU (ne dy versionet e aksesit, shared akses dhe full akses), bazuar ne detyrimin per kontroll te tarifave te vendosur ndaj Albtelecom, duke percaktuar nivelin maksimal te tarifave te aksesit ne rrjetin lokal te Albtelecom per LLU duke percaktuar :

- tarifen mujore per LLU;
- tarifen e instalimit (e cila paguhet vetem njehere);

IV. Krahasimi me rajonin dhe BE

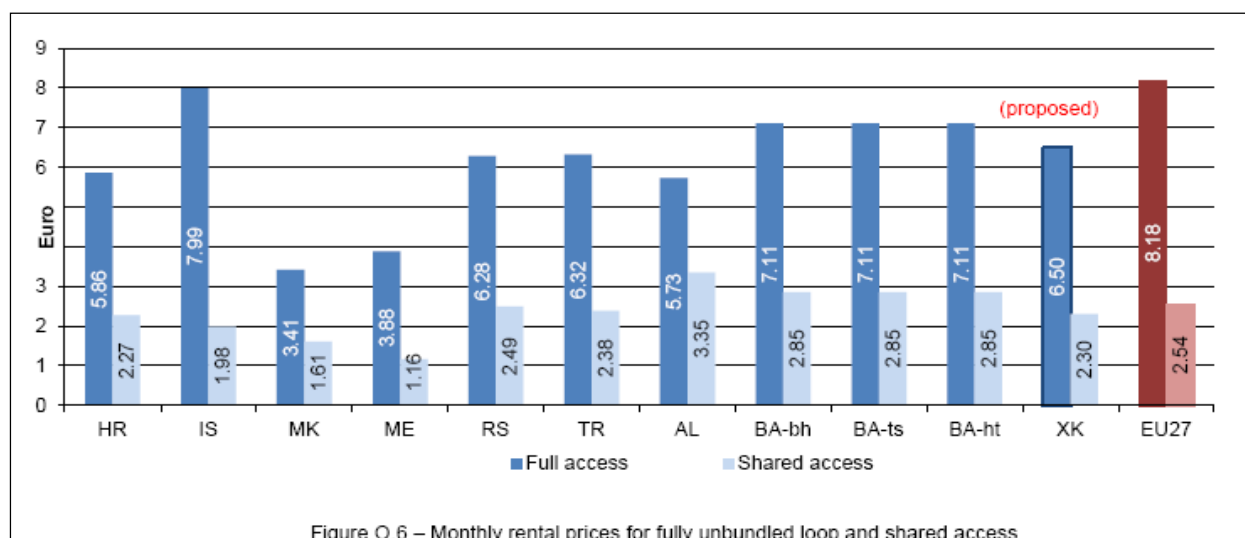
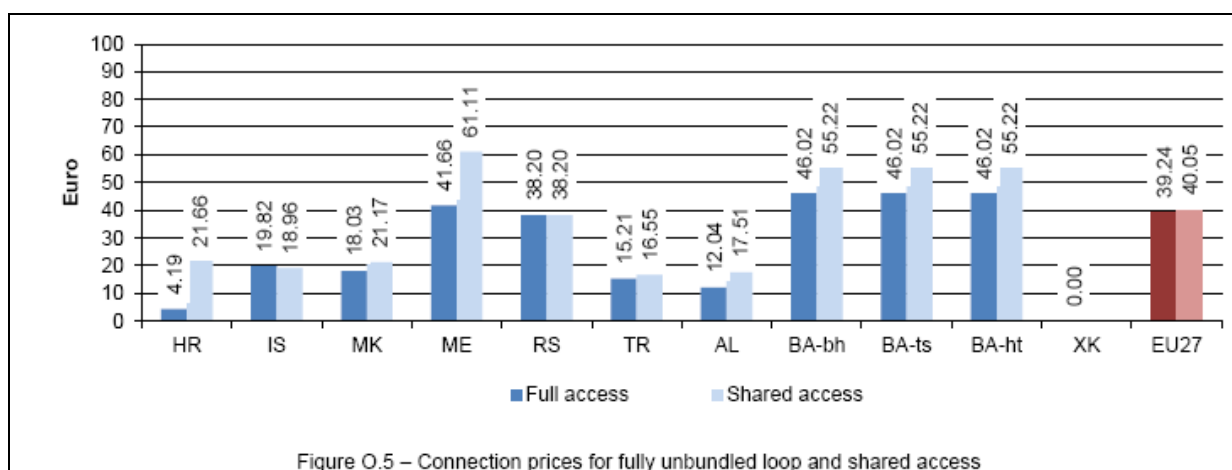
Ne aspektin e krahasimit te tarifimit te LLU, me vendet e rajonit dhe BE-se, behen kryesisht duke perdorur referencen benchmark per percaktimin e tarifave qe duhen ofruar nga operatori incumbent per aksesin ne rrjetin lokal ne dy versionet e tij (full dhe shared).

Nisur nga praktikat ne vende te rajonit dhe raportimet e bera per Cullen International, referuar raportit te Prill 2013, rezulton qe:

Tarifat per LLU (Full and shared akses);

- Tarifa e instalimit;

Figura V.1. Krahاسimi i tarifimit per LLU (full dhe shared) sipas CI

Burimi: Cullen International, report 3 - Annex – April 2013

Figure O.5 and Figure O.6 krahasojne tarifen e instalimit dhe tarifen mujore te aksesit per full and shared LLU akses, sipas monitorimeve ne vendet e rajonit dhe krahasimi me EU-27, sipas monitorimit te Cullen International.

V. Pritshmerite per tregun e LLU-se ne te ardhmen

Tregu i aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjetit LLU, konsiderohet si nje shtyese ne zhvillimin e tregjeve per akses broadband.

Keshtu qe:

- ne varesi te rrethanave kombetare te zhvillimit te ketij tregu;
- te mundesive per zevendesueshmeri te teknologjive te tjera qe mundesojne akses ne broadband, duke zbehur nevojën e perdorimit te LLU;
- zhvillimit te infrastrukturave paralele dhe dublimi i tyre per zona gjeografike te njejta;
- prespektives per mbyllje te mundshme te centraleve lokale, duke u orientuar ne rrjete me me pak pika interkonektimi, bazuar kryesisht ne IP;
- etj;

Per arsyet e mesiperme, AKEP ka pritshmeri per renien e interesit te paleve te konsideruara si te interesuara per LLU, pasi zhvillojne kerkesat e tyre per akses ne broadband kryesisht ne rrjetet e tyre, ose mbeshteten ne teknologji me kosto me te ulet per ofrimin e sherbimit per pajtimtaret e tyre.

VI. Konkluzion perfundimtar per LLU

Bazuar ne vleresimet dhe arsyetimet e parashtruara ne kete seksion, si dhe duke vleresuar fazen aktuale te zhvillimit te ketij tregu ne Shqiperi, AKEP arrin ne perfundimin se Albtelecom vazhdon te ruaje pozita dominuese ne rrjetin e aksesit per qarkun lokal, per rrjedhoje gjykohet se ploteson kriteret per FNT ne kete treg, keshtu qe:

Albtelecom eshte operator me Fuqi te Ndjeshme ne Tregun e shumices te aksesit fizik ne infrastrukturen e rrjetit te tij nga nje vendodhje fikse perfshire aksesin e plote dhe te ndare.

Pyetje per konsultim:

4. A jeni dakort me perfundimet e arritura ne tregun me shumice te aksesit fizik ne infrastrukturen fizike te rrjetit lokal (LLU)?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

VII. VLERESIM PER MASAT RREGULLATORE PER TREGJET E ANALIZUARA

Per tregjet e nivelit te shumices (tregjet e broadband), ka nje sere studimesh, opinione profesionale dhe qendrimesh te KE-se duke i adresuar tek autoritetet rregullatore me qellim rritjen e kujdesit dhe vemendjes se tyre per nderhyrje te kujdeshme ne keto tregje, me qellim stimulimin e investimeve si dhe krijimin e hapësirave te nevojshme per pjekurine e ketyre tregjeve.

Pesha kryesore ne qendrimin apo vemendjen rregullatore ne tregjet e nivelit te shumices, duhet te kete si zanafille fazen ne te cilen ndodhet zhvillimi i konkurrences ne tregjet e shtrira vertikalisht, pra tregjet ne nivelin e pakices ose e thene ndryshe ne tregjet ne te cilet mundesohet akses i perdoruesin fundor.

Ne kete aspekt jane tregjet 4 dhe 5 te percaktuara ne rekomandimin e 2007, si dhe ne studimet e mevonshme te kryera jane konsideruar si tregje te lidhura ngushtesisht me njeri-tjetrin te cilat kane ne themel te tyre zhvillimin e infrastruktures baze mbi te cilat mbeshketen platformat broadband internet. E perbashketa e te gjitha studimeve dhe qendrimeve ne keto dy tregje ka te beje me faktin qe kerkohet qe autoritetet rregullatore kryesisht ne nderhyrjet ex-ante te jene te perqendruara ne detyrimin rregullator per mos-diskrimin dhe dhenie akses, dhe shume me pak ne aspektin e orientimit te tarifave drejt kostos.

Rekomandimet e KE per Strukturat Rregullatore

KE nepermjet rekomandimit “European Commission (2010) Section 1 of Annex 1 to Commission Recommendation of 20.9.2010 on regulated access to Next Generation Access Networks (NGA)” si dhe dokumentit te punes shoqerues, nder te tjera i ka kushtuar nje rendesi te posacme kerkeses per gjetjen e menyrave per inkurajimin e investimeve eficente, nga strukturat rregullatore kombetare si dhe mbrojtjen e konsumatoreve ne tregjet ku identifikohen operatore dominues ne produktet dhe sherbimet qe ofrojne ne keto tregje. Ne se identifikohen operatore dominues, nje rendesi te vecante duhet kushtuar ne identifikimin e problemeve qe shkaktojne mungesen e konkurrences, apo pozicionojne operatore dominant ne treg. Vendosja e masave rregullatore duhet te ruaje proporcionalitetin me masen e problemit te identifikuar.

Ne kete aspekt KE, ka konsideruar dy tregje ne nivelin e shumices te lidhura ngushtesisht me njeri-tjetrin dhe qe kane per baze zhvillimin apo investimet ne infrastrukturen e NGA.

Dy tregjet e konsideruara nga KE, jane pikerisht dy tregjet e analizuara ne kete dokument analize dhe konkretisht:

- Akses ne infrastrukturen fizike te rrjeteve ne tregun e shumices;
- Akses ne broadband ne tregun e shumices;

Dy tregjet e mesiperme ne nivelin e shumices, edhe mund te trajtoheshin ne menyre te pandare nga njeri-tjetri, pasi konsiderohen si baza furnizuese me produkte dhe sherbime per tregjet e pakices. Ndaj rritja e kapacitetit te infrastruktures fizike te rrjeteve ku mbesheten aksesit ne broadband, sjell ne finale rritje te shpejtesise dhe cilesise se produkteve dhe sherbimeve , per rrjedhoje sherbejne edhe si shtyese apo nxitje ne zhvillimin e konkurrences ndermjet ofruesve te ndryshme, jo vetem ne gamen e produkteve por edhe ne cilesine e tyre. Ne vijim eshte konsideruar e rendesishme qe te vleresohen me fokus te vecante detyrimi i mos-diskriminimit qe mund te vendoset nga rregullatoret dhe per kete qellim eshte ne fazen finale te pergatitjes rekomandimi per metodologjine e kostove qe kane per reference specifikisht tregjet e broadband dhe masat rregullatore ne kete drejtim.

KE, mbi rriskun e investimit ne rrjetet broadband

Rregullatoret duhet te vleresojne rriskun e investimit, duke marre ne konsiderate faktoret e pasigurise si:

- pasiguri qe lidhet me kerkesat qe vijne ne tregjet e pakices;
- pasiguri qe vijne nga shperndarja e kostove, (pune civile,inxhinjerike dhe menaxheriale);
- pasiguri qe lidhen me progresin e shpejte te teknologjise;
- pasiguri qe lidhen me dinamiken e tregjeve dhe zhvillimin e situates se konkurrences, ne raport me infrastrukturen baze, kabllore etj;
- pasiguri qe lidhen me ndryshimet ne termat makro-ekonomik;

Faktoret e renditur me siper mund te jene relative me kalimin e kohes dhe mund te ndryshojne, pasi gjithcka do te varet kryesisht nga kerkesat e zhvilluar ne dy nivelet e tregjeve, pakice dhe shumice per produkte dhe/ose sherbime ne tregjet broadband.

Masa rregullatore per kontroll tarife per aksesin broadband ne tregun e shumices

Ne se tregu i shumices te broadband, ploteson tre kriteret test dhe gjate zhvillimit te analizes per kete treg identifikohen ofrues me fuqi te ndjeshme ne treg, atehere ne raport me problemin e identifikuar do te percaktohet edhe niveli i nderhyrjes rregullatore me qellim zgjidhjen e problemit te identifikuar si pengese per zhvillimin e konkurrences.

Masat rregullatore te vendosura per kete qellim mund te jene te ndryshme, por patjeter nje nder masat qe ne te gjitha rrethanat do te jete prezente, eshte detyrimi per te dhene akses ne infrastrukturen e rrjetit te tij.

Kur diskutohet per infrastrukturen e nje operatori ne tregun e broadband, duhet te marrim ne konsiderate qe mund te jete e ndare ne dy pjese, infrastrukture aktive dhe pasive. Ne infrastrukturen pasive (si kulla, kanale, antena, “website” te ndryshme, furnizues elektrike, dark fiber etj);

Ndersa me infrastrukture aktive ne teresine e tyre referohen elementet elektronike te infrastruktures (nyje aksesit, switch-e, sisteme menaxhimi, light fiber , aksesit si dhe sherbimet e komutimit te aksesit ne broadband etj.).

Detyrimi qe vihet per operatorin me FNT, ne teresine e tyre perfshijne te dy elementet e infrastruktures (aktive dhe pasive)

Rregullimi i tarifave per elementet e infrastruktures aktive, gjithmone duhet te ruajne parimin e koston ekonomike te ndertimit, duke qene gjithnje me te larta, me qellim qe te shmangim tarifa nen koston ekonomike per sherbime, gje e cila do te dekurajone investimet si dhe do te ishte ne disfavor edhe te konkurrences efektive.

Ne aspektin e rregullimit te cmimeve, rregullatorët duhen te tregohen te kujdesshme ndermjet percaktimit te cmimeve per dy tipet e infrastruktures (aktive dhe pasive), pasi duhet marre ne konsiderate rrishten perkates (koston e kapitalit te punesuar, madhesia e tregut, lojtarët e tregut, si dhe shkalla e investimit);

Ne percaktimin e kostove baze te cilat do te perdoren per detyrimin e orientimit te tarifave ne kosto, per tregjet broadband duhen konsideruar nga rregullatorët dublikimet e infrastruktures per (akses ne NGA dhe NGN), me qellim primar te fizibilitetit dhe eficenses ekonomike.

Diferenca e arsyeshme per tarifat e tregut te pakices dhe produkteve bitstream ne shumice

Percaktimi i tarifave per aksesin e sherbimeve ne tregun e shumices, marrjen ne konsiderate te faktoreve shtese per ofrimin e ketyre sherbimeve ne tregune pakices, perbejne ne vetevete nje percaktim kompleks, referuar edhe faktoreve te mundshem qe lidhen me faktoret e pasigurise te konsideruar si rrisht per investimin.

Relativiteti i faktoreve qe mundesojne edhe percaktimin e e baze se koston per sherbimet ne tregun e shumices, krijojne edhe hapesirat e mundshme per rishitjen e produkteve apo sherbimeve ne tregun e pakices.

Ne kete aspekt, rregullatorët duhet te jene te kujdesshem ne perpjekjet e tyre per percaktimin e tarifave per infrastrukturen aktive, duke patur nje vezhgim te hollesishem te sjelljes konsumatore apo te mundesive te zhvillimit te kerkesave ne tregun e pakices. Kjo do varet shume edhe nga:

- zhvillimi i konkurrences dhe faktoret themelor qe e pengojne kete zhvillim;
- problemet kryesore te identifikuara nga analiza dhe proporcionaliteti i masave te propozuara per zgjidhjen e tyre;
- faza e rëndësishme në zinxhirin e furnizimit broadband;
- tregu broadband dhe burimet ose alternativat në dispozicion për rregullatorin;
- alternativë e mundshme per nderhyrje ex-ante, duke aplikuar testin “margin squeeze”, kryesisht per operatorët e integruar vertikalisht;

Pasojat e rregullimi te cmimeve broadband gjatë periudhave të tranzicionit teknologjik

Vitet e fundit (kryesisht) vihet re nje zhvendosje nga narrowband ne broadband, pasi kerkesat per sherbime ne kapacitet dhe shpejtesi te larte kane bere te domosdoshme zhvendosjen e ketyre platformave mbi te cilat mundesohen keto sherbime. Kjo ka bere te domosdoshme edhe per faktin qe si “driver kryesor”, eshte duke u pozicionuar ai i te dhenave, ne ndryshim nga historiku qe kishte si driver kryesor “zerin”. Rregullatorët do të duhet të marrin në konsideratë se si - dhe kur – eshte momenti qe ploteson kushtet e “zevendesueshmerise se plote”, për të njohin zërin mbi broadband si një zëvendësim për shërbimet tradicionale të telefonisë fikse, dhe do të ketë nevojë të rishohë praktikatat tradicionale të rregullimit te cmimeve të shitjes me pakicë të telefonisë.

Konkluzioni kryesor i studimeve te kryera

Studimet e kryer (kryesisht per tregjet e shumices te broadband), theksin kryesor e kane vendosur tek aspekti i tolerances rregullatore, kryesisht ne percaktimin e tarifave ne tregjet broadband, të paktën për aq kohë sa ato tregje të mbetet në një fazë të rritjes.

Por pavaresisht kesaj, mund te lejohen dhe jane te mundshme disa forma të rregullimit të tarifave, kryesisht ne se eshte e nevojshme për të adresuar dështimet specifike të tregut, te cilat identifikohen përmes një procesi të analizës së tregut.

Ndërhyrje te tilla, duhet të jenë kryesisht ne zinxhirin e furnizimit broadband, dhe keshillohet qe keto nderhyrje te kufizohen vetëm ne nivelin me shumicë.

Ndaj, studimet kane lene te hapur dhe pa pergjigje pyetjet e shumta qe vijne nga rregullatoret dhe qe pak a shume jane:

A duhet të rregullohen çmimet apo jo? Dhe nëse po, si?

Përgjigjet ndaj këtyre pyetjeve duhet të bazohen në një shqyrtimi i hollësishëm i rrethanave kombetare të veçanta të tregut përkatës, por pa percaktuar përgjigjet që janë në përgjithësi të zbatueshme.

Megjithatë, për të ndihmuar rregullatorët për t'iu përgjigjur këtyre pyetjeve, studimet e kreyra konkludojne ne disa parime baze te konsideruara si te arsyeshme per zhvillimin e tregjeve broadband, por esenciale gjykohen pikerisht parimet e referuara per rregullimin e cmimeve ne tregjet e aksesit ne nivelin e shumices dhe konkretisht duke referuar qe metodologjia e hartuar ne kete drejtim duhet qe:

Metodologjite per percaktimin e çmimeve aksesin ne broadband ne tregun e shumices (perfshire bitstream akses), duhet te marrin ne konsiderate:

- Vështirësitë në vendosjen e kostove të besueshme dhe të dobishme për shërbime të tilla, qoftë nëpërmjet modelimit të kostos ose standartizimit duke perdorur reference benchmark;
- Vështirësitë në vendosjen e tarifave duke aplikuar zbritje apo vlerësime të njohura si praktika (retail minus), te cilat mund te sherbejne si zanafille per percatimin e çmimeve ne nivelin me shumicë;
- Objektivat e politikës, nëse ato ekzistojnë, që mund të favorizojnë zhvillimin e konkurrencës per sherbimet broadband;
- Nëse furnizuesi i aksesit ne broadband ne tregun e shumices është një operator integruar vertikalisht, duke transferuar efektet e nderhyrjes ne nivelin e shumices tek tregu me pakicë.

Nje nga sugjerimet kryesore te studimeve te kryera eshte qe rregullatorët duhet të shmangin termat dhe kushtet ne funksion te rregullimit apo nderhyrjeve ex-ante, duke përfshirë çmimet per aksesin ne broadband me shpejtësi të lartë si dhe të aplikimit të shërbimeve qe bazohen ne broadband. Në qoftë se rregullimi është i nevojshëm, ajo kryesisht duhet te jete per nderhyrje ex-post dhe e orientuar per sjelljet anti-konkurrese te identifikuara ne treg.

VII.1 MASAT RREGULLATORE PER LLU

Konkluzion per percaktimin e masave rregullatore per LLU

Bazuar ne rezultatet e analizes se tregut per LLU, si dhe duke patur ne konsiderate faktin qe ne tregun e aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjeteve, edhe pas percaktimit te masave rregullatore per Albtelecom, rezulton te mos kete asnje kerkese ne kete treg, si dhe nisur nga fakti qe ne kete dokument analize, AKEP ka pritshmeri per renien e interesit te paleve te konsideruara si te interesuara per LLU, pasi zhvillojne kerkesat e tyre per akses ne broadband kryesisht ne rrjetet e tyre, ose mbeshteten ne teknologji me kosto me te ulet per ofrimin e sherbimit per pajtimtaret e tyre,

atehere AKEP propozon:

Vazhdimin e detyrimeve rregullatore te vendosura ne analize 2011 ndaj Albtelecom ne lidhje me aksesin ne infrastrukturen fizike te Albtelecom perfshire facilitetet e tjera ndihmese, etj;

- Detyrimi per Aksesin (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per mos-diskriminim (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per transparence (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per ndarjen e llogarive dhe detyrimi per kontroll te tarifave dhe sistemin e mbajtjes se llogarive (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);

Pyetje per konsultim:

5. A jeni dakort me perfundimin e AKEP ne lidhje me masat rregullatore per Albtelecom per LLU, sipas te cilit kerkohet vazhdimesia e implementimit te masave rregullatore te vendosura ne analizen pararendese per kete treg ?

VII.2 MASAT RREGULLATORE PER BITSTREAM AKSES

Konkluzion per percaktimin e masave rregullatore per Bitstream Akses

Bazuar ne rezultatet e analizes se tregut me shumice te aksesit ne broadband internet dhe duke patur ne konsiderate faktin qe ne kete treg edhe pas vendosjes se detyrimeve rregullatore sipas analizes pararendese per Albtelecom, rezulton te mos kete asnje kerkese ne kete treg, si dhe nisur nga fakti qe ne kete dokument analize, AKEP ka identifikuar se sherbimet alternative te bitstream akses duhen konsideruar me zevendesueshmeri te plote ne zonat gjeografike ne te cilat kemi dublime infrastrukture per ofrimin e sherbimit te aksesit broadband internet, dhe se ngelet per te konsideruar sherbimin “bitstream akses”, te

nevojshem per nderhyrje ex-ante ne zonat gjeografike ne te cilat nuk mundesohet dublimi i infrastruktures qe mundeson akses ne broadband internet, pasi zhvillojne kerkesat e tyre per akses ne broadband kryesisht ne rrjetet e tyre, ose mbeshteten ne teknologji me kosto me te ulet per ofrimin e sherbimit per pajtimtaret e tyre,

atehere AKEP propozon:

Vazhdimin e detyrimeve rregullatore te vendosura ne analize 2011 ndaj Albtelecom ne lidhje me tregun e shumices te aksesit ne broadband internet (bitstream akses nga vendodhje fikse) dhe konkretisht:

- Detyrimi per Aksesin (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per mos-diskriminim (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);
- Detyrimi per transparence (sipas ligjit 9918 i ndryshuar);

Pyetje per konsultim:

6. A jeni dakort me perfundimin e AKEP ne lidhje me masat rregullatore per Albtelecom ne lidhje me sherbimin Bitstream Akses ne nivelin e shumices (sipas nivelit te hirearkise ne rrjetin e tij) per te cilin kerkohet vazhdimesia e implementimit te masave rregullatore te vendosura ne analizen pararendese per kete treg ?

Jepni komentimin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

VIII. ANEKS 1: PYETJE PER KONSULTIM PUBLIK

1. A jeni dakort me konkluzioin e AKEP se:

Tregu i pakices te aksesit ne broadband internet ka ritme te mira zhvillimi te konkurrences, eshte dinamik dhe ka premisa te forta per nje konkurrence gjithnje e ne rritje.

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

2. A jeni dakort me konkluzionet paraprake te arritura per perkufizimi, pershkrimin e produkteve si dimensionin gjeografik per tregun e shumices te aksesit ne broadband (bitstream akses) ne kete dokument?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

3. A jeni dakort me perfundimet e arritura ne tregun me shumice te aksesit fizik ne infrastrukturen fizike te rrjetit lokal (LLU)?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

4. A jeni dakort me perfundimin e mesiperm per percaktimin e tregut te shumices te aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjeteve (LLU)? Jepni komentet tuaja.

5. A jeni dakort me perfundimin e AKEP ne lidhje me masat rregullatore per Albtelecom per LLU, sipas te cilit kerkohet vazhdimesia e implementimit te masave rregullatore te vendosura ne analizen pararendese per kete treg ?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.

6. A jeni dakort me perfundimin e AKEP ne lidhje me masat rregullatore per Albtelecom ne lidhje me sherbimin Bitstream Akses ne nivelin e shumices (sipas nivelit te hirearkise ne rrjetin e tij) per te cilin kerkohet vazhdimesia e implementimit te masave rregullatore te vendosura ne analizen pararendese per kete treg ?

Jepni komentin dhe arsyetimet tuaj per keto perfundime.